

SLUŽBENI VJESNIK

Broj 1/2019.

BISKUPIJA
MOSTARSKO-DUVANJSKE
I TREBINJSKO-MRKANSKE

SLUŽBENI VJESNIK

Biskupijâ
Mostarsko-duvanjske i
Trebinjsko-mrkanske

Nakladnik

Biskupski ordinarijat Mostar
Ulica nadbiskupa Čule b.b., 88000 Mostar

Glavni urednik

Don Željko Majić
generalni vikar

Grafička obrada

Crkva na kamenu

Tisak

Suton, Široki Brijeg

Slika na naslovnici

Katedrala i Biskupski ordinarijat u Mostaru

Slika na zaslovnici

Katedrala u Trebinju

SADRŽAJ

Biskupova uskrсна čestitka - Krist je život naš!	5
I. DOKUMENTI SVETE STOLICE	7
Poruka pape Franje za korizmu 2019.	8
Poruka pape Franje za 52. Svjetski dan mira	10
Poruka pape Franje za 27. Svjetski dan bolesnika	13
II. ZAJEDNIČKE BISKUPSKJE KONFERENCIJE	15
Izjava za javnost sa susreta biskupa Hrvatske biskupske konferencije i Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine	16
Pismo biskupa HBK patrijarhu SPC Irineju	17
Poslanica biskupa Mrzljaka u povodu Tjedna solidarnosti i zajedništva s Crkvom i ljudima u BiH	22
Novi biskupi	24
III. BISKUPSKA KONFERENCIJA BOSNE I HERCEGOVINE	25
Izjava komisije "Iustitia et pax" BK BiH u povodu 70. Međunarodnog dana ljudskih prava	26
Poruka predsjednika Caritasa BiH kardinala Vinka Puljića uz Nedjelju Caritasa u BiH	29
Poruka biskupa Semrena za Dan života 2019.	31
Priopćenje sa 75. zasjedanja BK BiH	33
IV. MOSTARSKO-DUVANJSKA I TREBINJSKO-MRKANSKA BISKUPIJA	35
Imenovanja i razrješenja	36
OKRUŽNICE	37
Misa posvete ulja na Veliku srijedu 2019. u Trebinju	37
Misa posvete ulja na Veliki četvrtak 2019. u Mostaru	38
IZVJEŠĆA BISKUPIJSKIH USTANOVA ZA 2018. GODINU	39
O stanju i važnijim događajima u župi sv. Mihovila Arkandela Duvno	39
O stanju i važnijim događajima u župi sv. Josipa Hercegovački Vinjani	41
O stanju i važnijim događajima u župi Svih Svetih Aladinići	42
O djelovanju Caritasa	43
O radu Dijecezanskoga misijskog ureda	48
O radu Katehetskoga ureda	57
O radu Teološko-katehetskoga instituta	63
O radu Crkve na kamenu	66
O Bolničkoj kapelaniji	66
Izvješće o Svećeničkom domu	68
BOŽIĆNO SLAVLJE U MOSTARU	70
Božićno čestitanje	70
Polnočka u Katedrali	71
Marija - Majka Božja	73

Provincija Svete Obitelji	75
Sveta Obitelj - Edukacijsko-rehabilitacijski centar	76
OBLJETNICE I SLAVLJA	78
Sv. Misa i propovijed u vojarni u Rodoču	78
Proslava sv. Josipa, zaštitnika Mostarsko-duvanjske biskupije	80
DUHOVNOST	83
Susret svećeničkih kandidata	83
Ekumenski dan u Molitvenoj osmini	85
Dan Bogu posvećenih osoba	86
Duhovna obnova u Bogosloviji	88
VIJESTI KATOLIČKOGA INFORMATIVNOG UREDA MOSTAR	90
Stepinčevo u Katedrali	90
Blagoslov dograđena dijela "Betanije"	91
Od dobra dobro, od zla zlo	93
Godišnji susret Prijatelja Maloga Isusa	94
PREDSTAVLJANJE KNJIGA	96
<i>Nada koja ne postiđuje</i>	96
USNUŠE U NADI USKRSNUĆA	99
Fra Mate Dragičević	99
Fra Ilija Šaravanja	99
IN MEMORIAM	101
Biskupu Pavlu Žaniću	101
Biskupova kratka kronika	103

BISKUPOVA USKRSNA ČESTITKA

KRIST JE ŽIVOT NAŠ!

Savao, prozvani **Pavao**, prvoklasan intelektualac koji je završio biblijske studije u razredu izvrsna učitelja Gamaliela (Dj 22,3), bio je ljuti neprijatelj Isusa Krista. Savao ga je smatrao lažnim prorokom i mesijom, domaćim izdajnikom. Toliko se svojim prijezirom prema kršćanstvu sviđio Velikom vijeću da su mu povjerili posebnu misiju da u Siriji pohvata ono malo jadnih kršćana koji su se razbježali nakon Stjepanova mučeništva. Neki su doprli do Egipta, neki do Samarije, neki do sirijskoga Damaska. Čim se malo stanje smirilo, u Damasku je zaživjela zajednica pod vodstvom Ananije, koji je bio Isusov učenik, jedan od Sedamdeset i dvojice. Savao je upravo tražio takve koji su imali izravan kontakt s Isusom.

Savle, brate, progledaj! U tom Savlovu progonu kršćana, ukazuje mu se uskrsli Gospodin, koji se inače nije ukazao nijednomu svom neprijatelju - ni Pilatu, ni Herodu, ni Kajfi - nego samo Savlu. Možda bi se Savao i hrvao s Isusom, da u trenutku ukazanja ne oslijepi i slijep ne pade na zemlju. Pratitelji ga povedoše u kuću nekoga Jude u ulici Ravnoj. A Gospodin uredi s Ananijom, upravo onim kojega je Savao trebao uhititi i privesti u Jeruzalem. Kako se naši ljudski planovi ispravljaju na Božjemu putu! Tu, u ulici Ravnoj, Savao doživje dvostruko prosvjetljenje: prvo, Ananija mu, po Božjem nadahnuću, reče: "Savle, brate, progledaj!" (Dj 9,17) I u tom trenutku padoše mu ljuske s očiju, pade mu čitav zastor od kojega duh njegov ne mogaše prepoznati Krista iako ga je nekom zgodom i vidio u Jeruzalemu (2 Kor 5,16). A drugo je prosvjetljenje ono još jače, zvano krštenje, u ime Oca, Sina i Duha Svetoga. Ananija mu protumači da će, nakon što prođe kroz vodu s glavom ispod vode i iziđe na površinu, doživjeti u vjeri milost posvetnu koja mu briše sve iskonske i slobodno-voljne krive stranputice u dotadašnjem životu, a napunja ga snagom Presvetoga Trojstva za sav život. Savlu, kojega od 13. poglavlja Djela apostolskih zovu Pavao - sada će biti najdraža riječ: "Krist je moj život". U svojoj prvoj poslanici, onoj Galaćanima, piše: "Živim, ali ne više ja, nego živi u meni Krist" (2,20). Slično ponovi i Filipljanima:

"Ta meni je živjeti Krist" (1,21). Tu misao jednako primijeni i na vjernike u Kolosi ističući da je Krist "Život vaš" (3,4), tj. Život naš!

Na Uskrs Crkva nam u drugom čitanju stavlja pred oči Pavlov odlomak **iz Kološana** gdje se upravo govori o krštenju-prosvjetljenju, ali i o uskrsnuću, završetku našega duhovnog razvoja.

3,1: "Ako ste suuskrsli s Kristom, tražite što je gore, gdje Krist sjedi zdesna Bogu!" Krstiti se - grčki: *baptizein* - znači uroniti u vodu i izroniti. Uroniti u vodu kao u smrt, a izroniti - uskrsnuti. Hrvatski i drugi slavenski jezici imaju za tu radnju izraz krstiti se, tj. u-Krstiti se, ucijepiti se u Krista, proći u vjeri njegov put smrti i uskrsnuća. Uroniti s Kristom u njegovu smrt i izroniti-uskrsnuti s njime na novi život. Mistično, sakramentno, ali doista stvarno. Zato smo i pozvani da tražimo ono što je gore, na nebu, gdje Krist sjedi u slavi.

3,2: "Za onim gore težite, ne za zemaljskim!" Ovdje nas Pavao potiče da ne čeznemo za zemaljskim, propadljivim, nego za nebeskim, neprolaznim, trajnim. Ne smije nas hvatati tjeskoba zbog zemaljske briga za dohvaćanjem nebeske stvarnosti.

3,3: "Ta umrijeste i život je vaš skriven s Kristom u Bogu!" Ne očekuje Pavao da se kršćanin povuče iz svijeta i da se ne bavi nužnim zemaljskim poslovima, nego od nas kršćana traži da sve što činimo, imamo na svom ekranu nebesku panoramu, da sve gledamo pod vidom vječnosti. Da se ravnamo po Božjim zapovijedima, a ne po svjetovnim prolaznim zakonima koji se uzajamno protive i poništavaju kako dolaze novi izbornici u parlament. Pavao kaže da je život naš skriven s Kristom u Bogu. Skriven milosno, otajstveno, duhovno. Ali jednoga će se dana pojaviti slava Kristova i sve što je bilo skriveno, očitovat će se. Sud će Božji nadvladati nepravedne sudove ljudske! Presuda će Božja pobijediti lažne presude ljudske!

3,4: "Kad se pojavi Krist, život vaš, tada ćete se i vi s njime pojaviti u slavi".

Dođi, Gospodine Isuse!

Mostar, o Josipovu 2019.

† Ratko Perić, biskup

I.
DOKUMENTI SVETE STOLICE

PORUKA PAPE FRANJE ZA KORIZMU 2019.

Doista, stvorenje sa svom žudnjom iščekuje ovo objavljivanje sinova Božjih (Rim 8,19)

Draga braćo i sestre,

svake godine Bog nam, po Majci Crkvi, daje "da radosno čekamo vazmene blagdane, pokojom čistimo dušu, revnije se molimo i vršimo djela ljubavi te nas primanjem svetih otajstava obdari svojim božanskim životom" (Predslovlje korizmeno, I). Na taj način možemo, od Uskrsa do Uskrsa, kročiti prema dovršetku onog spasenja koje smo već primili kao plod Kristovog vazmenog otajstva: "ta u nadi smo spašeni" (Rim 8,24). Ovo otajstvo spasenja, koje već djeluje u nama tijekom zemaljskog života, dinamičan je proces u koji su uključeni također povijest i sve stvoreno.

Sveti Pavao ide tako daleko da tvrdi: "stvorenje sa svom žudnjom iščekuje ovo objavljivanje sinova Božjih" (Rim 8,19). U vezi s tim želim ponuditi nekoliko razmišljanja da nas prate na našem putu obraćenja u predstojećoj korizmi.

1. Otkupljenje stvorenog svijeta

Proslava Vazmenog trodnevlja Kristove muke, smrti i uskrsnuća, taj vrhunac liturgijske godine, svake nas godine poziva na put priprave, svjesni da je naše suobličavanje Kristu (usp. Rim 8,29) neprocjenjiv dar Božjeg milosrđa.

Ako čovjek živi kao Božje dijete, ako živi kao otkupljena osoba, koja dopušta Duhu Svetom da je vodi (usp. Rim 8,14) i zna spoznati i provoditi u djelo Božji zakon, počevši od zakona upisanog u svom srcu i prirodi, on *čini dobro također svemu stvorenom* surađujući u njegovu otkupljenju.

Zato sveti Pavao kaže da stvorenje ima kao neku vrlo snažnu želju za objavljivanjem Božje djece; naime, da svi oni koji uživaju milost Isusova vazmenog otajstva dočekaju njegove pune plodove koji će potpuno dozrijeti u otkupljenju samoga ljudskog tijela. Kad Kristova ljubav preobrazi živote svetih u duhu, tijelu i duši, oni daju slavu Bogu te svojom molitvom, kontemplacijom i stvaralaštvom uključuju i druge stvorove u tu

hvalu, kao što to na divan način pokazuje "Pjesma brata Sunca" sv. Franje Asiškog (usp. enc. *Laudato si'*, 87). Ali sklad nastao otkupljenjem u ovome je svijetu neprestano izložen prijetnji negativne moći grijeha i smrti.

2. Razorna moć grijeha

Naime, kad ne živimo kao djeca Božja često se ponašamo destruktivno prema našim bližnjima i drugim stvorovima - pa i prema sebi samima - budući da počinjemo, više ili manje svjesno, držati da možemo s njima činiti sve što nam je volja.

U nama tad prevlada neumjerenost: počinjemo živjeti životom kojim se krše granice koje naše ljudsko stanje i sama priroda traže da poštujemo i povoditi se za onim neobuzdanim željama koje se u Knjizi Mudrosti pripisuju bezbožnicima, to jest onima koji u svojim djelovanjima ne misle na Boga i nemaju buduće nade (usp. 2,1-11).

Ako nismo trajno usmjereni prema Uskrsu, prema obzoru uskrsnuća kao cilju, jasno je da se na kraju počne nametati logika izražena u sloganim: *želim sve i to odmah i ma koliko imao to mi nije dosta*.

Korijen je svakoga zla, kao što znamo, grijeh, koji je od prvog trenutka kad se pojavio među ljudima prekinuo naše zajedništvo s Bogom, s drugima i sa samim stvorenim svijetom, s kojim smo na određen način povezani svojim tijelom. Raskidanjem zajedništva s Bogom narušen je također naš skladni odnos s okolinom u kojoj smo pozvani živjeti, tako da se vrt pretvorio u pustinju (usp. Post 3,17-18). Grijeh vodi čovjeka do toga da se počinje smatrati bogom svih stvorova, da se doživljava njihovim apsolutnim gospodarem i da ih ne koristi za onu svrhu koju je htio Stvoritelj, nego za vlastite interese, na štetu stvorova i drugih ljudi.

Kad se napusti Božji zakon, zakon ljubavi, tada prevlada zakon jačega. Grijeh koji prebiva u

ljudskome srcu (usp. Mk 7,20-23) i očituje se kao pohlepnost i neobuzdana žudnja za životom u obilju, nebrige za dobro drugih, a često i za vlastito, vodi do izrabljivanja stvorenoga svijeta, osoba i okoliša, uslijed one nezasićne pohlepe u kojoj se svaku želju smatra pravom i koja prije ili kasnije uništava onoga kojim ovlada.

3. Ozdravljajuća moć pokajanja i opraštanja

Stvorenom je svijetu, stoga, prijeko potrebna objava djece Božje, onih koji su postali "novi stvor". "Je li tko u Kristu, nov je stvor. Staro uminu, novo, gle, nastalo!" (2 Kor 5,17). Naime, zahvaljujući njihovu objavljenju i *sam stvoreni svijet može "svetkovati Vazam"*: otvoriti se, naime, novom nebu i novoj zemlji (usp. Otk 21,1). A hod prema Uskrsu upravo nas poziva da obnovimo svoje kršćansko lice i srce pokajanjem, obraćenjem i opraštanjem kako bismo mogli u punini doživjeti bogatstvo milosti vazmenog otajstva.

Ta "žudnja", to iščekivanje svega stvorenoga ispunit će se o objavljenju sinova Božjih, to jest kad se kršćani i svi ljudi sa svom odlučnošću prepuste "porođajnim bolima" koje sa sobom nosi obraćenje. Svekoliko je stvorenje pozvano, zajedno s nama, izbaviti se iz "robovanja pokvarljivosti da sudjeluje u slobodi i slavi djece Božje" (Rim 8,21). Korizma je sakramentalni znak ovog obraćenja. Ona poziva kršćane da dublje i konkretnije otjelovljuju vazmeno otajstvo u svom osobnom, obiteljskom i društvenom životu, i to prije svega postom, molitvom i milostinjom.

Post nas uči mijenjati naš stav prema drugima i svemu stvorenom. Moramo se kloniti napasti da "proždiremo" sve kako bi zadovoljili svoju ne-

zasitnost i biti spremni trpjeti zbog ljubavi, koja može ispuniti prazninu naših srca. *Molitva* nas uči odricati se idolopoklonstva i samodostatnosti našeg ega i priznati da trebamo Gospodina i njegovu milost. *Davanjem milostinje* izbjegavamo bezumno zgrtanje svega što nam padne pod ruku u iluzornom uvjerenju da možemo osigurati budućnost koja nam ne pripada. I tako ćemo ponovno otkriti radost nauma koji Bog ima za stvaranje i za svakoga od nas, a to je da ljubimo Njega, našu braću i sestre i čitav svijet, i da u toj ljubavi pronađemo našu pravu sreću.

Draga braćo i sestre, "korizmeno" razdoblje od četrdeset dana koje je Sin Božji proveo u *pustinja* stvaranja imalo je za cilj ponovno tu pustinju pretvoriti u onaj *vrt* zajedništva s Bogom koji je postojao prije istočnoga grijeha (usp. Mk 1,12-13, Iz 51,3). Neka naša korizma ove godine bude putovanje tim istim putem, donoseći Kristovu nadu također svemu stvorenom, kako bi se "oslobodi[lo] robovanja pokvarljivosti da sudjeluje u slobodi i slavi djece Božje" (Rim 8,21).

Ne dopustimo da to milosno vrijeme prođe uzalud! Molimo Boga da nam pomogne krenuti na put istinskog obraćenja. Odbacimo svoju sebičnost i zaokupljenost samima sobom i okrenimo se Isusovu Vazmu. Budimo blizu našoj braći i sestrama u nevolji, dijeleći s njima naša duhovna i materijalna dobra.

Na taj način, konkretnim prihvaćanjem Kristove pobjede nad grijehom i smrću u svome životu, njezinu ćemo moć preobrazbe ižaravati na sve stvoreno.

Iz Vatikana, 4. listopada 2018., Blagdan sv. Franje Asiškog

Papa Franjo

PORUKA PAPE FRANJE ZA 52. SVJETSKI DAN MIRA

Dobra politika je u službi mira

1. "Mir kući ovoj!"

Šaljući svoje učenike u misiju, Isus im reče: "U koju god kuću uđete, najprije recite: 'Mir kući ovoj!' Bude li tko ondje prijatelj mira, počinut će na njemu mir vaš. Ako li ne, vratit će se na vas" (Lk 10,5-6).

Donošenje mira je u središtu poslanja Kristovih učenika. Taj mir se nudi svim onim muškarcima i ženama koji gaje nadu u mir usred tragedija i nasilja koji obilježavaju ljudsku povijest.¹ "Kuća" o kojoj Isus govori je svaka obitelj, zajednica, zemlja i kontinent, u svojoj osobitosti i svojoj povijesti. To je prije svega svaka pojedina osoba, bez razlika ili diskriminacije. Ali to je i naš "zajednički dom": svijet u koji nas je Bog postavio da u njemu živimo i koji smo pozvani brižno čuvati.

Neka zato ovo bude moj pozdrav na početku nove godine: "Mir kući ovoj!"

2. Izazov dobre politike

Mir je poput nade o kojoj govori pjesnik Charles Péguy.² Ona je nalik krhkom cvijetu koji se bori ne bi li procvao na kamenom tlu nasilja. Znamo da žudnja za moći po svaku cijenu dovodi do zloupotreba i nepravdi.

Politika je temeljni način unaprjeđivanja društva i promicanja ljudskih projekata, ali kada se politički život ne promatra kao oblik služenja društvu u cjelini, može postati sredstvo ugnjetavanja, marginalizacije, pa čak i uništenja.

"Ako tko želi biti prvi, neka bude od svih posljednji i svima poslužitelj!" (Mk 9,35). Da se poslužimo riječima pape Pavla VI., "shvaćati oz-

biljno politiku na njezinim različitim razinama - lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj i svjetskoj - znači potvrditi dužnost svakog pojedinca da prepozna konkretnu stvarnost i vrijednost slobode izbora koja mu se nudi da ostvaruje u isti mah dobro grada, države i čitavoga čovječanstva"³.

Zapravo, uloga i odgovornost politike predstavljaju stalni izazov svima onima kojima je povjerena zadaća služiti svojoj državi, štititi one koji u njoj žive i stvoriti uvjete za budućnost u kojoj će se živjeti u dostojanstvu i pravdi.

Ako se ostvaruje u temeljnom poštivanju života, slobode i dostojanstva osoba, politika doista može postati izvanredan oblik ljubavi.

3. Ljubav i ljudske vrline temelj su politike u službi ljudskih prava i mira

Papa Benedikt XVI. je podsjetio da "svaki je kršćanin pozvan na odjelotvorenje te ljubavi, već prema svojem zvanju i razmjerno svojim mogućnostima utjecaja u *polisu*... Ako ga prodahnjuje ljubav, zauzimanje za zajedničko dobro ima veću vrijednost nego ako je riječ o čisto svjetovnom i političkom zalaganju... Djelovanje čovjeka na zemlji, kada je nadahnuto i poduprto ljubavlju, pridonosi naziđivanju onoga univerzalnog nebeskoga grada prema kojemu napreduje povijest ljudske obitelji".⁴ To je program oko kojeg se mogu složiti svi političari, bez obzira na njihovu kulturnu ili religijsku pripadnost, koji žele zajedno raditi za dobrobit ljudske obitelji odjelotvorujući one ljudske vrline na kojima počiva zdravo političko djelovanje, a to su pravda, jednakost, uzajamno poštivanje, iskrenost, poštenje, vjernost.

¹ Usp. Lk 2,14: "Slava na visinama Bogu, a na zemlji mir ljudima, miljenicima njegovim!"

² Usp. *Le Porche du mystère de la deuxième vertu*, Pariz, 1986.

³ Ap. pismo. *Octogesima adveniens* (14. svibnja 1971.), br. 46.

⁴ Enc. *Caritas in veritate* (29. lipnja 2009.), br. 7.

U vezi s tim vrijedi podsjetiti na "blaženstva političara" koje je predložio vijetnamski kardinal François-Xavier Nguyễn Văn Thuận, vjerni svjedok Evandjelja, koji je umro 2002. godine:

Blažen političar kojeg resi uzvišeni osjećaj i duboka svijest o vlastitoj ulozi.
 Blažen političar koji je oličenje vjerodostojnosti.
 Blažen političar koji radi za opće dobro, a ne za vlastiti interes.
 Blažen političar koji je vjeran i dosljedan.
 Blažen političar koji se zalaže za jedinstvo.
 Blažen političar koji se zalaže za radikalnu promjenu.
 Blažen političar koji zna slušati.
 Blažen političar koji nema straha.⁵

Svaka obnova izbornih funkcija, svaki izlazak na nove izbore, kao i svaka etapa javnog života predstavljaju priliku za povratak na izvore i referentne točke koji služe kao nadahnuće za pravdu i pravo. Jedno je sigurno: dobra je politika u službi mira. Ona poštuje i promiče temeljna ljudska prava, koja su ujedno i međusobne obveze, omogućujući stvaranje veze povjerenja i zahvalnosti između sadašnjih i budućih naraštaja.

4. Poroci politike

Nažalost, zajedno s vrlinama politika ima i svoje poroke, uvjetovane bilo osobnom nesposobnošću bilo nepravilnostima u sustavu i njegovim institucijama. Jasno je svima da poroci političkog života oduzimaju vjerodostojnost političkom životu u cjelini, kao i ugledu, odlukama i djelovanjima onih koji u njemu sudjeluju. Ti poroci, koji potkopavaju ideal autentične demokracije, sramota su javnog života i dovode u opasnost društveni mir. U te se poroke ubrajaju korupcija, u svojim mnogobrojnim oblicima zloupotrebe javnih dobara ili instrumentalizacije pojedinaca, zatim nijekanje prava, nepoštivanje društvenih pravila, nezakonito bogaćenje, opravdavanje vlasti silom ili proizvoljnom izlikom državnog razloga (*raison d'état*) kao i težnja da se trajno zadrži vlast u rukama. Tome možemo dodati ksenofobiju, rasizam, nebrigu za prirodni okoliš, neobuzdano iskorištavanje prirodnih resursa radi brze zarade i prijezir onih koji su prisiljeni na izgnanstvo.

5. Dobra politika promiče sudjelovanje mladih i povjerenje u drugoga

Kad vršenje političke vlasti ima isključivo za cilj zaštitu interesa nekolicine privilegiranih pojedinaca, budućnost tada biva ugrožena, a mladi mogu podleći napasti da izgube povjerenje jer su osuđeni na to da ostanu na marginama društva bez mogućnosti da sudjeluju u izgradnji budućnosti. Kad se politika, naprotiv, pretvori - da navedemo konkretan primjer - u poticanje talenata kod mladih ljudi i zvanja koja traže da se ostvare, mir se širi u njihovim srcima i zrcali na njihovim licima. Tada ona ulijeva snažnu sigurnost koja poručuje: "vjerujem ti i vjerujem s tobom" u mogućnost da možemo zajedno raditi za opće dobro.

Politika je u službi mira ako se, dakle, očituje u priznavanju darova i sposobnosti svakog pojedinca.

"Ima li što ljepše od ispružene ruke? Bog ju je htio zato da darujemo i primamo. Bog nije htio da ona ubija (usp. Post 4,1) ili da nanosi patnju, već da pruža brigu i pomoć u životu. Zajedno s našim srcem i umom, naše ruke također mogu postati sredstvo dijaloga".⁶

Svatko može pridonijeti svojim kamenom izgradnji zajedničkog doma.

Autentični politički život, koji se temelji na pravu i iskrenom dijalogu među pojedincima, obnavlja se kad postoji uvjerenje da svaka žena, svaki muškarac i svaki naraštaj sadrže u sebi obećanje koje može osloboditi nove relacijske, intelektualne, kulturne i duhovne energije.

Takvo povjerenje nikada nije lako postići, jer su ljudski odnosi složeni, pogotovo u naše vrijeme koje je obilježeno ozračjem nepovjerenja iza kojeg se krije strah od drugoga ili tuđinca, tjeskobna zabrinutost za osobne probitke i koje se manifestira, nažalost, također na političkoj razini u stavovima zatvaranja ili oblicima nacionalizma koji dovode u pitanje ono bratstvo koje naš globalizirani svijet tako silno treba. Danas, više no ikada prije, naša društva trebaju mirotvorce koji mogu biti glasnici i autentični svjedoci Boga Oca, koji želi dobro i sreću ljudske obitelji.

⁵ Usp. Govor na izložbi - skupu "Civitas" iz Padove, u: 30 *giorni*, br. 5 iz 2002.

⁶ BENEDIKT XVI., *Govor beninskim vlastima*, Cotonou, 19. studenoga 2011.

6. "Ne" ratu i strategiji straha

Stotinu godina nakon završetka Prvog svjetskog rata, dok se sjećamo mladih ljudi koji su poginuli u tim bitkama i rastrgane civilne populacije, danas smo više no ikad prije naučili strašnu pouku bratoubilačkih ratova: mir se nikada ne može svesti isključivo na ravnotežu između moći i straha. Držati drugoga pod prijetnjom znači svesti ga na predmet i nijekati mu dostojanstvo. Zato još jednom potvrđujemo kako su eskalacija u smislu zastrašivanja kao i nekontrolirano širenje naoružanja suprotni moralnosti i traženju pravoga sklada.

Teror koji se provodi nad najranjivijima pridonosi izgonu čitavih populacija koje kreću u potragu za mjestom u kojem će živjeti u miru. Neprihvatljivi su politički diskursi koji teže tome da krivnju za sva zla svalje na migrante i oduzmu siromašnima nadu. Potrebno je, naprotiv, ponovno potvrditi da se mir temelji na poštivanju svake osobe, bez obzira na njezin *background*, na poštivanju zakona i općeg dobra, na poštivanju stvorenoga svijeta povjerenog našoj brizi i bogatstva moralnih tradicija baštinenih od prethodnih naraštaja.

U mislima su nam, usto, poglavito sva ona djeca koja žive u današnjim područjima sukoba i svi oni koji rade na zaštiti njihovih života i njihovih prava. Svako šesto dijete u našem je svijetu pogođeno ratom ili njegovim posljedicama, čak i kad nisu zavojničeni ili držani u zatočeništvu od oružanih skupina. Svjedočanstvo onih koji su zauzeti u zaštiti dostojanstva i poštivanja djece veoma je dragocjeno za budućnost ljudskog roda.

7. Veliki projekt mira

Ovih dana slavimo sedamdesetu obljetnicu Opće deklaracije o ljudskim pravima, koja je usvojena nedugo nakon Drugog svjetskog rata.

U tom kontekstu, prisjetimo se i opažanja pape Ivana XXIII.: "Ako se pak u čovjeku budi svijest njegovih prava, nužno je da se u njemu probudi i svijest njegovih dužnosti: tako, tko ima stanovitava prava ima u sebi jednako i dužnost tražiti, kao izraz svoga dostojanstva, vlastita prava, a dužnost je ostalih ta prava priznavati i poštovati".⁷

Mir je, zapravo, plod velikog političkog projekta koji se temelji na međusobnoj odgovornosti i međuovisnosti ljudskih bića. No, to je također izazov s kojim se treba iz dana u dan hvatati u koštac.

Mir je obraćenje srca i duše i lako je uočiti tri neraskidivo povezane dimenzije toga mira u čovjekovu srcu i mira u društvu:

- mir sa samim sobom, odbacujući nepopustljivost, srdžbu i nestrpljenje i, kao što je rekao sv. Franje Saleški, biti "malo blaži prema samima sebi" kako bi pokazali "malo blagosti prema drugima";
- mir s drugima: članom svoje obitelji, prijateljem, strancem, siromahom, patnikom..., odvažno i bez straha se susresti s njim i poslušati što mi ima za reći;

- mir sa čitavim stvorenim svijetom, ponovno otkrivajući veličinu Božjeg dara i dio odgovornosti koju ima svaki od nas kao stanovnik ovoga svijeta, građanin i tvorac budućnosti.

Politika mira, koja dobro poznaje situacije ljudske ranjivosti i preuzima na sebe brigu za njih, uvijek se može nadahnjivati na *Veliča*, himnu koji je Marija, Majka Krista Spasitelja i Kraljica mira, pjevala u ime cijelog čovječanstva: "Od koljena do koljena dobrota je njegova nad onima što se njega boje. Iskaza snagu mišice svoje, rasprši oholice umišljene. Silne zbaci s prijestolja, a uzvisi neznatne. [...] kako obeća ocima našim: spomenuti se dobrote svoje prema Abrahamu i potomstvu njegovu dovijeka" (Lk 1,50-55).

Iz Vatikana, 8. prosinca 2018.

Papa Franjo

⁷ Enc. *Pacem in terris* (11. travnja 1963.), br. 24.

PORUKA PAPE FRANJE ZA 27. SVJETSKI DAN BOLESNIKA

(11. veljače 2019.)

Besplatno primiste, besplatno dajte! (Mt 10,8)

Draga braćo i sestre,

"*Besplatno primiste, besplatno dajte!*" (Mt 10,8), riječi su koje je Isus izgovorio kad je slao svoje apostole naviještati Evanđelje, kako bi se njegovo Kraljevstvo širilo djelima besplatne ljubavi.

U prigodi XXVII. Svjetskog dana bolesnika, koji će se svečano slaviti 11. veljače 2019. u Kolkata (Calcutta) u Indiji, Crkva, kao Majka sve svoje djece, osobito bolesnih - podsjeća nas da su velikodušne geste, poput one dobrog Samarijanca, najvjerodostojnije sredstvo evangelizacije. Briga za bolesnike zahtijeva profesionalnost i nježnost, izravne i jednostavne geste koje se slobodno daju, poput milovanja zbog kojeg se drugi osjećaju voljenima.

Život je Božji dar. Sveti Pavao opominje: "Što imaš da nisi primio?" (1 Kor 4,7).

Upravo zato što je dar, život se ne može smatrati jednostavno svojinom ili privatnim vlasništvom, posebice u svjetlu postignuća na polju medicine i biotehnologije koja bi u čovjeku mogla pobuditi napast da manipulira "stablom života" (usp. Post 3,24).

Usred današnje kulture rasipanja i ravnodušnosti htio bih istaknuti da je dar kategorija koja najbolje odgovara izazovu današnjeg individualizma i društvene fragmentacije, dok istodobno promiče nove odnose i načine suradnje među narodima i kulturama. Dijalog, kao pretpostavka dara, otvara prostore i stvara mogućnosti za ljudski rast i razvoj koji mogu razbiti ustaljene sheme ostvarivanja moći u društvu.

Darivanje se ne smije poistovjećivati s davanjem poklona, jer se može nazivati takvim samo ako uključuje sebedarje; ne smije ga se nipošto svoditi ni na puki prijenos nekog vlasništva ili nekog predmeta.

Darivanje se razlikuje od poklanjanja darova jer uključuje slobodno sebedarje i želju za izgradnjom odnosa. Dar je, dakle, prije svega uzajamno priznavanje, koje je nezaobilazna značajka društvene veze. Dar je odraz Božje ljubavi, koja ima svoj vrhunac u utjelovljenju Sina Isusa i izlivenju Duha Svetoga.

Svaki je čovjek siromašan i potrebit. Kad se rodimo trebamo brigu naših roditelja da bismo preživjeli i tako u svakoj fazi i etapi života ostajemo na neki način ovisni o pomoći drugih i nitko se od nas neće moći nikada osloboditi toga da treba pomoć drugoga. Uvijek ćemo, kao "stvorenja", biti svjesni svojih ograničenja pred drugim pojedincima i situacijama. Iskreno priznavanje te istine poziva nas da budemo ponizni i hrabro provodimo u djelo solidarnost kao krjepost prije-ko potrebnu za život.

Ta svijest nas potiče na odgovorno djelovanje te da preuzmemo na sebe naš dio odgovornosti u promicanju dobra koje je i osobno i zajedničko.

Tek kad se čovjek ne smatra svijetom za sebe, nego pojedincem koji je po svojoj naravi povezan sa svima drugima, koje na jedan iskonski način doživljava kao "braću", moguće je u društvu u djelo provoditi solidarnost usmjerenu na opće dobro. Ne trebamo se bojati priznati da smo u potrebi i nesposobni dati si sve ono što nam je potrebno, jer sami i svojim vlastitim silama nećemo uspjeti nadvladati sve naše ograničenosti.

Ne bojmo se to priznati, jer se sâm Bog, u Isusu, prignuo (usp. Fil 2,8) i nastavlja se priginjati nad nas i nad naša siromaštva da nam pomogne i daruje nam ona dobra koja ne možemo ni zamisliti.

U svjetlu svečane proslave u Indiji, s radošću i divljenjem želim podsjetiti na lik svete Majke Te-

rezije iz Kolkate, taj uzor ljubavi po kojem je Božja ljubav prema siromašnima i bolesnima postala vidljiva. Kao što sam rekao u prigodi njezine kanonizacije "Majka Terezija je čitav svoj život bila velikodušna djelateljica Božjega milosrđa, svima pristupačna kroz prihvaćanje i obranu ljudskog života, onog nerođenog i onog napuštenog i odbačenog [...]. Priginjala se nad osobe na umoru, ostavljene da umru pokraj ceste, prepoznavajući dostojanstvo koje im je Bog dao; potrudila se da moćnici svijeta čuju njezin glas kako bi prepoznali svoju krivnju za zločin [...] siromaštva koje su oni sami stvorili. Za Majku Terezu, milosrđe je bila "sol" koja je davala okus njezinu radu; to je bila "svjetlost" koja je razgonila tamu mnogih koji više nisu imali ni suza da oplakuju svoje siromaštvo i patnju. Njezino poslanje u urbanim i egzistencijalnim periferijama ostaje i u našim danima rječitro svjedočanstvo Božje blizine najsiromašnjima od siromašnih" (*Homilija*, 4. rujna 2016.).

Sveta Majka Terezija pomaže nam shvatiti da jedino mjerilo za djelovanje treba biti besplatna ljubav prema svima neovisno o jeziku, kulturi, etničkoj pripadnosti ili religiji. Njezin primjer nas i dalje vodi u otvaranju obzorja radosti i nade za sve one kojima je potrebno razumijevanje i nježna ljubav, a posebno za one koji pate.

Ljudska besplatnost je kvasac djelovanja mnogobrojnih volonterâ koji su vrlo važni na društveno-zdravstvenom području i koji na rječit način žive duhovnost Dobroga Samarijanca.

Izražavam svoju zahvalnost i ohrabrujem sve one volonterske udruge posvećene prijevozu i pružanju pomoći pacijentima kao i svima onima koji organiziraju darivanje krvi, tkiva i organa. Posebno područje u kojem vaša prisutnost izražava brigu i pažnju Crkve je zaštita prava bolesnika, osobito onih koji su pogođeni bolestima zbog kojih moraju uzimati posebne lijekove. Želim također spomenuti velike napore uložene u podizanje svijesti i poticanje prevencije. Vaš volonterski rad u zdravstvenim ustanovama i domovima, koji se proteže od pružanja zdravstvene skrbi do pružanja duhovne podrške, od temeljne je važnosti. Njihovu blagodat uživaju bezbrojne osobe

koje su bolesne, same, starije ili osobe krhke u tijelu ili duši. Pozivam vas da i dalje budete znak prisutnosti Crkve u sekulariziranom svijetu. Volonter je nesebični prijatelj s kojim se mogu dijeliti osobne misli i emocije; svojim strpljivim slušanjem on omogućuje bolesniku da od pasivnog primatelja skrbi postane aktivni sudionik i protagonist odnosa uzajamnosti koji može obnoviti nadu i potaknuti otvorenost za daljnje liječenje. Volonterski rad prenosi vrijednosti, ponašanja i načine života u čijem je središtu želja za darivanjem. To je također način da se zdravstvenu skrb učini humanijom.

Dimenzija besplatnosti trebala bi nadahnjivati poglavito katoličke zdravstvene ustanove, jer njihov rad resi evanđeoska logika, kako u razvijenim tako i u najsiromašnijim dijelovima svijeta. Katoličke su strukture pozvane izražavati smisao dara, besplatnosti i solidarnosti, i to kao odgovor na logiku profita po svaku cijenu, davanja radi dobivanja i iskorištavanja u kojem se ne mari za ljude.

Pozivam sve, na svim razinama, da promiču kulturu besplatnosti i dara, koja je prijeko potrebna za prevladavanje kulture profita i odbacivanja.

Znamo da je zdravlje relacijsko, ovisno o interakciji s drugima i zahtijeva povjerenje, prijateljstvo i solidarnost. To je blago koje se može u punini uživati tek kad se dijeli s drugima. Radost velikodušnog darivanja je indikator zdravlja kršćanina.

Sve vas povjeravam Mariji, *Zdravlju bolesnih* (*Salus infirmorum*). Neka nam ona pomogne dijeliti darove koje smo primili u duhu dijaloga i uzajamnog prihvaćanja, živjeti kao braća i sestre pozorni na potrebe drugih, znati darivati velikodušna srca i naučiti radost nesebičnog služenja drugima. Svima s velikom ljubavlju jamčim svoju blizinu u molitvi i svima od srca upućujem svoj apostolski blagoslov.

Iz Vatikana, 25. studenog 2018.

Svetkovina Gospodina našega Isusa Krista Kralja svega stvorenja.

Papa Franjo

II. ZAJEDNIČKE BISKUPSKE KONFERENCIJE

IZJAVA ZA JAVNOST SA SUSRETA BISKUPA HRVATSKE BISKUPSKE KONFERENCIJE I BISKUPSKE KONFERENCIJE BOSNE I HERCEGOVINE

"U Nadbiskupskom dvoru u Zagrebu održan je 25. siječnja 1999. godine susret biskupa Hrvatske biskupske konferencije i Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine. Raspravljajući o središnjoj temi susreta, biskupi iz Bosne i Hercegovine upoznali su biskupe iz Hrvatske s teškim stanjem Katoličke Crkve u toj zemlji. Međunarodna zajednica proglasila je prošlu godinu godinom povratka. Umjesto očekivanog procesa povratka prognanika i izbjeglica iz tamošnjih biskupija, zbog, političkih, gospodarskih i sigurnosnih razloga, mnogi vjernici koji su izdržali sve strahote rata prisiljavaju se na sustavno iseljavanje. Suočeni s ovim dramatičnim stanjem biskupi obiju Konferencija još jedanput su istaknuli valjanost opstanka Katoličke Crkve kao i samog Hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini za utvrđivanje trajnog i pravednog mira. Zato treba od predstavnika međunarodne zajednice, koji u toj zemlji donose glavne odluke, da u ime pravde pomognu opstanak i povratak svih, prognanih bez obzira na njihovu vjersku i narodnu pripadnost ili kraj iz kojeg su prognani. Od odgovornih i legitimno izabranih predstavnika hrvatskog naroda u BiH traže da zbog budućnosti hrvatskoga naroda u cjelini, a u skladu s preuzetim obvezama, štite opstojnost Hrvata u svim dijelovima te zemlje njihovih pradjedova. Sve strukture društvenog i političkog života u Republici Hrvatskoj pozivaju da ih u tome, u granicama svojih zakonskih mogućnosti i međunarodnih normi, svesrdno pomažu.

Biskupi izražavaju svoju blizinu i duboku solidarnost sa svima onima koji su bili prisiljeni napustiti svoj rodni kraj i potiču ih da ne izgube nadu i vjeru u Božju Providnost. Svjesni svoje odgovornosti pred poviješću i dosljedni svojim stavovima tijekom cijeloga minulog rata i nakon njega, pastiri Crkve potiču katoličke vjernike da koriste svoje pravo na povratak te da u svojim sredinama nastoje svjedočiti katoličku vjeru kako su to kroz duga stoljeća samoprijegorno činili njihovi predci. S istom odgovornošću i ljubavlju biskupi se obraćaju napose svećenicima, redovnicima i redovnicama da se ne umore u nastojanju da prognanicima, izbjeglicama i iseljenicima pomognu oko povratka.

Ovo teško stanje zahtjeva i, sasvim konkretnu solidarnost među vjernicima te biskupi pozivaju katolike u Hrvatskoj i u inozemstvu da na različite načine, a osobito kroz kumstvo između pojedinih župa i misija, doprinesu u stvaranju uvjeta za povratak. Osjećajući još uvijek svu težinu posljedica rata u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini, biskupi s tjeskobom prate izvještaje koji ovih dana stižu o sukobima na Kosovu, te izražavaju svoju solidarnost sa svim žrtvama nasilja.

Svojom molitvom biskupi podupiru sva nastojanja u zaštiti temeljnih prava i sloboda svih ljudi i naroda u ovom dijelu Europe te njihovu nadu i budućnost polažu u ruke Boga Gospodara povijesti."

PISMO BISKUPA HBK PATRIJARHU SPC IRINEJU

CONFERENTIA EPISCOPORUM CROATIAE
HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA

Broj: 413 /2018.
Zagreb, 18. studenoga 2018.

NJEGOVA SVETOST GOSPODIN IRINEJ
Patrijarh Srpske Pravoslavne Crkve
Beograd

Vaša Svetosti!

U novije vrijeme, napose nakon prošlogodišnjega završetka rada Mješovite komisije Hrvatske biskupske konferencije i Srpske Pravoslavne Crkve, čija je zadaća bila zajednički razmotriti lik bl. Alojzija Stepinca prije, tijekom i nakon II. svjetskog rata, učestale su izjave i svojevrсни prijekori u javnim nastupima i medijima najviših predstavnika Srpske pravoslavne Crkve, upućeni Katoličkoj Crkvi i biskupima u Republici Hrvatskoj, među kojima posebnu težinu imaju Vaše riječi. Ovim pismom Hrvatska biskupska konferencija želi Vam o njima dobronamjerno i s poštovanjem iznijeti svoj stav.

1. Vaša Svetost je nekoliko puta javno ponovio kako biskupi u Hrvatskoj šute. Na hirotoniji dalmatinskoga episkopa, gospodina Nikodima Kosovića (1. listopada 2017.) u prisutnosti splitsko-makarskoga nadbiskupa msgr. Marina Barišića i šibenskoga biskupa msgr. Tomislava Rogića, ustvrdili ste kako od braće katolika očekujete "pre svega od predstavnika Crkve da čujemo reč jevanđeljsku, reč mira, reč ljubavi, da čujemo reč da smo pre svega hrišćani i kao takvi da bar jedni prema drugima pokažemo ljubav i uvažavanje". U svom intervjuu Televiziji Hram (3. siječnja 2018.) kazali ste kako Vas "iznenađuje ćutanje Rimokatoličke Crkve. Crkva u Hrvatskoj ćuti. I danas se dešava mnogo nemilih događaja. Crkva

ćuti". Istaknuli ste da "Crkva koja je u velikoj meri doprinela tim bivšim odnosima, (treba) da podigne svoj glas u interesu istine, pravde, u interesu zajedničke vere".

Na 62. Međunarodnom beogradskom sajmu knjiga (24. listopada 2017.), govoreći o stradanju srpskoga naroda tijekom XX. stoljeća, izjavili ste da je najtragičnije to što su ona došla "jednim delom od muslimana, a mnogo više od naše braće rimokatolika". Dodali ste: "Naša Crkva toliko godina očekuje da čuje reč kajanja i izvinjenja naše braće rimokatolika, nikada nismo tu reč čuli. Verovatno je nećemo ni čuti. I ono što nas posebno stavlja pred veliku jednu muku, a to je što mnoge ideje prošlosti i danas su prisutne u tim narodima. (...) Narod koji stvara istoriju na zločinu, na krvi drugoga naroda, taj narod nema budućnosti".

U svojoj propovijedi (4. kolovoza 2018.) u Bačkoj Palanci, prigodom godišnjice vojno-redarstvene akcije *Oluja* među ostalim ste rekli: "Danas, posle dve decenije pitamo se što je taj narod (hrvatski) rukovalo i motivisalo da dignu svoju ruku na braću svoju, na braću koji su delili podneblje i ovu blagoslovenu zemlju dugi niz godina? Kakva ih je sila na to motivisala i da li je imalo neke sile druge koja je mogla da to zadrži i onemogućí? Imala je. To je bila institucija Crkve koja je jedino mogla da zaustavi taj ponor, to zlo koje je iznenadilo ne samo naš narod, nego čitav

narod sveta, pogotovo hrišćanske narode. I ako ima netko tko je zatajio, i netko tko je mogao da to zlo zaustavi, to je bila Crkva. (...) Crkva koja je pozvana da širi ljubav, narod koji čita jevanđelje, narod koji se moli Bogu i istome Spasitelju, zaboravio je kome pripada i stavio se u jednu sasvim drugu stranu koja ne može nikada i ničim biti opravdana. Strašna tragedija, ta mržnja koja je počela u prošlosti nastavila se i u vreme takozvane Oluje, i što je tragično, ona je prisutna i danas."

Za Vašega pohoda Crnoj Gori u mjesecu srpnju ove godine, na pitanje novinara s kojom biste povijesnom epohom usporedili položaj Srba danas u Crnoj Gori, u intervjuu za podgorički dnevnik *Dan* (23. srpnja 2018.) odgovorili ste: "Usporedio bih ga sa položajem Srba u Hrvatskoj, u doba endehazije (NDH). Nažalost u Hrvatskoj ni danas nije bolji položaj Srbima."

Neposredno po završetku rada Mješovite komisije za zajedničko razmatranje lika bl. Alojzija Stepinca, svi srpski članovi ove Komisije potpisali su 16. srpnja 2017. priopćenje za javnost, u kojem polemiziraju s beogradskim *Večernjim novostima*, te s uvredljivim konotacijama govore o zagrebačkom Kaptolu, prepoznavajući u pisanju navedenih srpskih novina "kaptolsku dirigentsku palicu", jer su prenijele hrvatski prijevod završnoga *Priopćenja Mješovite komisije*, pripisujući prevoditelju namjerne netočnosti. Glasnogovornik Srpske Pravoslavne Crkve, bački episkop Irinej u *Saopštenju* od 18. srpnja 2017. nastavio je polemiku sa spomenutim novinama, nazivajući njihovo pisanje "kaptolskim komentarima iz Zagreba" i iskazujući svoj stav ne baš blagim rječnikom: "Ne bih da se ovde i njima bavim iako su mi veoma dobro poznati pošto sam ih slušao i čitao stotinama puta, a sadržaj nekih znam gotovo naizust. Sve u svemu, navijačko, servilno - rekao bih: kaptololatrijsko i antipatrijaršijsko - sočinjenje..."

Ni u nekim drugim prigodama bački vladika Irinej nije birao riječi kad je govorio o Crkvi i biskupima u Hrvatskoj. Kao glasnogovornik Srpske pravoslavne Crkve osobito teške optužbe izrekao je u *Saopštenju za javnost Svetog Arhijerejskog Sabora Srpske pravoslavne Crkve sa redovnog zasjedanja održanog u Pečkoj Patrijaršiji i Beogradu od 29. aprila do 10. maja 2018. godine*. U *Saopštenju* je ustvrdio: "Konstatovano je takođe da su odnosi sa Rimokatoličkom Crkvom, Crkvama Reformacije i ekumenskim organizacijama korektni i konstruktivni, što nažalost, ne važi za odnose sa

Hrvatskom biskupskom konferencijom, u kojoj, pored dobronamernih biskupa koji deluju u duhu Drugog vatikanskog sabora, postoji, nažalost, i dobar broj biskupa neprikrivene proustaške orijentacije i ustašoidne retorike. Sabor se nada da će oni prvi izvršiti veći uticaj na hrvatske rimokatoličke vernike nego ovi drugi."

2. Vaša Svetosti! Pitamo se, kakav bi mogao biti cilj i smisao navedenih tvrdnji po kojima kod Katoličke Crkve u Hrvatskoj i njezinih pastira ne postoji gotovo nikakvo dobro, nego samo zlo. U ne tako davnim vremenima slušali smo slične ocjene i o Vatikanu i o papi. Međutim, danas čujemo pohvale papi Franji i Rimokatoličkoj Crkvi, a pokude biskupima i Crkvi u Hrvatskoj. U intervjuu objavljenom u *Jutarnjem listu* (7. siječnja 2017.) ponešto ironično kažete da ispadne kako srpski pravoslavni episkopi više drže do autoriteta rimskog biskupa negoli pojedini hrvatski katolički biskupi". Smatramo neobičnim da poglavar jedne pravoslavne mjesne Crkve javno suprotstavlja biskupe Katoličke Crkve u Hrvatskoj papi Franji, upućuje im prijekore i pripisuje zločine cijeloj toj Crkvi i cijelom hrvatskom narodu. Za zločine, kako u hrvatskom tako i u srpskom te u drugim narodima, krivi su pojedinci s imenom i prezimenom pa je na njima odgovornost za ono što su počinili.

Ne uspijevamo razumjeti namjere *Saopštenja* sa zadnjega zasjedanja Svetoga Arhijerejskog sabora Srpske Pravoslavne Crkve kad javno razvrstava hrvatske biskupe i tumači tko je od njih dobronamjeran i tko od njih djeluje prema II. vatikanskom saboru a tko ne, te većinu od njih označuje kao ljude "neprikrivene proustaške orijentacije i ustašoidne retorike" bez objašnjenja na temelju čega ih smatra takvima. Bački vladika Irinej u intervjuu *Politici* (20. lipnja 2018.) ponovio je tvrdnju o korektnim odnosima s Rimokatoličkom Crkvom u cjelini, ali ne i s biskupima Hrvatske biskupske konferencije, "uz časte i hvale vredne izuzetke", te u znatnoj mjeri i Bosne i Hercegovine, koji "kao da i ne čitaju izjave i deklaracije koje objavljuje njihov sopstveni vrhovni poglavar zajedno sa pravoslavnim patrijarsima, a ni druge izjave i tekstove pape Franje". Željeli bismo znati koji su razlozi zabrinutosti Vaše Svetosti i bačkoga vladike Irineja za odnos hrvatskih biskupa prema papi Franji? Naša povezanost s rimskim biskupom utemeljena je u vjeri Katoličke Crkve da je papa nasljednik sv. Petra, glava Biskupske kolegija, Pastir sveopće Crkve koji predsjeda

zajedništvu u ljubavi, pa mu u tom duhu trajno iskazujemo puno povjerenje i duboko poštovanje te u vjerničkom posluhu prihvaćamo njegovu učiteljsku riječ. S obzirom na odnos između Srpske pravoslavne Crkve i Katoličke Crkve u Hrvatskoj smatramo da ga treba krasiti evanđeosko načelo: "Pogriješi li tvoj brat, idi i pokaraj ga nasamo. Ako te posluša, stekao si brata" (Mt 18,15-16). U prosudbama o drugima polazište treba biti argument istine koji valja obrazložiti "blago i s poštovanjem, dobre savjesti" (1 Pt 3,16), a eventualnu uvredu oprostiti i "do sedamdeset puta sedam" (Mt 18,22).

Navedenim javnim negativističkim načinom komuniciranja nije moguće riješiti bilo kakav problem ili pitanje. Takav pristup u hrvatskome društvu izaziva otpore prema nastupima Vaše Svetosti, budi nepovjerenje prema Vašoj osobi i prema Srpskoj Pravoslavnoj Crkvi te prema samim srpskim građanima u Hrvatskoj, produbljuje ranjenosti iz ratnoga vremena koje još nisu ozdravljene, potiče mržnju. Nastupi koji ne očituju nikakva suosjećanja za žrtve i stradalnike uzrokovane od srpske strane, osobito teško pogađaju one hrvatske ljude koji su za vrijeme nedavnoga Domovinskoga rata bili istjerani iz svojih domova na području tzv. Republike srpske krajine, Bosne i Hercegovine, napose iz banjalučkoga kraja, gdje nije bilo rata, a ubijena su i trojica svećenika. Tijekom 1991. godine u Hrvatskoj je bilo 536.000 prognanika i izbjeglica, dok ih je 1992. bilo oko 800.000 iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Socijalističke Republike Jugoslavije, odnosno Srbije, Vojvodine, Kosova i Crne Gore. Kuće su im najvećim dijelom bile razorene, brojna rodbina poubijana a mnogi otjerani u srpske logore. U to doba među prognanicima je bio i jedan sadašnji hrvatski biskup, koji je kao župnik s vrećicom u ruci zajedno s vjernicima izbjegao iz svoje župe pred nasiljem srpskih snaga. Određeni broj drugih svećenika, redovnika i redovnica završio je također u srpskim logorima, a jedan je svećenik ubijen. Tijekom Domovinskoga rata u Hrvatskoj po dosadašnjim saznanjima stradalo je 15.007 osoba, od kojih je 13.914 ubijeno, a 1093 nestalo. Više od 1300 objekata Katoličke Crkve i drugih svetinja uništeno je ili teško oštećeno. Navedene činjenice otvaraju pitanja na koja svi mi dugujemo odgovore istini i pravednosti. Temeljno je pitanje koje si moramo svi postaviti: Je li istinito i moralno ono što o drugima javno govorimo? Prešućujemo li dio istine? Jesmo li možda postali

"suci što naopako sude" (Jak 2,4) i drugima oduzimamo dobar glas?

Posebnu težinu ima izjava Vaše Svetosti da je nedavni rat mogla spriječiti Katolička Crkva u Hrvatskoj. Nije ona imala nikakva utjecaja na srpskoga predsjednika Slobodana Miloševića, na Jugoslavensku narodnu armiju, na paravojne postrojbe iz Srbije, niti na druge koji su pokrenuli i vodili rat na hrvatskome tlu. Naše zauzimanje za mirno rješavanje problema kod njih nije imalo nikakva odjeka. Rat je očitovao da nije utemeljena tvrdnja koju smo nekoliko puta čuli od Vas, kako hrvatski katolici slušaju svoju Crkvu za razliku od pravoslavnih vjernika. Poznato je, naime, da je većina srpskih političara, kao i Srpska Pravoslavna Crkva u vrijeme demokratskih promjena 90-tih godina prošloga stoljeća, zastupala stav kako srpski narod ne može živjeti s hrvatskim narodom u samostalnoj hrvatskoj državi nego isključivo u okviru zajedničke države, a ako to nije moguće, Srbi nemaju drugoga izbora nego uzeti oružje u ruke. U pismu Lordu Peteru Carringtonu, predsjedatelju Mirovne konferencije o bivšoj Jugoslaviji, patrijarh Pavle je u studenom 1991. napisao: "Ti naši sunarodnici, iste vere i krvi, suočeni su sa sledećim kobnim izborom: ili će se oružjem u ruci izboriti za opstanak u istoj državi sa maticom srpskog naroda, ili će biti prisiljeni da se iz te nove Nezavisne Države Hrvatske pre ili posle isele. Trećeg nema. Za to ih srpska država i srpski narod moraju zaštititi svim legitimnim sredstvima, uključujući i oružanu samoodbranu srpskih života i svih srpskih krajina. Teritorije na kojima je srpski narod vekovima živio i na kojima je aprila 1941. imao etničku većinu pre genocida izvršenog nad njim od strane hrvatskih kvislinških vlasti, ne mogu ostati u sastavu bilo kakve nezavisne Hrvatske, već se moraju naći pod zajedničkim državnim krovom sa današnjom Srbijom i svim srpskim krajinama." Premda je patrijarh Pavle 1999. godine prigodom svoga prvoga posjeta Zagrebu nakon Domovinskoga rata savetovao Srbima da budu lojalni građani Hrvatske i potaknuo ih "Časno ispunjavajte svoje građanske dužnosti i postupajte savesno po državnim zakonima Republike Hrvatske", posljedice navedene srpske politike osjećaju se i danas u srpsko-hrvatskim odnosima, za koje se ne može optuživati Katoličku Crkvu. Izneseni stav o nemogućnosti Srba da žive s Hrvatima u hrvatskoj državi pokazao se osobito pogubnim tijekom vojno-redarstvene akcije *Oluja*, kad je vodstvo krajiških Srba

naredilo njihovo iseljavanje iz mjesta stanovanja i odlazak iz Hrvatske, kako svjedoči pouzdana ratna dokumentacija.

Vaše mišljenje koje ste iznijeli na već spomenutom 62. Međunarodnom beogradskom sajmu knjiga (24. listopada 2017.): "Gde god žive Srbi, to je Srbija, bilo u Srbiji, bilo u Bosni, bilo u Vojvodini, bilo Crnoj Gori i u drugim mestima" ne pridonosi miru i razumijevanju, jer samo Srbima dajete određena prava, bez objašnjenja kakva bi prava imali drugi građani koji žive sa Srbima. Povjerenje među Srbima i Hrvatima ne izgrađuje ni Vaše prešućivanje hrvatske države. Naime, kad upućujete pisane poruke vjernicima Srpske Pravoslavne Crkve u Hrvatskoj, Vi gotovo redovito ne navodite državu u kojoj oni žive nego pokrajine Dalmaciju, Slavoniju, Liku. Neovisnost Republike Hrvatske priznale su gotovo sve svjetske države te joj Vaše ignoriranje ne može nauditi, ali ono nanosi štetu Vašemu ugledu u Hrvatskoj i ujedno građane srpske nacionalnosti stavlja u nova iskušenja. Kad u svojoj nedavnoj izjavi u Crnoj Gori tvrdite da Srbima ni danas nije bolje u Hrvatskoj nego li je bilo za vrijeme Nezavisne Države Hrvatske, uvjeravate svoje sunarodnjake i druge hrvatske građane u nešto što nije točno i što ulijeva strah. Status Srba u Hrvatskoj definiran je Ustavom i zakonima, oni imaju svoje predstavnike u Hrvatskome saboru i na svim razinama lokalne uprave te danas participiraju kao koalicijski partneri u Vladi Republike Hrvatske i imaju mogućnost legalnim putem zauzimati se za ostvarenje svojih prava. Osim toga, ubrzo nakon potpisivanja posljednjega Ugovora između Svete Stolice i Republike Hrvatske o gospodarskim pitanjima, Hrvatska je Vlada sklopila sličan Ugovor sa Srpskom Pravoslavnom Crkvom po kojem joj iz državnoga proračuna dodjeljuje određena financijska sredstva te je ona otvorila i vlastitu Gimnaziju u Zagrebu. Nije malen broj nekretnina, oduzetih tijekom komunističke vladavine u Jugoslaviji, koje je Republika Hrvatska vratila Srpskoj Pravoslavnoj Crkvi.

3. Vaša Svetosti. Sve što su hrvatski biskupi u Jugoslavenskoj biskupskoj konferenciji a potom i u Hrvatskoj biskupskoj konferenciji na čelu s kardinalom Franjom Kuharićem govorili i činili tijekom rata od 1991. do 1995. i nakon njega do danas, dokumentirano je i svakome dostupno, među ostalim i u jednoj od najnovijih knjiga koju je napisala Julija Barunčić Pletikosić pod naslovom *Katolička Crkva u Hrvatskoj i Domovinski*

rat 1991 - 1995. U različitim prigodama, na susretima s patrijarhom Pavlom, u propovijedima, nastupima u javnim medijima biskupi su se zauzimali za pravo Hrvata na slobodnu državu, te pravo svih njezinih građana, napose Srba da u njoj žive svoj vlastiti nacionalni, kulturni i vjerski identitet. Dizali su glas protiv svakoga nasilja, tražili da se nastali problemi rješavaju mirnim putem, snažno se borili protiv mržnje i osvete Srbima. Za najtežih progona hrvatskoga stanovništva i rušenja njihovih kuća i svetinja, kardinal Kuharić je u svojoj propovijedi u Petrinji, na blagdan sv. Lovre 10. kolovoza 1991., pozvao: "Ako je moj protivnik spalio moju kuću, ja neću zapaliti njegovu! Ako je razorio moju crkvu, ja neću ni dirnuti njegovu, dapače, čuvat ću je. Ako je napustio svoj dom, ja neću ni igle uzeti iz njega! Ako je ubio moga oca, brata, sestru, ja neću vratiti istom mjerom nego ću poštovati život njegova oca, brata, sina, sestre!" Nažalost, ovakve riječi nismo čuli od predstavnika Srpske Pravoslavne Crkve. Od Kuharićeva evanđeoskoga stava posve se razlikuje izjava pakračkoga episkopa Lukijana Pantelića, koji je u to isto vrijeme uvjeravao svoje sunarodnjake da djeluju po načelu "Sada ćemo opet uzeti Stari zavet u kome piše 'Oko za oko, zub za zub, mladić za mladića', a posle Novi zavet, 'ko tebe kamenom ti njega hlebom'".

Hrvatski su biskupi nakon legalne i međunarodno priznate vojno-redarstvene akcije *Oluja* upozoravali na nedopustivost ubojstava, pljački i paleža kuća srpskih izbjeglica te su se zauzimali za njihov povratak. Želimo napose spomenuti šibenskoga biskupa msgr. Srećka Badurinu, koji se izložio nemalim pogibeljima u takvom nastojanju. Među ostalim, biskupi su intervenirali kod hrvatskih vlasti da se episkopi Srpske Pravoslavne Crkve, koji su na početku rata otišli iz Hrvatske, vrate u svoja sjedišta, a svoju osjetljivost za stradanja srpskih svetinja iskazali su i na taj način što su u knjigu *Ranjena Crkva u Hrvatskoj - Uništavanje sakralnih objekata u Hrvatskoj (1991. - 1995.)*, u izdanju HBK 1996. godine, stavili i prikaz razorenih sakralnih objekata Srpske pravoslavne Crkve u Hrvatskoj.

4. Usred ratnih zbivanja, kad su neki smatrali da nije uputno javno nastupati sa stavovima koji bi mogli obeshrabriti hrvatske vojnike u obrani slobode vlastite domovine, hrvatski su biskupi, 1. svibnja 1995. godine, na dan početka vojno-redarstvene operacije *Bljesak*, uputili javnosti *Pismo Hrvatske biskupske konferencije o pedesetoj*

obljetnici završetka Drugoga svjetskog rata u kojem su iznijeli jasna stajališta s obzirom na stradanja tijekom II. svjetskog rata i neposredno nakon njega te na trenutačne ratne nevolje. Izrazili su žaljenje prema svakoj žrtvi u Jasenovcu i u drugim mjestima stradanja srpskih, židovskih, romskih, hrvatskih i drugih žrtava, te prema onim Srbima koji su izgubili živote u ratu 1991. - 1995., među kojima su po posljednjim statistikama stradale 7204 osobe, većinom pripadnika srpskih vojnih postrojbi, uračunavajući u taj broj i 873 osobe koje se vode kao nestale, te se zauzeli za pomirenje. Hrvatski su biskupi među ostalim u *Pismu* kazali: "Pravo na život i dostojanstvo svake osobe pod Božjom je zaštitom. Stoga, svakoj nevinoj žrtvi dugujemo jednako poštovanje. Tu ne može biti razlike ni rasne, ni nacionalne, ni konfesionalne, ni stranačke. Temeljna jednakost u dostojanstvu svih ljudi proizlazi iz same naravi čovjeka, stvorena na sliku i priliku Božju. Pojedinačne i osobito masovne likvidacije bez ikakva suda i dokaza krivnje, uvijek su i posvuda teški zločini pred Bogom i pred ljudima. Stoga ćemo se kod svetoga oltara spomenuti žrtava hrvatskog naroda i Katoličke Crkve. Spomenut ćemo se žrtava srpske nacionalnosti i Srpske Pravoslavne Crkve u Hrvatskoj. Spomenut ćemo se žrtava Židova, Roma i svih kod nas ubijenih u Drugome svjetskom ratu samo zato što su druge nacije, druge konfesionalne pripadnosti ili drugoga političkog uvjerenja."

U spomenutom *Pismu* biskupi su postavili pitanja koja su aktualna i danas: "Nije glavna težina pitanja u tome kako žaliti žrtve vlastite zajednice i kako prepoznati krivnju druge zajednice. Hrvati i Srbi, katolici i pravoslavni, muslimani i drugi pred težim su moralnim pitanjem: Kako žaliti žrtve druge zajednice, kako priznati krivnju u vlastitoj zajednici? A zatim: Kako okajati krivnju, kako zadobiti oprost Božje i ljudsko, mir savjesti i pomirenje među ljudima i narodima? Kako započeti novo doba osnovano na pravednosti i istini?"

Ključ odgovora hrvatski biskupi našli su u molitvi Gospodnjoj: "Otpusti nam duge naše kako i mi otpuštamo dužnicima našim." Podsjetili su na poticaj pape Ivana Pavla II. u homiliji na misi u Zagrebu, 11. rujna 1994. godine: "Tražiti oprost i sam oprostiti, tako bi mogla biti sažeta zadaća koja je pred svima, ako se žele postaviti čvrste pretpostavke za postizanje istinskog i trajnog mira". Ustrajni u toj zadaći, hrvatski

biskupi na različite načine nastoje promicati navedenu evanđeosku svijest. Među ostalim, čine to svake godine na Dan žrtve Vukovara, uključujući u molitvu - uz nedužne žrtve ubijenih na Ovčari - i sve druge ratne stradale te potiču na praštanje i pomirenje. Jednako tako svake godine u jasenovačkoj katoličkoj župnoj crkvi slave s brojnim vjernicima *Dan obnove čišćenja pamćenja i spomena mučenika*, kada se u svojoj molitvi, kajanju i praštanju spominju nedužnih žrtava bilo koje nacionalne i vjerske pripadnosti, ubijenih pod bilo kojom zastavom, od žrtava jasenovačkoga logora i bleiburškoga *križnoga puta* do žrtava Domovinskoga rata, kako na hrvatskoj, tako i na srpskoj strani. Tomu činu molitve i pokore posljednjih godina pribiva i slavonski episkop Jovan koji je svjedok da biskupi i Crkva u Hrvatskoj ne šute. Žalimo što Vaša Svetost nije upoznata s našim nastojanjima oko praštanja i pomirenja te u spomenutoj propovijedi u Bačkoj Palanci (4. kolovoza 2018.), pozivajući na praštanje tvrdite: "Mnogo puta smo to kazali, ali nažalost ne vidimo da i druga strana nešto slično čini."

5. Vaša Svetosti. Svjesni da nas je Bog "pomirio po Kristu i povjerio nam službu pomirenja" (2 Kor 5,18), ponavljamo i danas ono što smo istaknuli u *Pismu* 1995. godine: "Željeli bismo posebno da katolici i pravoslavni u Hrvatskoj zauzmu zajednički kršćanski stav i prema žrtvama i prema krivnji za žrtve, prema grijehu i prema pomirenju. Ako se u prošlosti manipuliralo s povijesnim činjenicama, požurimo čas kad ćemo u slobodi i odgovornosti pred Bogom i pred ljudima javno očitovati istovjetan kršćanski odnos i prema žrtvama i prema krivcima. Molimo da to vrijeme što prije sine!" Navedeno *Pismo* dostavili smo Vašoj Svetosti posljednji puta prije nekoliko godina po msgr. Orlandu Antoniniju, apostolskom nunciju u Beogradu, ali na naše prijedloge nismo do danas dobili nikakva odgovora.

Kao pastiri Crkve želimo u našem društvu svjedočiti vjernost Isusovoj riječi: "Budite milosrdni kao što je Otac vaš milosrdan. Ne sudite i nećete biti suđeni. Ne osuđujte i nećete biti osuđeni. Praštajte i oprostit će vam se. (...) Jer mjerom kojom mjerite vama će se zauzvrat mjeriti" (Lk 6,36-38). U tom opredjeljenju ohrabruje nas i Vaša tvrdnja izrečena u intervjuu *Jutarnjem listu*, 7. siječnja 2017.: "Reči koje optužuju, upiranje prsta prema susedu, ne donosi nikome ništa dobro. Treba ih se čuvati. Ne dao Bog da reči

verskih lidera budu izgovor za nova nasilja i nove nesreće!" Smatramo svojom evanđeoskom zadaćom zauzimati se i dalje za međusobne susrete i razgovore, za nastojanje oko razumijevanja, za gradnju mostova u izravnoj bratskoj komunikaciji, čemu pridonose i povremeni susreti između pojedinih episkopa Srpske Pravoslavne Crkve i biskupa Katoličke Crkve u Hrvatskoj. Predlagali smo više puta na pisani i usmeni način da nađemo mogućnost redovitih susreta Komisije Hrvatske biskupske konferencije za odnos sa Srpskom Pravoslavnom Crkvom i Komisije Srpske Pravoslavne Crkve za odnos s Katoličkom Crkvom u Hrvatskoj o pitanjima koja se odnose na dvije Crkve i na njihovo djelovanje, ali ni na njih nismo dobili odgovora, te se Komisije nakon smrti patrijarha Pavla nisu više sastale. Rad u Komisiji o bl. Alojziju Stepincu pokazao je koliko je važno razgovarati na dostojanstven način kao braća i o najtežim povijesnim prijemcima oko kojih se ne uspijevamo složiti, izbjegavajući polemiku putem javnih medija koja ne priliči kršćanima i pokazuje da zastupajući evanđelje nismo drugačiji od sinova ovoga svijeta. Valja nam zajednički posvjedočiti da su praštanje i pomirenje jedini put oslobođenja od zarobljenosti prošlošću i dnevno-političkih interesa, da nas moć evanđelja izdiže iznad naših ukopanosti u nemoć zla, i očituje da je Crkva u našim narodima prvenstveno posvećena čovjeku, služeći mu evanđeoskim putem.

Uz izraze posebnoga poštovanja i zajedništva u Isusu Kristu, našem jedinom Gospodinu, srdačno Vas pozdravljamo.

Msgr. Želimir Puljić, nadbiskup zadarski, predsjednik HBK, v.r.
Kardinal Josip Bozanić, nadbiskup zagrebački i metropolit, potpredsjednik HBK, v.r.
Msgr. Marin Barišić, nadbiskup splitsko-makarski i metropolit, v.r.
Msgr. Ivan Devčić, nadbiskup riječki i metropolit, v.r.
Msgr. Đuro Hranić, nadbiskup đakovačko-osječki i metropolit v.r.
Msgr. Antun Škvorčević, biskup požeški, v.r.
Msgr. Josip Mrzljak, biskup varaždinski, v.r.
Msgr. Nikola Kekić, vladika križevački, v.r.
Msgr. Vlado Košić, biskup sisački, v.r.
Msgr. Vjekoslav Huzjak, biskup bjelovarsko-križevački, v.r.
Msgr. Mate Uzinić, biskup dubrovački, v.r.
Msgr. Dražen Kutleša, biskup porečki i pulski, v.r.
Msgr. Ivica Petanjak, biskup krčki, v.r.
Msgr. Jure Bogdan, vojni ordinarij u RH, v.r.
Msgr. Zdenko Križić, biskup gospićko-senjski, v.r.
Msgr. Tomislav Rogić, biskup šibenski, v.r.
Msgr. Petar Palić, biskup hvarski i generalni tajnik HBK, v.r.
Msgr. Mijo Gorski, pomoćni biskup zagrebački, v.r.
Msgr. Ivan Šaško, pomoćni biskup zagrebački, v.r.

POSLANICA BISKUPA MRZLJAKA U POVODU TJEDNA SOLIDARNOSTI I ZAJEDNIŠTVA S CRKVOM I LJUDIMA U BIH

Budite složni i živite u miru

Draga braćo i sestre!

Ove godine po trinaesti put zaredom, odlukom hrvatskih biskupa, obilježavamo "Tjedan solidarnosti i zajedništva s Crkvom i ljudima u Bosni i Hercegovini". Ponajprije, djelima duhovnog i molitvenog zajedništva, a onda i materijalnoga po prikupljanju darova vjernika za 3. korizmenu nedjelju u svim župama u Hrvatskoj, želimo ustrajno i gorljivo ponoviti našoj braći i sestrama, Katoličkoj Crkvi u Bosni i Hercegovini, da nisu sami, ni zaboravljeni ni prepušteni slučaju.

Duboko svjesni teškoća i bremenitosti vremena u kojem živimo, u promišljanju o tome što staviti u središte ovogodišnje poslanice, u Svetom pismu nailazimo na misao svetoga Pavla u Drugoj poslanici Korinćanima: "Budite složni i živite u miru" (2 Kor 13,11).

U vrijeme korizme intenzivnije razmišljamo o pologu vjere što ga baštinimo, na poseban način o otajstvu muke i križa što ga je Krist Gospodin podnio za svakoga od nas, ali i o našim križevima i mukama.

Razmišljajući o križevima naših vremena, postajemo svjesniji važnosti izgradnje društva solidarnosti utemeljena na kršćanskom načelu poštivanja dostojanstva osobe i brizi za najpotrebitije.

Solidarnost se pokazuje u djelima konkretnog milosrđa, prema konkretnim osobama, u konkretnim potrebama. Taj osjećaj dužni smo razvijati na osobnoj razini, ali i kao zajednica vjernika u našim župnim zajednicama i sa zajednicama onih s kojima smo povezani u vjeri. Naša nas vjera potiče na solidarnost, na izlaženje iz sebe-ljublja i usredotočenosti na sebe same ukazujući nam da smo svi mi graditelji tijela koje se zove Crkva. A kada jedan dio tijela pati, onda je bolešno cijelo tijelo. Kada pati jedan od nas, pate svi! Upravo zato važno je njegovati živu i djelotvornu solidarnost sa svijetom unutar kojeg nismo pozvani osuđivati nego pokazivati putove, pratiti u hodu, liječiti rane i podupirati u slabosti. Jedino takva nastojanja donose plodove za čitavu Crkvu.

To je ono što činimo kada podupiremo Caritasove projekte u Bosni i Hercegovini: hospicij za stare, nemoćne i umiruće, rehabilitaciju djece s posebnim potrebama, kućnu njegu starih i nemoćnih, rad pučke kuhinje, rad katoličkog vrtića, rehabilitaciju osoba s posebnim potrebama, ali i strukture ustanova Katoličke Crkve u Bosni i Hercegovini koje sve ovo čine mogućim svjedočeći tako da je naša povezanost jaka, da solidarnost ne posustaje, da je zajedništvo živo i djelotvorno! Ne zaboravljamo ni braću svećenike koji ustrajno ostaju uz svoje često malobrojno vjerničko stado na župama dijeleći s njime njihove tegobe, osamljenost i siromaštvo.

Na početku ove kalendarske godine, papa Franjo na 52. Svjetski dan mira, 1. siječnja 2019.,

podsjeca nas da "djela koja očituju solidarnost utiru put izgradnji društva mira". Time nas želi podsjetiti na poslanje koje ima svatko od nas - da budemo mirotvorci. Donošenje mira u središtu je poslanja Kristovih učenika. Povjerenje, koje pretihodi ostvarivanju mira, nikada nije lako postići jer naši su ljudski odnosi složeni, a na ovim prostorima prečesto obilježeni ozračjem nepovjerenja, iza kojeg se krije strah od drugoga ili tuđinca. Tjeskobna zabrinutost za osobne probitke, koja se manifestira, nažalost, također na političkoj razini u stavovima zatvaranja ili oblicima nacionalizma, dovode u pitanje onu solidarnost i zajedništvo koje naš globalizirano-razjedinjeni svijet tako silno treba.

Danas, više no ikada prije, trebamo mirotvorce koji su glasnici i autentični svjedoci Boga Oca, koji želi dobro i sreću cjelokupne ljudske obitelji. Stoga, draga braćo i sestre, ove godine u molitvenom zajedništvu s Hrvatima u Bosni i Hercegovini, ali i svim drugim narodima, molimo za obraćenje srca. Molimo za mir svakog pojedinca odbacujući srdžbu, nestrpljivost i nepopustljivost. Molimo za mir s drugima kako bismo se otvoreno mogli susresti sa članovima svoje obitelji, prijateljima, kolegama, siromasima i patnicima koji žive pored nas. Ponekad nam se čini da smo bespomoćni u ostvarenju dobrih želja i planova, ali ostaje nam molitveno zajedništvo. Molimo i za mir u čitavom svijetu, sa čitavim stvorenim svijetom, kako bismo, otkrivajući veličinu Božjeg dara i dio odgovornosti koju ima svaki od nas kao stanovnik ovoga svijeta, postali tvorci mirne budućnosti i blagostanja za sve.

Po zagovoru blažene Djevice Marije mir neka uđe u svako srce i svaki dom! Amen.

NOVI BISKUPI

MSGR. ANTE JOZIĆ NOVI NADBISKUP I NUNCIJ U OBALI BJELOKOSTI

Papa Franjo imenovao je 2. veljače 2019. nadbiskupom i apostolskim nuncijem u Obali Bjelokosti svećenika Splitsko-makarske nadbiskupije msgr. Antu Jozića.

Msgr. Ante Jozić rođen je 16. siječnja 1967. god. u Trilju. Osnovnu je školu završio u Trilju, sjemenište i bogosloviju u Splitu. Za svećenika je zaređen 28. lipnja 1992. po rukama msgr. Ante Jurića. Msgr. Jozić tri godine službovao je kao kapelan u Makarskoj (1992.-1995.), potom ga nadbiskup šalje u Rim na studij (1995.-1999.). Poslije studija ide kao predstavnik Svete Stolice u Indiju (1999.- 2003.), potom u Moskvu (2003.-2009.) i Hong Kong (Kina) (2009. do danas).

Pozna je talijanski, španjolski, engleski, francuski, portugalski, njemački, ruski, kineski i poljski jezik.

MSGR. IVAN ĆURIĆ POMOĆNI BISKUP ĐAKOVAČKO- OSJEČKE NADBISKUPIJE

Sveti Otac Franjo imenovao je msgr. Ivana Ćurića, dosadašnjega Generalnog vikara Đakovačko-osječke nadbiskupije, pomoćnim biskupom iste nadbiskupije, dodijelivši mu naslov biskupa Tela. Vijest o imenovanju objavljena je u Rimu, 11. ožujka 2019., priopćila je Apostolska nuncijatura u Hrvatskoj.

Msgr. Ivan Ćurić rođen je 1. prosinca 1964. od roditelja Ante i Pavke, rođ. Kolak u Slavonskom Brodu, u tadašnjoj Đakovačkoj ili Bosanskoj i Srijemskoj biskupiji, danas Đakovačko-osječkoj nadbiskupiji. Roditelji su mu podrijetlom iz Prisoja u Mostarsko-duvanjskoj biskupiji. Nakon osnovne škole 1979. godine započinje svećeničku formaciju, najprije u Međubiskupijskom dječaćkom sjemeništu u Zagrebu, potom u Đakovu.

Poslije vojnoga roka u Banjoj Luci 1984. godine ulazi u Bogoslovno sjemenište u Đakovu i započinje svoj filozofsko-teološki studij, koji od 1987. nastavlja na Papinskom gregorijanskom sveučilištu, kao pitomac Papinskoga njemačko-ugarskoga zavoda. U isusovačkoj crkvi Presvetoga Imena Isusova (Il Gesù) u Rimu zaređen je 11. ožujka 1989. za đakona, a za prezbitera 29. lipnja 1990. u katedrali - manjoj bazilici Sv. Petra u Đakovu. U Rimu postiže stupanj magisterija iz filozofije (1991.), s temom o filozofiji M. Heideggera. Iste godine započinje službu župnoga vikara u Osijeku (Donji Grad) te postaje odgojitelj (prefekt) u Bogoslovnom sjemeništu i profesor filozofije na Visokoj bogoslovnoj školi (danas Katolički bogoslovni fakultet) u Đakovu.

Zbog ratnih opasnosti sa sjemenišnom zajednicom jedno vrijeme provodi u izbjeglištvu u Gradišću (Austrija). Od 1993. nastavlja studij u Rimu kao pitomac Papinskoga hrvatskog zavoda sv. Jeronima. Poslije povratka u biskupiju obnašao je sljedeće službe: vicerektor Bogoslovnoga sjemeništa (1996.-2007.) u Đakovu i predavač filozofskih kolegija na KBF-u u Đakovu (do 2012.), ujedno i liturgijske glazbe (1996.-2002.), župnik u Brodskom Varošu (2007.-2011.), dekan Slavonskobrodskoga dekanata (2010.-2011.), rektor Bogoslovnoga sjemeništa (2011.-2013.). Kroz to je vrijeme obnašao i sljedeće dužnosti: voditelj Biskupijskoga tiskovnog ureda (2002.-2007.), u razdoblju Biskupijske sinode (1998.-2003.) bio je član Pripremna povjerenstva i voditelj pripreme 4. sinodskoga zasjedanja "Ustrojstvo biskupijske zajednice" te urednik Sinodskoga biltena. Od 1998. godine urednik je "Liturgijskoga direktorija". Pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji član je Vijeća za kler. Od 2011. član je Prezbiterskoga vijeća. Imenovan je kapelanom Njegove Svetosti 2012. godine.

Službu generalnoga vikara Đakovačko-osječke nadbiskupije započinje 2013. godine, a od 2014. kanonik je Prvostolnoga kaptola đakovačko-osječkoga.

- Mostarsko-duvanjski biskup Ratko Perić izrazio je čestitke i msgr. Joziću i msgr. Ćuriću zazivajući Božji blagoslov na njih i na njihovu buduću službu u Crkvi.

III.
BISKUPSKA KONFERENCIJA
BOSNE I HERCEGOVINE

IZJAVA KOMISIJE "JUSTITIA ET PAX" BK BIH U POVODU 70. MEĐUNARODNOG DANA LJUDSKIH PRAVA

*Potrebna je očitija vjerodostojnost svih koji sudjeluju u izgradnji
sigurnije i humanije budućnosti naše zemlje*

Ovogodišnje obilježavanje **Međunarodnog dana ljudskih prava** potiče nas na iskreno objektivno propitkivanje o svakodnevnoj praksi u našoj zemlji glede zaštite i promicanja dostojanstva ljudske osobe i osnovnih ljudskih prava svakog stanovnika naše zemlje kao i svake zajednice i svake starosne i druge skupine naših sugrađana.

Međunarodna - zajednički izrađena i od brojnih državnika prije **sedam desetljeća** potpisana - **Povelja o ljudskim pravima** dragocjen je putokaz za izgradnju humanog društva u narodima i zemljama cijele zemaljske kugle. Mnogi pojedinci i skupine su se diljem svijeta istinski i zauzeto trudili i trude u praksi provoditi odredbe Povelje i tako doprinositi poboljšanju mnogih ljudskih života i međuljudskih odnosa. Za to im i ovom prigodom treba javno odati priznanje i zahvalnost.

U našoj životnoj sredini mi smo, osobito tijekom zadnja dva i pol desetljeća, na vlastitoj koži dramatično osjetili kobnu nevjerodostojnost, nezainteresiranost, neodlučnost i nedosljednost iz svijeta međunarodne i domaće politike prema dostojanstvu ljudske osobe i prema pravu na brojna osnovna ljudska i građanska prava i slobode mnogih građana naše zemlje, koji su kontinuirano izloženi obespravljivanju, ponižavajućim raznoraznim oblicima mobinga [šikaniranja na radnom mjestu] i zloupotrebljavanja, nerijetko prisiljeni da budu bijedni sužnji jačega.

Politička, važna i utjecajna Organizacija za europsku sigurnost i suradnju (OSCE), koja se još od 1975. godine obvezala obrazlagati, čuvati i promicati baštinu vrednota i principa, nakon okončanja rata u našoj Domovini, izrazila je svo-

ju spremnost da - dosljedno svojem postojanju - učinkovito pomogne konkretno provođenje Daytonskog mirovnog sporazuma. Stoga još uvijek veliki broj naših sugrađana obespravljenih u svojim osnovnim ljudskim pravima s pravom od predstavnika te Organizacije, prisutnih u našoj zemlji, očekuju da oni ni u kojem slučaju ne pristanu na bilo kakvo prihvaćanje i potvrđivanje rezultata ratnog nasilja i bezakonja te povrjeđa skoro svih osnovnih ljudskih prava i sloboda brojnim pojedincima pa i cijelim zajednicama etničkim ili vjerskim. Mir, koji počiva na preziranju i nepoštivanju osnovnih prava osoba i zajednica, ne može biti ni pravedan ni trajan. A takav nepravedan mir nije predviđen ni Daytonskim mirovnim sporazumom, niti ga trebaju stanovnici naše nesređene zemlje, niti može garantirati sigurnu budućnost ni naše niti susjednih zemalja.

Vodstvo Katoličke Crkve - i u Vatikanu i u našoj zemlji - dosljedno je tijekom cijelog poratnog vremena zastupalo jasno načelo da održivi povratak svih prognanih i izbjeglih stanovnika naše zemlje mora ostati trajni cilj, koji se ne može niti smije nikakvim smicalicama i tobožnjim poboljšanjima naknadno ugrađivati u temeljne odrednice u provođenju Daytonskog mirovnog sporazuma, posebno u njegovom Aneksu 7. Dosljednim provođenjem Aneksa 7 Dejtonskog mirovnog sporazuma stvorit će temeljne pretpostavke za povratak izbjeglih i prognanih, a dugoročno gledano - olakšati zajednički život nacionalnih i vjerskih zajednica, koje su u Bosni i Hercegovini i u cijeloj našoj regiji pozvani da žive zajedno. Politika nerazumnog i nasilnog razdvajanja

etničkih zajednica, koja tendira biti ugrađena i u zakonska rješenja, kako bi se pospješio takav proces razdvajanja, pokazala se kao teška iluzija, kao fatalna greška i po svemu neozbiljno i ne trajno rješenje za budućnost naše napaćene zemlje. Nije lako načiniti potrebne preduvjete koji bi stvarno omogućili održivi povratak svih koji se žele vratiti na svoju očevinu, u svoj rodni kraj. Ali, to je nezaobilazni put mira kojim se mora ustrajavati kako bi naša zemlja - kao međunarodno priznata država - mogla postojati i napredovati. Svaki normalni ljudski razum i svaki zemaljski zakon ne smije dopustiti da se nekoga - ni kriva ni dužna - protjera iz njegovog doma, sela, grada i da se njegova nasilno otuđena imovina dodijeli nekoj drugome!

Općenito je poznato da i nakon 23 godine od potpisivanja Daytonskog mirovnog sporazuma još uvijek desetinama, pa i stotinama tisuća stanovnika naše zemlje, kojima je oduzeto jedno od glavnih, neupitnih ljudskih prava - pravo na rodno mjesto, i na imovinu - predstavnici međunarodnih nadležnih institucija i organizacija i domaćih političkih stranaka i institucija nisu omogućili i osigurali ta prava, poglavito zbog pomanjkanja njihove političke volje, a to su bili dužni. Cijelo ovo razdoblje primali su za to plaću bez očekivanog učinka u provođenju Aneksa 7 Daytonskog mirovnog sporazuma. Time su se teško ogriješili o međunarodno pravo i međunarodne obvezujuće ugovore i ujedno doprinijeli učvršćivanju fatalne atmosfere daljnjih podjela i razdvajanja u našem društvu, te širenju i učvršćivanju mržnje, neprijateljstva, nezadovoljstva i nesigurnosti u našoj zemlji, što je suprotno duhu i nakani odredaba Daytonskog mirovnog sporazuma.

Također je poznato da se izvorište sukoba i nemira nalazi tamo, gdje nepravda vodi ka obespravljenosti i zapostavljenosti pa čak i do uništavanja, do smrti, do preziranja i gaženja ljudskog dostojanstva. Moramo se pitati: što je s političkom i moralnom sviješću koja se bez ikakvog otpora i protivljenja - oportunistički slaže sa ozakonjenošću i praksom svake vrste nepravde umjesto da ih nedvosmisleno osudi?!

A da je to, nažalost, već ustaljena praksa i način vladanja - a sve više i življenja u ovoj zemlji - svjedoče svakodnevni bezbrojni slučajevi obespravljenih pojedinaca i skupina. Ima se dojam da naša država - ovako koncipirana i na dosadašnji način vođena, nije u stanju osigurati zaštitu ljudskih prava svim svojim građanima. To stvara

prazninu koju ispunjava beznađe i bijeg iz zemlje, ali i korupcija i organizirani kriminalitet, te šverc drogama, organima i oružjem. Ponavljamo i ovaj put, poznatu istinu da moralna, etička svijest nas ljudi nikako ne bi smjela popustiti i povući se pred "zakonom sile i jačega". Dapače, mora se trajno imati na umu da je nužno održati i učvrstiti tijesni savez koji međusobno povezuje mir i pravednost, mir i poštivanje, obranu i promicanje neupitnih i nepovredivih prava pojedinaca i naroda.

U našoj zemlji, koja je, kao i brojne druge predstavljena od više naroda, nacionalnih manjina i vjerskih zajednica, nije teško shvatiti i prihvatiti opće poznatu činjenicu da je naša različitost pozitivan izazov i ponuda za raznovrsni društveni, kulturni, privredni i svekoliki razvoj. Tu činjenicu je nužno uvažiti i u stvarnosti kada se radi i o pravu izbora političkih predstavnika svakog naroda u našoj zemlji. Nije pravedno ni čovječno, niti doprinosi stvaranju bolje zajedničke budućnosti da bilo tko uzurpira to pravo bilo komu. Svjedoci smo da ovo osnovno načelo međusobnog uvažavanja i prihvaćanja svih naših ljudskih različitosti, tijekom cjelokupnog poratnog vremena nije ujedno načelo kojim se rukovode domaće i strane političke elite pri izgradnji urušenog društvenog tkiva naše zemlje. Svakom dobronamjernom i objektivnom čovjeku je posve jasno da ni nakon dvadeset i tri godine od zaustavljanja krvavih ratnih zbivanja, prvotno skrojeni daytonski političko-društveni okvir nije u praksi postigao ni minimum uvjeta za istinski demokratski razvitak bosanskohercegovačkog društva i stvaranje pravne države i osiguranje svih ljudskih prava i osobnih i kolektivnih. Posve je jasno da u ovako skrojenoj državi ne postoji vladavina prava niti se otvara bilo kakav dodatni demokratski prostor za istinsku afirmaciju osnovnih ljudskih prava - kao što su npr. pravo na dom i zavičaj, pravo na ravnopravan tretman svih naroda i građana ili pak pravo na demokratski izbor vlastitih političkih predstavnika. Kao i ranije, i ovih dana svjedočimo brojnim diplomatskim inicijativama i političkim igrama oko formiranja vlasti i "implementaciji izbornih rezultata". Postavlja se pitanje kako se uopće moglo krenuti u izborni proces, ako je nakon odluke Ustavnog suda BiH u Izbornom zakonu nastala i ostala pravna praznina, koja sprječava cjelovitu implementaciju izbornih rezultata. Iz svih ovih aktualnih diplomatskih inicijativa, posebice iz oglašavanja trojice bivših Visokih

predstavnik u BiH, zrcali se beskrajno licemjere službenih predstavnika međunarodne politike u Bosni u Hercegovini - što nikako ne doprinosi zaštiti i afirmaciji ljudskih prava i izgradnji pravičnog društva i državne zajednice ravnopravnih naroda.

Da bi se prevladalo ovakvo, neodrživo stanje obespravljenosti brojnih građana naše zemlje, Komisija "Justitia et pax - Pravda i mir" BK BiH i ovom prigodom apelira na sve dobronamjerne ljude i političke elite u BiH da konačno naprave kvalitetni otklon od dosadašnjeg sebičnog politikanstva te se okrenu afirmiranju temeljnih demokratskih i ljudskih vrijednosti, jer smo uvjereni da se pravično i civilizirano društvo može izgraditi jedino predanim radom na suživotu koji će biti snažno obilježen tolerancijom, i međusobnim uvažavanjem.

U ovom vremenu, u kojem sve više postajemo svjesni značenja i poštivanja ljudskog dostojanstva i ljudskih prava, kao temelja i ishodišta za ostvarivanje ozračja pravednosti, trajnog mira i svekolikog prosperiteta, trebali bi se - prije svega odgovorni u političkom i vjerskom životu - ozbiljno pozabaviti pitanjem svoga odnosa prema onima u našoj sredini, koji su manjina - u bilo kojem obliku: političkom, etničkom, vjerskom, socijalnom, kulturnom, društvenom, pravnom.

Kao kršćani, živeći u ovoj svojoj Domovini, trebamo uvijek biti svjesni svoje zadaće da nas je naš Stvoritelj zadužio voljeti i prvenstveno se zauzimati za ovu zemlju i sve njene stanovnike. U nama zacijelo postoji neugasiva težnja za neprocjenjivim dobrom mira u pravdi. Mi se želimo nalaziti među slobodnim ljudima i narodima koji žive, rade i trpe za došašće istinskog mira i pravde. U ovom, za nas važnom liturgijskom vremenu Došašća, naše duhovne priprave za radosni Blagdan ulaska utjelovljenog Sina Božjeg u povijest ljudskog roda, trebali bismo sebi posvijestiti našu osobnu zadaću - bez obzira u kojem se zvanju

nalazimo i koju funkciju obnašamo - da uklanjamo postojeće predrasude, barijere i suprotnosti, koje razdvajaju - čak još gore - koje ljude i narode međusobno suprotstavljaju, i da zajedno, jedni s drugima izgrađujemo svijet pravde i pravednog mira.

Trebali bismo se svakako naći među onim ljudima koji gladuju i žedaju za pravednošću i pravednim mirom, za solidarnošću i djelotvornom ljubavlju prema svim ljudima i svim stvorenjima, osobito prema onim našim bližnjima, našim sugrađanima, koji su već godinama, pa i desetljećima prisiljeni živjeti bez nekih, pa i mnogih, osnovnih ljudskih prava i sloboda, kao što su: pravo na svoju imovinu, na rodno mjesto, na rad i poštenu plaću, na školovanje svoje i svoje djece, na vlastitu bogomolju, na izbor svoga političkog predstavnika, na pravednu odštetu i dr.

Ove smo godine obilježili petnaestu obljetnicu nezaboravnog pohoda velikog, svetog pape Ivana Pavla II. našoj zemlji, u Banju Luku. Još uvijek su za nas aktualne njegove - tada izgovorene plemenite, iskrene riječi:

"Molim Međunarodnu zajednicu, koja je već puno toga učinila, da vam i dalje bude blizu kako bi vam se omogućilo da što prije dosegnete stanje potpune sigurnosti u pravdi i slozi. Vi pak sami budite glavni graditelji svoje budućnosti! Vaše istinsko blago čini postojanost vašega karaktera te vaša bogata ljudska, kulturna i vjerska baština po kojoj se prepoznajete. Ne mirite se sa sudbinom!"

Molimo Boga, našeg zajedničkog Stvoritelja i najvećeg Čovjekoljupca da nas učini vjerodostojnim i dosljednim promicateljima i braniteljima ljudskog dostojanstva i temeljnih prava, kako osobnih tako i kolektivnih u našoj zemlji.

Sarajevo, 10. prosinca 2018.

*mons. Franjo Komarica
banjolučki biskup*

predsjednik Komisije "Justitia et pax" BK BiH

PORUKA PREDSEDNIKA CARITASA BIH KARDINALA VINKA PULJIĆA UZ NEDJELJU CARITASA U BIH

Vjera, ako nema djela, mrtva je u sebi, a djelima se vjera usavršuje! (Jak 2,17.23)

Dragi prijatelji i dobročinitelji Caritasu!

Već je ustaljeno da Treću nedjelju došašća doživljavamo kao nedjelju djelotvorne ljubavi, kao Nedjelju Caritasu. To ne znači da druga vremena i nedjelje nisu za to prikladni. Ovom nedjeljom želimo probuditi svijest i odgovornost prema daru vjere, koja je usađena u naša srca sakramentom krštenja. Taj dar vjere je predan u ruke roditelja, a kasnije vjeroučitelja i pastira u župnoj zajednici kako bi pomogli djeci i mladima rasti u toj vjeri. Sva liturgijska slavlja tijekom godine odgajaju sve krštenike u Crkvi u osobnom vjerničkom rastu i u opredjeljenju za Krista, posebno u ovoj godini, koja je prema odluci biskupa BiH posvećena misijskoj animaciji i donošenju Evanđelja svima. Uz brojne načine kako rasti u vjeri, posebno je snažna i uočljiva djelotvorna ljubav kojom pokazujemo i svjedočimo svoju vjeru.

Papa Benedikt XVI. u enciklici *Bog je ljubav* kaže kako je ljubav prema bližnjemu ukorijenjena u ljubavi prema Bogu (br. 20). To je zadaća svakog pojedinog vjernika, ali i cijele crkvene zajednice. Ako vidiš ljubav na djelu, vidiš Trojstvo, kazao je sv. Augustin. U Djelima apostolskim stoji: "Svi prigrliše vjeru i bijahu združeni i sve im bijaše zajedničko" (Dj 2,44-45). Tu je neka vrsta definicije Crkve pristanje uz apostolski nauk, zajedništvo, lomljenje kruha i molitva (usp. Dj 2,42).

Uz ovu Nedjelju Caritasu želim uprisutniti nekoliko važnih područja za ova važna vremena, kako bi svaki krštenik djelima pokazao i živio svoju vjeru:

1. Solidarnost

Jedino kršćanskom ljubavlju možemo nadvladati sebičnost koja je otuđila ljude i odijelila jed-

ne od drugih, te u javnosti nametnula vrednote koje ruše zajedništvo i ubija potrebu za međusobnu ljubav. Papa Pavao VI. u enciklici *Populorum progressio* kaže: "Univerzalna solidarnost za nas je ne samo činjenica i dobrobit, nego i dužnost (br. 17)". Kolika je tek dužnost solidarnosti u međusobnim odnosima u malim zajednicama, počevši od obitelji i svake druge zajednice. Bez duha solidarnosti nema svjedočenja vjere ostvarene u ljubavi prema bližnjemu.

2. Briga za osamljene

U ovom poratnom vremenu sve je više samaca u kućama, a koji pate u svojoj samoći ne samo radi fizičkih i drugih potreba. Nema teže boli u duši od odbačenosti i napuštenosti od ljudi i zajednice. Ne smije se smetnuti s uma kako je svaki čovjek socijalno biće. Kada te tvoji najbliži zaborave, bol je duboka i teška. Zato uz ovogodišnju Nedjelju Caritasu želimo probuditi našu kršćansku svijest i odgovornost, te pokazati širinu ljudskog i kršćanskog srca za čovjeka koji kuca na naša vrata. Treba moje vrijeme, moje srce i moje uho kako bi se približili čovjeku samoće i napuštenosti i kako bismo što bolje razumjeli njihovu bol, te im ublažili i olakšali patnju pokazujući bratsku i sestrinsku ljubav.

3. Borba s raznim ovisnostima

Sve je uočljivije razmišljanje kako je ovisnost postala normalna stvar u današnje vrijeme i u našem bližem i daljnjem okruženju. Takav stav pravda se riječima kako svi tako rade, a zašto ne bih i ja činio isto. Tako čovjek gubi svoje dostojanstvo i nesposobnost biti čovjek zdravog društva i kvalitetne komunikacije. Pozvani smo pomoći današ-

njem čovjeku, a čije je služenje slobodom ugroženo brojnim sadržajima: razna opojna sredstva, kompjuterska pomagala, mobiteli, igre na sreću itd. Mnoge su osobe, a preko njih i njihove obitelji, urušene jer se sva ta negativnost uvukla duboko u srca ljudi. Brojni su napušteni od svih onih koji su pozvani i koji im trebaju pomoći.

4. Indiferentizam

Umornost od života i nezainteresiranost za život činjenice su koje opterećuju današnjeg čovjeka. Boga su napustili i odstranili iz svojih života. Žive kao da Boga nema, kao da ne postoji Božji zakon. U takvoj situaciji svoj prilog daju medijski i brojni sadržaji koje ne zanimaju duhovne vrijednosti, duhovni sadržaji kao i pozitivni pristupi prema životu. Činjenica je kako se ljudi sve više otuđuju jedni od drugih. Nikada više nismo imali sredstava za komuniciranje, a nikada se više ljudi nisu udaljavali jednih od drugih gradeći međusobne zidove razdvojenosti. Sve je manje ljudskih razgovora i kvalitetnih ljudskih komunikacija.

5. Podjela dobara

Nitko nema previše. Onaj koji ima puno ponaša se kao da mu još više treba. Međutim, nitko nije tako siromašan da nema što pružiti i posvjedočiti svoju kršćansku ljubav. Nitko nije tako bogat da mu bližnji ne treba. Mi jedni druge trebamo, jer nas je Bog stvorio kao socijalna bića koja su upućena jedna na druge. Zato uz ovogodišnju Nedjelju Caritasa molimo se na karitativne nakane i skupljamo naš doprinos za one kojima je potrebna naša pomoć i naša konkretna potpora. Želimo i ove godine rasti u ljubavi i svojim konkretnim djelima svjedočiti svoju osobnu vjeru. Postanimo i ostanimo duhovna i materijalna potpora karita-

tivnom poslanju Crkve u svome bližem i daljem okruženju.

6. Borba oko pravednosti i mira

Papa Benedikt XVI. u enciklici *Ljubav u istini* u uvodu kaže: "Ljubav je izvanredna snaga koja potiče osobe da se hrabro i velikodušno založe oko pravednosti i mira. Ona je snaga čiji je izvor u Bogu, vječnoj Ljubavi i posvemašnjoj Istini". Uz ovogodišnju Nedjelju Caritasa želim probuditi zauzetost svakog osobno i sve zajedno oko izgradnje boljeg i pravednijeg društva u kojem će svaka osoba moći živjeti svoje dostojanstvo, slobodu savjesti i odgovornost u konkretnom društvu. Time ćemo postati odgovorni graditelji pravednog mira. Ne gradimo mir mržnjom i oružjem, nego ljubavlju u pravednošću.

Brojna su područja na kojima možemo i trebamo pokazati svoju svjedočku vjeru. Ali za ovu godinu neka rečeno bude samo dio izazova za svakoga od nas, kako bi kroz svoju djelotvornu ljubav i karitativni rad doprinijeli ozdravljanju bolesnog razmišljanja i ponašanja u našem konkretnom okruženju. Želimo u duhu vjere i kršćanske ljubavi vrednovati današnjeg čovjeka.

Bog koji je ljubav neka nas zahvati svojom ljubavlju kako bi što bolje svjedočili svoju vjeru i tako radosno doživjeli Isusovo rođenje u našim srcima, u našim obiteljima i u našim župnim zajednicama. Na sve zazivam obilje Božjeg blagoslova!

Sarajevo, 12. prosinca 2018.

Vinko kardinal Puljić,
nadbiskup metropolit vrhbosanski
i predsjednik Caritasa BiH

PORUKA BISKUPA SEMRENA ZA DAN ŽIVOTA 2019.

Zaštita života i pravo na život od samoga začeca

Razmišljajući o Danu života, razmišljamo o obitelji u kojoj se rađa život, o dostojanstvu obitelji, o dostojanstvu roditelja i djece. Današnji svijet zapadne kulture, koju smo dobrim dijelom i mi u Bosni i Hercegovini usvojili, svijet je potrošnje i nezasićenog uživanja. Potisnute su ili nestale kršćanske vrijednosti na kojima je izgrađivana kultura i civilizacija. Danas se propagira i popularno je ponašanje po vlastitom izboru. Svaki je čovjek sam sebi mjerilo i sam sebe vodi. Ne prihvaća nikakve savjete i svaki pokušaj korekcije svojega načina ponašanja proglašava nasiljem i napadom na osobnu slobodu. Ne zamjećuje kako je sa širokog puta slobode prešao na uski put ropstva. Protestira protiv svega što mu se dobronamjerno predlaže i nudi u ime vjere, Boga i Crkve, a prihvaća sve ono što mu se nasilno gura i nameće preko svijeta reklame, filma, televizije, kazališta, tiska i glazbe.

Bez djece nema budućnosti. Civilizacija koja nema ispravan odnos prema djeci i koja se boji djece bolesna je civilizacija. Majke koje rađaju djecu šire i promiču vrijednosti koje Europa proglašava ali ih često u svagdanjem životu ne provodi. Ne zaboravimo da je Europa srce humanizma, gdje se proglašavaju prava i jednakosti, nadahnuti na općoj *Povelji ljudskih prava*, ali i gdje je očita proturječnost glede **začete i nikad rođene djece**. Bez života nema ni prava. Kao što je Europi, tako je i našoj Domovini potreban život, ako želi biti luč čovječanstva i prava u svijetu.

Od trenutka začeca počinje novi život koji nije ni očevo ni majčino nego život novoga ljudskog bića koje se samo razvija. Suvremena genetika je utvrdila da je od prvog časa utvrđen program onoga što će začeto biće biti - čovjek. To biće nikada neće postati ljudsko ako to nije već od tada.

Prema tome, od prvog časa svoga postojanja ljudsko biće u svojoj cjelokupnosti zahtijeva bezuvjetno poštovanje koje dugujemo svakom čovjeku. Ljudski je život svet i nepovrediv od samoga časa začeca. A čovjek se vrednuje kao osoba i ljubi se kao osoba bez obzira na njegovo fizičko ili mentalno zdravstveno stanje i bez obzira na njegove osobine. Stoga zapamtimo da je život uvijek, u svim svojim razdobljima i u svakoj dobi, svet i uvijek vrijedan. To nas i vjera uči, to nam i znanost potvrđuje. Ne postoji neki život koji je svetiji od drugoga; jednako tako ne postoji ljudski život koji je po vrijednosti važniji od drugoga. Vjerodostojnost se nekog zdravstvenog sustava ne mjeri samo po djelotvornosti, nego iznad svega po pažnji i ljubavi prema ljudima, čiji je život uvijek svet i nepovrediv.

Obitelj kao relaciju između muškarca i žene, roditelja i djece, ne valja miješati s drugim oblicima suživota, koji pak nastaju po drugoj logici, koji, primjerice, počivaju na nekom dogovoru ili interesu, i kao takvi mogu biti i nesigurni, kraće ili duže trajni. Bog međutim želi da ljudi budu slobodni pojedinci - članovi međusobnog zajedništva - obitelji, kao obitelj božanskih osoba: *obitelj je prva slika Trojstva*. Stvarateljski čin je počeo od obitelji, također i otkupljenje koje Isus donosi u svijet počinje od obitelji. Neće se živjeti ni ljudske ni kršćanske kreposti ako se za njih ne odgaja u obitelji. Djeca po roditeljima upoznaju ljubav i po toj ljubavi upoznaju Boga koji je sama Ljubav. Neka s Božjom pomoći i posebnom zaštitom Presvete Marije, Kraljice obitelji, iskustvo stečeno u obitelji donese obilne plodove na putu Crkve i neka bude zalogom sve veće pozornosti prema obitelji, koja je samo izvor čovjeka i društva.

Moramo se suočiti s činjenicom **opadanja nataliteta**, što je velika opasnost za gospodarsku, društvenu i kulturnu budućnost našeg naroda u BiH. Obitelj je slika Trojstva, svetosti Boga i kao takvu treba je neprestance posvećivati. Obitelj se ne može dokidati, ona nije ponuđena za eksperiment. Stoga je neprimjereno brkati obitelj s drugim oblicima zajedničkoga života.

Međunarodna nevladina organizacija *Save the Children* (Spasi djecu), koja se već stotinu godina bori kako bi djecu sačuvala od opasnosti te im bolju osigurala budućnost, objavila je najnovije statistike koje pokazuju da je u svijetu svako šesto dijete pogođeno ratom ili njegovim posljedicama, prenosi *Vatican News*.

Djeca koja žive u područjima sukoba ili su prisiljena bježati u druge zemlje sama ili sa svojim obiteljima trpe teške posljedice zbog nedostatka medicinske skrbi ili zbog gladi. Budućnost te djece također je ugrožena zbog nemogućnosti obrazovanja te zbog trauma uzrokovanih nasiljem, iskorištavanjem i, u slučaju djevojčica, preranom udajom, ističe se u izvještaju.

"Svaki rat je rat protiv djece", rekla je 1919. godine osnivačica organizacije *Save the Children* Eglantyne Jebb.

Dvoje od troje djece koja pate od kronične pothranjenosti nalazi se u zemljama u kojima traje rat, dok je na 10 područja koja su najteže pogođena sukobima, odnosno u Demokratskoj Republici Kongu, Sudanu, Afganistanu, Jemenu, Somaliji, Južnom Sudanu, Siriji, Nigeriji, Srednjoafričkoj Republici i Iraku, više od 4,5 milijuna djece mlađe od pet godina (za 20% više u odnosu na 2016. godinu) pogođeno teškom akutnom pothranjenošću. U Jemenu se oko 120.000 djece trenutačno nalazi u katastrofalnim uvjetima, uz veliki rizik od smrti zbog prehrambene krize koja je rezultat ratnog sukoba u toj zemlji.

Oko 27 milijuna djece nema mogućnost obrazovanja zato što su njihove škole meta napada ili su ih okupirale naoružane skupine, ili pak zato što roditelji strahuju za njihov život te ih ne žele poslati u školu. Nemogućnost obrazovanja povećava rizik od povećanja udjela dječjega rada, što u područjima sukoba premašuje svjetski prosjek za 77%.

Djevojčice u zemljama pogođenima ratom prisiljene su na preranu udaju kako bi izbjegle zlostavljanje i nasilje. U Jemenu je udio dječjih nevjesti veći od 2/3 ukupnog broja mladih u zemlji, što je za otprilike 15% više u odnosu na razdoblje prije eskalacije sukoba. Među sirijskim se izbjeglicama u Jordanu pak postotak djevojaka udanih prije navršene 18. godine u razdoblju od 2011. do 2014. gotovo utrostručio.

Ovom prigodom u ime katoličkih biskupa Bosne i Hercegovine upućujem vapaj za obnovu obitelji - za rađanje djece, za obnovu Crkve i naroda. Zahvaljujem svima vama, svećenicima, redovnicima i drugima koji se na razne načine trudite oko stvaranja kulture i civilizacije života, a suzbijate kulturu smrti.

Posebno zahvaljujem i izražavam veliko poštovanje svima onima u našoj Domovini koji s velikom odgovornošću prema Bogu, prema svojoj savjesti i prema svome narodu štite ljudski život i visoko cijene dostojanstvo braka i obitelji.

Zahvaljujem svim pomagačima zaklade *Da životu*, koju smo ustanovili prije više godina, a koja hrabre naše bračne drugove da budu spremni imati više djece.

Zahvaljujem i karitativnim i molitvenim skupinama koje se veoma trude oko pružanja pomoći mladim bračnim parovima, kao i siromašnijim obiteljima.

Zahvaljujem također svim liječnicima i bolničkom osoblju, kao i članovima obitelji koji su se istaknuli u spašavanju nerođenih života.

Sve Vas molim: bdijte i dalje nad svakim ljudskim životom! Branite i štitite i ubuduće ljudski život u njegovoj cjelovitosti! To je velika zadaća i veliko poslanje za sve nas koje nam je povjerio sam Bog Životvorac! Neka Vas On nagradi svojim blagoslovom i svojim mirom!

Banja Luka, 13. siječnja 2019.

Dr. Marko Semren,
pomoćni biskup banjolučki i
predsjednik Vijeća za obitelj BK BiH

PRIOPĆENJE SA 75. ZASJEDANJA BK BIH

Biskupska konferencija Bosne i Hercegovine, 20. i 21. ožujka 2019. u prostorijama Biskupskog ordinarijata u Mostaru održala je svoje 75. redovito zasjedanje pod predsjedanjem nadbiskupa metropolita vrhbosanskog kardinala Vinka Puljića, predsjednika BK BiH. Sudjelovali su svi članovi Biskupske konferencije BiH te delegati Hrvatske i Talijanske biskupske konferencije mons. Petar Palić, biskup hvarski, i mons. Giuseppe Merisi, umirovljeni biskup biskupije Lodi pokraj Milana.

Pošto su biskupi mons. Palić i mons. Merisi prenijeli pozdrave predsjednika i članova svojih Konferencija te iznijeli kratki prikaz najvažnijih događanja u Crkvama u svojim zemljama, članovi Biskupske konferencije BiH zamolili su ih da Hrvatskoj i Talijanskoj biskupskoj konferenciji, a preko njih i svim katolicima i brojnim dobročiniteljima, prenesu izraze zahvalnosti za molitveno i duhovno zajedništvo te za konkretnu materijalnu potporu biskupijskim zajednicama i ljudima u potrebi u Bosni i Hercegovini.

Na početku zasjedanja s biskupima se susreo i apostolski nuncij u Bosni i Hercegovini nadbiskup Luigi Pezzuto koji je, razmišljajući o Crkvi u današnjem vremenu s posebnim naglaskom na Crkvu u BiH, istaknuo važnost obilježavanja Izvanrednoga misijskog mjeseca listopada 2019. godine pod geslom "Kršteni i poslani - Crkva Kristova u misiji svijeta" i buđenja novog misionarskog zanosa za evangelizacijsko djelovanje u misijskim zemljama, na što su biskupi pozvali još prošle jeseni otvarajući Godinu misija.

Članovi Biskupske konferencije BiH prikazali su izvješća za 2018. godinu o radu Komisija i Vijeća kojima predsjedaju.

Biskupi su dogovorili da Šesti međudekanski susret Bosne i Hercegovine bude održan, 9. svibnja 2019. u prostorijama Nadbiskupijskog sjemeništa "Petar Barbarić" u Travniku na temu misijskog poslanja Crkve.

Prihvatili su prijedlog Vijeća za kler da Četvrti susret svećenika Bosne i Hercegovine bude održan,

5. lipnja 2019. u župi Svete Obitelji u Kupresu. Mole sve svećenike, dijecezanske i redovničke, koji žive i djeluju na teritoriju biskupija u Bosni i Hercegovini, da se odazovu na ovaj susret, a dobrodošlicu izražavaju i svim svećenicima koji su podrijetlom iz BiH, a sada djeluju u Hrvatskoj, Crnoj Gori ili drugim zemljama.

Također su dogovorili da Vijeće za obitelj BK BiH u nedjelju, 28. srpnja 2019. u župnoj crkvi Svete Obitelji u Kupresu organizira Drugi obiteljski dan u Bosni i Hercegovini s ciljem promicanja obiteljskog života i sakramentalnog braka.

S posebnim zanimanjem biskupi su saslušali godišnje izvješće o radu Nacionalne uprave Papinskih misijskih djela Bosne i Hercegovine te pohvalili brojne aktivnosti poduzete u Godini misija pod geslom "Donijeti evanđelje svima" započetoj u listopadu 2018. godine. Odlučili su da na predstojećim susretima i događanjima svih razina na crkvenom planu do Izvanrednog misijskog mjeseca listopada 2019. prevladava misijska tematika s ciljem posvješćivanja temeljnog poslanja Crkve da "svim ljudima i svim narodima objavi i priopći Božju ljubav" (Drugi vatikanski sabor, Dekret o misijskoj djelatnosti Crkve *Ad gentes* 10). Raduje ih porast broja misionarki i misionara iz Bosne i Hercegovine u 2018. godini. Potiču sve članove svojih biskupijskih zajednica, a na osobit način svećenike, redovnike i redovnice koji djeluju u pastoralu, da u središte svoga rada u predstojećim mjesecima stave misijsko zauzimanje, buđenje novih zvanja za misije i trajnu duhovnu i materijalnu potporu misijama i misionarima.

Biskupi su saslušali opširno izvješće predsjednika BK BiH o susretu pod naslovom "Zaštita maloljetnika u Crkvi" koji je održan od 21. do 24. veljače 2019. u Vatikanu pod predsjedanjem Svetog Oca i razmišljali o konkretnoj provedbi crkvenih smjernica o tome.

Razmišljajući o evangelizacijskom poslanju svih članova Crkve, a na osobit način biskupa,

svećenika, redovnika i redovnica, članovi BK BiH potiču sve također na čitanje i širenje katoličkog tiska. Želja im je da i u vremenu interneta i brojnih sredstava društvenih komunikacija vjernici prepoznaju evangelizacijsku snagu pisane riječi koja je "propovjednik u kući" i trajni poticaj vjerskog življenja u obitelji. Posebno potiču svećenike u pastoralu da prepoznaju važnost širenja katoličkog tiska jer se u njemu nalaze brojni poticaji za svakodnevno kršćansko življenje.

Biskupi su sa žaljenjem primili na znanje uskraćivanje pristanka dijecezanskog upravitelja biskupije Gurk-Klagenfurt mons. Guggenbergera u Austriji u vezi s Euharistijskim slavljem na Bleiburgu. Podržavajući priopćenje Hrvatske biskupske konferencije u vezi s tim, ističu potrebu da se, na dostojanstven način i uz poštivanje svih zakona države domaćina, nastavi moliti za tisuće nevino stradalih ljudi.

Biskupi su se osvrnuli su na pojedine aktualne društvene probleme i izazove. Pridružili su se mnogima koji s tugom i bolju konstatiraju odlazak sve većeg broja ljudi iz Bosne i Hercegovine, a napose Hrvata katolika jer su najmalobrojniji narod u BiH. Potiču sve razine vlasti kao i sve institucije i sve ljude da rade na stvaranju uvjeta za ostanak na ovim prostorima. Iako su svjesni da u dogledno vrijeme vjerojatno neće biti masovnijeg povratka, potiču da se zajedničkim snagama podrži one koji žele ostati na svojoj očevini ili se na

nju žele vratiti. Imajući u vidu brojna zla počinjena tijekom nedavnoga rata, biskupi potiču odgovorne u svim strukturama da istinski porade na pronalaženju smrtnih ostataka nestalih tijekom nedavnoga rata među kojima je i nestali župnik u Novoj Topoli vlč. Ratko Grgić.

Razmatrajući činjenicu da brojni tržišni centri i druge trgovine rade nedjeljom čak i u županijama u kojima su katolici većina, biskupi smatraju štetnom i neprihvatljivom takvu sve učestaliju praksu kojom se razbija i nedjeljno obiteljsko zajedništvo te onemogućuje vjernicima sudjelovanje na nedjeljnoj Svetoj misi.

Osim toga, ne mire se s činjenicom da još uvijek nije pokrenut proces denacionalizacije oduzete imovine čime se onemogućuje nesmetano raspolaganje čak i onom crkvenom imovinom koja je vraćena na korištenje pojedinim crkvenim institucijama kao vlasnicima.

Biskupi su, 19. ožujka 2019., na svetkovinu sv. Josipa, zaštitnika Mostarsko-duvanjske biskupije, sudjelovali na zajedničkom Euharistijskom slavlju u mostarskoj katedrali Marije Majke Crkve. Predsjedao je kardinal Puljić, a prigodnu propovijed izrekao je biskup mostarsko-duvanjski i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski mons. Ratko Perić.

Mostar, 21. ožujka 2019.

Tajništvo BK BiH

IV.
MOSTARSKO-DUVANJSKA
I
TREBINJSKO-MRKANSKA BISKUPIJA

IMENOVANJA I RAZRJEŠENJA

Dekretima biskupa i apostolskog upravitelja, msgr. Ratka Perića, izvršena su sljedeća imenovanja i razrješenja:

* don Marin Krešić, razriješen je službe župnog vikara župe sv. Ivana Krstitelja - Glavosjek, Gradina, i stavljen na raspolaganje do srpnja Zadarskoj nadbiskupiji, br. 75/2019., od 30. siječnja 2019.

* don Josip Radoš, mladomisnik, razriješen je službe župnog vikara župe Studenci i imeno-

van župnim vikarom u župi sv. Ivana Krstitelja - Glavosjek, Gradina, br. 76/2019., od 30. siječnja 2019.

Dekretom biskupa i apostolskog upravitelja, msgr. Ratka Perić, podijeljena je kanonska misija za predavanje vjeronauka u školi:

* Ivani Matić, u Osnovnoj školi "Vladimir Pavlović" u Čapljini u školskoj godini 2018./2019., br. 8/2019., od 9. siječnja 2019.

OKRUŽNICE

MISA POSVETE ULJA NA VELIKU SRIJEDU 2019. U TREBINJU

Mostar, 1. travnja 2019.
Prot. br.: 314/2019.

SVIM SVEĆENICIMA U TREBINJSKO-MRKANSKOJ BISKUPIJI

Predmet: Misa posvete ulja na Veliku srijedu 2019. u Trebinju

Na Veliku srijedu, 17. travnja 2019., u 11.00 sati prije podne, slavit će se - ako Bog da - Misa posvete ulja u katedrali Male Gospe u Trebinju.

Molimo da se na slavlje Mise posvete i blagoslova ulja okupi sav kler Biskupije - u znak jedinstva i zajedništva mjesne Crkve. Tom ćemo prigodom obnoviti i svoja svećenička obećanja.

Stoga ovim se pozivaju svi svećenici, koji pastoralno djeluju u Trebinjsko-mrkanskoj biskupiji, da sudjeluju u koncelebriranoj Misi posvete i blagoslova ulja.

Za koncelebraciju ponijeti ne samo albu i što-lu, nego i misnicu bijele boje. Za preuzimanje posvećena ulja, koje će biti odmah nakon svečane Euharistije u katedrali, neka se donesu prikladne posudice. Podsjećamo na kan. 847, čl. 2 *Zakonika kanonskoga prava* koji upozorava svećenike da "pomno i dolično" čuvaju sveta ulja.

Ako je neki župnik naumio, pa čak i proglasio, da će toga dana prije podne biti sv. ispovijed u njegovoj župi, neka to premjesti na poslijepodne ili u drugi dan. I neka se nitko time ne ispričava, nego neka odgovorno liturgijski sudjeluje u ovom najuzvišenijem svećeničkom činu našega bratskog i crkvenog zajedništva, poštujući preferencije.

Radujući se u Gospodinu liturgijskom susretu s vama i s ostalim Božjim narodom u trebinjskoj katedrali, u dogovoru sa župnikom don Ivom Šutalom, biskupskim vikarom, pozivamo također sve svećenike sudionike da ostanu u katedralnom župnom domu na zajedničkom objedu, koji će biti nakon dijeljenja posvećena i blagoslovljena ulja.

† Ratko Perić, biskup
apostolski upravitelj

MISA POSVETE ULJA NA VELIKI ČETVRTAK 2019. U MOSTARU

Mostar, 1. travnja 2019.
Prot. br.: 315/2019.

SVIM SVEĆENICIMA U MOSTARSKO-DUVANJSKOJ BISKUPIJI

Predmet: Misa posvete ulja na Veliki četvrtak 2019. u Mostaru

Na Veliki četvrtak, 18. travnja 2019., u 11.00 sati prije podne, slavit će se - ako Bog da - Misa posvete ulja u katedrali Marije Majke Crkve u Mostaru.

Molimo da se na slavlje Mise posvete i blagoslova ulja okupi što veći broj svećenika - a bilo bi najbolje da dođu svi koji ikako mogu - u znak jedinstva i zajedništva mjesne Crkve. Tom ćemo prigodom obnoviti i svoja svećenička obećanja.

Stoga ovim se pozivaju svi svećenici, koji zakonito pastoralno djeluju u Mostarsko-duvanjskoj biskupiji, da sudjeluju u koncelebriranoj Misi posvete i blagoslova ulja.

Za koncelebraciju ponijeti albu, a misnice će za sve koncelebrante biti osigurane. Za preuzimanje posvećena ulja, koje će biti odmah nakon svečane Euharistije u katedrali, neka se donesu prikladne posudice. Podsjećamo na kan. 847,

čl. 2 *Zakonika kanonskoga prava* koji upozorava svećenike da "pomno i dolično" čuvaju sveta ulja.

Ako je neki župnik naumio, pa čak i proglasio, da će toga dana prije podne biti sv. ispovijedi u njegovoj župi, neka to premjesti na poslijepodne ili u drugi dan. I neka se nitko time ne ispričava, nego neka odgovorno liturgijski sudjeluje u ovom najuzvišenijem svećeničkom činu našega bratskog i crkvenog zajedništva, poštujući preferencije.

Radujući se u Gospodinu liturgijskom susretu s vama i s ostalim Božjim narodom u mostarskoj katedrali, u dogovoru sa župnikom msgr. Lukom Pavlovićem, pozivamo također sve svećenike sudionike da ostanu u katedralnom župnom domu na zajedničkom objedu, koji će biti odmah nakon dijeljenja posvećena i blagoslovljena ulja.

† Ratko Perić, biskup

IZVJEŠĆA BISKUPIJSKIH USTANOVA ZA 2019. GODINU

O STANJU I VAŽNIJIM DOGAĐAJIMA U ŽUPI SV. MIHOVILA ARKANĐELA DUVNO

Tomislavgrad, 10. siječnja 2019.
Prot. br.: 4/2019.

Ovo je moje treće izvješće kao župnoga upravitelja o životu i radu župe sv. Mihovila Arkanđela - Duvno. Dužnost sam preuzeo 18. kolovoza 2016. Stanje je župe - Bogu hvala! - uredno i zdravo, ali uvijek s mogućnošću još bolje organizacije i napretka u svakom pogledu. Ono što sam prošle godine spomenuo u uvodu izvješća bilo je razmišljanje da idemo u smjeru kako bismo na praktičniji i jednostavniji način organizirali sakramentalni život vjernika. To smo ove godine i učinili tako da smo napravili drugačiji raspored svetih Misa, mogućnost primanja sakramenata inicijacije, a osobito sakramenta ženidbe.

1. Statistički podatci. Na početku je uobičajeno da se iznesu statistički podatci župe za proteklu godinu. Trenutno naša župa broji 7.327 vjernika koji stalno žive na području naše župe. U odnosu na prošlu godinu manje je 83 župljana. Župa broji 2.540 kućanstava. U župi je 351 samac; 537 kuća u kojima živi po dva člana; 403 kuće u kojima žive tri člana; 392 kuće u kojima živi četiri člana; 293 kuće u kojima živi pet članova i 226 kuća u kojima živi šest članova i više; 298 kuća je u potpunosti prazno ili netko navratu jednom ili dva puta godišnje.

U župi smo prošle godine krstili 123 djece. Od toga 69 dječaka i 54 djevojčice. 43 ih neće živjeti na području naše župe. Vjenčala su se 44 bračna para. Od toga će 14 parova ostati živje-

ti na području naše župe, 5 na području drugih župa, a 25 parova se odlučilo na život u inozemstvu. Tečaj pripreme za kršćanski sakramentalni brak pohodilo je 49 osoba. Pokopali smo 101 osobu. 17 ih je živjelo na području drugih župa. Nije bilo maloljetnih osoba. 68 ih je bilo opremljeno. Prosječna dob umrlih je 79.3 godine. U 2018. godini u našoj je župi krizmano 112 učenika uglavnom prvih razreda srednje škole. Od toga ih je 3 došlo iz inozemstva. Prvu svetu pričest primilo je 95 djece četvrtog razreda osnovne škole - svi su vjeronauk pohađali u našoj župi. Na svim svetim misama kroz godinu, u svim našim crkvama, podijeljeno je između 120 i 130 tisuća svetih pričesti. U proljetnom i jesenskom brojanju vjernika na svim nedjeljnim svetim misama bilo je između 35 i 40% vjernika - to bi u brojkama bilo do 3000 vjernika. Svećenici su 220 puta izlazili na teren voditi sprovede i opremiti bolesnike.

2. Osoblje u pastoralu. Trenutno u samostanu i župi boravi devet svećenika: fra Sretan Ćurčić, gvardijan; fra Slaven Brekalo, župni upravitelj; fra Ante Pranjčić, fra Mirko Bagarić, fra Ante Ivanković, fra Klement Galić, fra Jozo Jolić, fra Mate Tadić, fra Luka Zorić. Od toga nas 6 ima pastoralne ovlasti. Tu je s nama i đakon fra Dragan Bolčić te svečano zavjetovani brat fra Radomir Krišto koji prije nešto manje od godinu dana imao možda-

ni udar i slabije je pokretan. Tu su i dvije školske sestre franjevke: č.s. Stjepanka Saraf i č.s. Anđela Pervan. Č.s. Anđela predaje vjeronauk, radi u pastoralu, brine se za sakristiju i crkvu, redovito svira na svetim misama nedjeljama i svetkovinama te radnim danima na jutarnjim konventualnim svetim misama. Časne sestre milosrdnice na teritoriju župe imaju svoj samostan. U njemu borave tri sestre: č.s. Celina Crnoja i č.s. Daroslava Ivoš koje rade u Domu zdravlja, a č.s. Celina ujedno brine o sakristiji u Staračkom domu (a s njima u kuću živi i č.s. Tomislava Šaravanja).

3. Pastoralne aktivnosti. U župi djeluju različite zajednice vjernika. Biblijsko-molitvena zajednica okuplja uglavnom zreliju populaciju vjernika. Sastaju se svake srijede gdje na temelju Božje riječi promišljaju svoj život, a ujedno se pripremaju za liturgijska slavlja na kojima svake nedjelje i svetkovine sudjeluju u službi čitača. Različiti pjevački zborovi djeluju pri župi koji imaju svoje probe nekoliko puta tjedno. Također naši zborovi sudjeluju na svim našim koncertima, a Veliki i Mali župni zbor sudjeluju na godišnjem susretu zborova u Hercegovini, odnosno Zlatnoj harfi. Ministrantska grupa broji oko 50-ak dječaka od 5. do 9. razreda devetogodišnje škole, a čitalačka sekcija oko 15-ak cura iste dobi koji redovito svake nedjelje i svetkovine poslužuju oko oltara i navješćaju Božju riječ. U župi je logično snažno prisutna i zastupljena franjevačka duhovnost i karizma. Osobito kroz Franjevački svjetovni red i Franjevačku mladež koji svi zajedno broje oko 300-njak članova. Nas trojica svećenika i đakon predajemo vjeronauk u školi: fra Sretan, fra Slaven, fra Dragan i fra Anthony Burnside. Pored školskog vjeronauka imamo i tjednu župnu katehezu za kandidate za Prvu svetu pričest i Krizmu. Na filijalama postoje također zborovi, ministrantske grupe, te sekcije čitači koji imaju svoje tjedne susrete.

U župi nedjeljom i svetkovinama slavimo devet svetih misa. U samostanskoj crkvi slavimo ih pet, na filijalama tri, i jedna u Staračkom domu. Imamo tri filijalne crkve: crkva Prečistog Srca Marijina u Kovačima; crkva sv. Stjepana Prvomučenika u Stipanićima; i crkva BDM - Kraljice Hrvata na Širokovcu. Radnim danima slavimo jednu svetu misu, i to ujutro u 7:00 sati. Četvrtkom, osim jutarnje svete mise u 7:00 sati, u večernjim satima imamo pobožnost klanjanja, a prije toga slavimo svetu misu. U svetom vremenu do-

šašća slavimo svete mise zornice koje su uvijek prepune vjernika. U mjesecu svibnju i listopadu, kada imamo svibanjsku i listopadsku pobožnost Gospi, u svim našim crkvama slavimo večernju svetu misu, a prije svete mise moli se krunica. Kroz vrijeme Korizme u svim našim crkvama molimo put križa i razmatramo muku Kristovu. Kroz godinu imamo jednu devetnicu i nekoliko trodnevnica u župi. I sve ove pobožnosti nisu baš dobro posjećene - slobodno možemo reći slabije. Od ove prošle godine (2018.) organiziramo dva puta tečaj priprave za kršćanski sakramentalni brak - u veljači i rujnu. U Korizmi uvijek imamo vikend duhovnu obnovu za župu - od četvrtka do nedjelje. Ove smo godine u Korizmi prvi put organizirali Biblijsko bdijenje - četiri dana smo neprestano čitali Sveto pismo dok ga nismo pročitali od korica do korica. Za pročitati kompletno Sveto pismo trebalo nam je točno 4 dana i 50 minuta. Cijelo to vrijeme našom je spomen bazilikom odjekivao eho Božje riječi, koji se prekidao samo onda kada je u crkvi bilo bogoslužje. Uveli smo i pobožnost Trinaest utoraka sv. Anti i devetnicu sv. Franji Asiškome, što se pokazalo kao ispravan potez jer su obje pobožnosti bile izvanredno posjećene. Prošle smo godine organizirali i hodočašće sv. Franji Asiškome u Asiz i ostala franjevačka mjesta. Hodočašće je bilo popunjeno do zadnjeg mjesta. A ove godine planiramo u svibnju mjesecu ići na hodočašće u Svetu zemlju i sva su mjesta već popunjena. Možda je najvažnije događanje da smo od prošle godine uveli cjelonoćno klanjanje jednom mjesečno - i to uvijek negdje pred kraj mjeseca. Na tu pobožnost vjernici su odgovorili zdravo i pobožno. Nikad se nije dogodilo da nikoga u toku noći nema pred Presvetim. Redovito se vjernici prijavljuju na straže da budu pred Presveti u određeni sat u noći. I pored prijavljenih, uvjerio sam se na svoje oči, uvijek pred Presvetim bude oko 10-15 ljudi u najsitnije sate u noći.

4. Građevinski radovi. U ljetnim danima započeli smo kompletnu obnovu naše područne crkve Prečistog Srca Marijina u Kovačima. Obnova se sastojala od potpunog unutarnjeg preuređenja i izgradnje dodatne prostorije čija će svrha biti sakristija-učionica te mokrog čvora kojeg do sada uopće nije bilo. Već u toj našoj obnovljenoj crkvi slavimo svete mise i s još nekoliko detalja crkva će u potpunosti biti dovršena. Pošto ove godine blagdan Prečistog Srca Marijina "pada" na sv. Pe-

tra i Pavla (subota) planirali smo proslavu organizirati subotu ili dvije prije ranije spomenutog datuma - a to bi bilo, 15. ili 22. lipnja. Tada smo planirali i blagoslov naše crkve, pa i ovim putem molim cijenjeni naslov, kojem je pridržan blagoslov crkve, da dođe i blagoslovi našu obnovljenu crkvu Prečistog Srca Marijina u Kovačima. Također smo u mjesecu listopadu dovršili postavljanje mozaika u kupoli naše samostanske crkve tzv. spomen bazilike sv. Nikole Tavelića. Mozaik je izradio i sa svojim timom postavio akademski slikar Josip Dini Botteri iz Splita. Postavljena su, uz postojeća dva, još dva evanđelista - Ivan i Luka - te pet slika milosrdnog Isusa prema događajima iz Lukina evanđelja. Ono što mogu reći je da se svi naši objekti, posebno sakralni, redovito održavaju i o njima se vodi briga. Nema nikakvih du-

govanja prema nikome, pa niti prema onima koji se brinu za naše objekte.

Zaključak. Ono što je već nadaleko poznato, a specifikum je naše župe i o čemu se stalno priča, jest iseljavanje. Ali sada mirne duše možemo reći da to nije kao što se govori. I dalje se dogodi da tu i tamo netko odseli, ali da je masovno, nije - o čemu svjedoče i statističke brojke naše župe. Ova župa ima potencijal, prije svega vjere u Boga, a onda i mogućnosti i sposobnosti da napreduje u svakom pogledu. Sakramentalni život vjernika govori u prilog tome. Hvala najprije dragom Bogu, svoj braći svećenicima, svima onima koji se na bilo koji način trude i zalažu za dobrobit naše župe.

*Fra Slaven Brekalo
župni upravitelj*

O STANJU I VAŽNIJIM DOGAĐAJIMA U ŽUPI SV. JOSIPA HERCEGOVAČKI VINJANI

Herc. Vinjani, 15. I. 2019.
Prot. br.: 4/2019.

Ista župa, isti župnik, isti pastoralni plan, pa naravno i slično izvješće o svemu najvažnijem, što se u 2018. god. zbivalo, kao i u izvješćima prethodnih godina.

Zahvala. Odmah na početku moram zahvaliti Bogu, što je stala moda seljenja na Zapad, a mi u župi ostali revni u sv. Misama, pobožnostima, vjeronauku...

Kursiljo. Za razliku od prethodnih godina, ra-stvorila nam se molitvena skupina kursilja (većina članica otišla u Njemačku), pa se za razliku od prijašnjih redovitih molitvenih susreta srijedom, sada povremeno sastaju.

Devetnica. Uveli smo veliku devetnicu na čast sv. Josipu, zaštitniku župe. Postimo i molimo devet srijeda prije same svetkovine, ne računajući redovitu devetnicu (devet dana). Posljednja tri dana devetnice posebno su prožeta molitvom križnoga puta, cjelovečernjim klanjanjem za duhovna zvanja i sv. Misom za sve poginule u domovinskom i svjetskim ratovima.

Svetkovina. Svečano Misno slavlje na sv. Josipa predslavio je fra Kristijan Stipanović, imotski župnik. Inače smo kroz čitavu godinu, svake srijede molili litanije sv. Josipa, molitvu za blagoslov

pri gradnji (za dobročinitelje) i posvetnu molitvu sv. Josipu.

Druga slavlja. Sve smo blagdane i svetkovine svečano proslavili. Prva Pričest i sv. krizma brižljivo su pripremljene. Procesiju i sv. Misu na blagdan sv. Ane i Joakima predvodio je don Marin Krešić, duhovni pomoćnik s Gradine.

Vjeronauk je bio redovit za sve osnovce i krizmanike i povremen za starije srednjoškolce i ostalu mladež.

Hodočašće. Kao župa (jedan autobus - 56 osoba), u sklopu Biskupijskog hodočašća, 3. ožujka 2018. priključili smo se hodočasnicima na grob blaženoga Alojzija Stepinca u zagrebačkoj katedrali i iskoristili prigodu obići i njegov Krašić, rodnu i zatočeničku župu.

Nova kuća. Kako smo 2017. godinu završili ot-početom gradnjom nove župne kuće, odmah početkom 2018. nastavili smo gradnju. Hvala Bogu i njegovu miljeniku sv. Josipu, gradnja dobro napreduje. Kuća je pod krovom, zatvorena, fasada uglavnom dogotovljena, potporni zidovi ozidani, unutrašnjost kuće pripremljena za žbuku...

Bože, blagoslovi nastavak...

Don Jozo Blažević, župnik

O STANJU I VAŽNIJIM DOGAĐAJIMA U ŽUPI SVIH SVETIH ALADINIĆI

Aladinići, 16. siječnja 2019.
Prot. br.: 7/2019.

Statistike. Po završetku blagoslova i pohoda kućama, u župi je bilo 435 obitelji, 1511 vjernika, od kojih je u inozemstvu oko 80. U odnosu na prijašnju godinu broj se obitelji smanjio za 10, a broj vjernika za oko 50. Od toga 8 je obitelji odselilo u Švedsku i Njemačku (2 šesteročlane, 1 peteročlane, 2 četveročlane, 2 tročlane i 1 dvočlane). Svi oni govore da su tu, da se žele vratiti, ali našli su posao tamo, djecu su ovdje ispisali iz škole i upisali tamo ... Kršteno je 19 djece (troje ne živi na području župe); pokopano je 15 pokojnika, od kojih dvoje nije živjelo na području župe; prvopričesnika je bilo 18; krizmanika 6; vjenčano je 15 parova, od kojih nitko ne ostaje živjeti u župi.

Pastoralni programi odvijali su se prema ustaljenoj praksi. Župni vjeronauk koliko je bilo moguće održavao se redovito. Za djecu od 1. do 3. razreda predviđeno je nekoliko susreta, na početku školske godine, uoči svetkovine Svih Svetih, u došašću, u korizmi, u uskrsnom vremenu i na kraju školske godine. Na području župe žive tri vjeroučiteljice i jedna je uključena u župnu katehezu, a ostale dvije, kada je god zatrebalo, bile su spremne pripomoći. Tjedno, najčešće subotom, redoviti su susreti za ministrante (više od 40 članova), dječji zbor (oko 30 članova), zajednica malih čitača (oko 20 članova). Svu djecu se potiče da se uključe u jednu od ovih skupina. Ima ih nekoliko koji slabo ili gotovo nikako ne dolaze na sv. Misu nedjeljom niti na ove susrete, ali problem je u obiteljima iz kojih dolaze. Zajednica mladih (srednjoškolci i studenti) redovito se pokušavala sastajati prve nedjelje u mjesecu nakon sv. Mise u 11.00 sati. Njih je više od 50 i dobro su angažirani kada treba nešto organizirati u župi, primjerice

slavlje župnoga patrona Svih Svetih ili Tjedan OAZE u mjesecu srpnju. Svake godine početkom mjeseca srpnja organizira se Tjedan OAZE za svu djecu (predškolska i osnovnoškolska djeca) s područja župe, djecu koja dođu na ljetovanje kod rodbine i djecu iz susjedne župe Prenj. Prošloga mjeseca srpnja bilo je oko 200 djece na 11. po redu OAZI. Program je bio bogat sadržajem. Bilo je tu i molitve i kateheze i pjesme i čitanja Biblije i kreativnih radionica i raznih vrsta igara...

Dvije su Mise nedjeljom, u 9.00 i 11.00 sati u župnoj crkvi. Oko 40% župljana redovito dolazi na Misna slavlja. U obične dane na sv. Misu, u 7.00 sati ujutro, dolaze samo oni koji su naručili Misu toga dana, a ponekad još zna doći nekoliko osoba neovisno o tome. Broj osoba na svakodnevnom Misama varira od jedan do dvadeset.

Radovi. U prošlogodišnjem Izvješću bili su najavljeni radovi rekonstrukcije interijera župne crkve. Radovi su završeni krajem veljače. Crkva je u potpunosti obnovljena iznutra, zidovi, plafon, prostor oko središnjega mozaika iza oltara, ugrađena su nova led-rasvjetna tijela. U jednom dijelu stropa postavljene su perforirane gipsane ploče zbog poboljšanja akustike... Svi su troškovi podmireni. Župljani su se velikodušno odazvali ovoj akciji. Napravljeno je i postavljeno postolje za zbor. Izrađeno je novo sjedište od hrastovine uoči svetkovine Svih Svetih.

Lijevo od središnjega mozaika zasad je ostala prazna niša. Prije dvije godine u istu takvu nišu s desne strane postavljen je mozaik "Večera u Emausu". Koji motiv, kojega umjetnika odabrati i kako osmisliti ovu lijevu nišu, ostaje za budućnost.

Don Stipe Gale, župnik

O DJELOVANJU CARITASA

Mostar, 28. veljače 2019.

Prot. br.: tak-48/2019.

Demografska slika Hrvata u BiH

Doc. dr. sc. **Tade Jurić** u nedavno objavljenoj knjizi "Politički aspekti iseljavanja Hrvata iz Bosne i Hercegovine u Njemačku", Mostar, 2018., piše kako je vrlo vjerojatno riječ o povijesnom iseljavanju Hrvata iz BiH i za većinu njih povratka više nema. Odlasci Hrvata, najviše iz Posavine, zatim iz Hercegovine pa onda iz Srednje Bosne, uvjetovani su poglavito neriješenom političkom situacijom u BiH.

Iz BiH odlaze osobe u najproduktivnijoj dobi - od 25 do 40 godina, a među njima je znatan broj žena u fertilnoj dobi, a upravo su one nositeljice biološkog pomlatka naroda. S obzirom na nove hrvatske iseljenike u inozemstvo, odlaze, nažalost, osobe sa srednjoškolskom maturom (više od 60%), a gotovo 1/3 fakultetski su obrazovane osobe.

Istraživanja dr. Jurića potvrđuju kako se Hrvati iz BiH ne iseljavaju u prvom redu zbog ekonomskih razloga. Većina njih je zapravo nezadovoljna sustavom vrijednosti u BiH. Ta negativna ljestvica vrijednosti prepoznatljiva je i u susjednoj Hrvatskoj. Be-ha Hrvati izgubili su vjeru u svoju domovinu a poglavito u hrvatsku politiku u BiH. Hrvati danas, za razliku od prijašnjih vremena, imaju alternativu i zato odlaze, iseljavaju ne samo očevi kao nekada, nego cijele obitelji, jer vjeruju da će njima i njihovoj djeci biti bolje u nekoj drugoj ekonomski i politički uređenoj zemlji.

Spomenuta su istraživanja pokazala kako je mladima jednostavno dozlogrdilo tražiti i trčati za "vezama" i poznanstvima bez obzira koji ih je životni problem ili nevolja pogodila. Dosta im je korumpiranosti, neizvjesnosti i straha za budućnost svoju i svoje djece. Dosta im je poniženja koja svakodnevno doživljavaju u društvu koje ne cijeni znanje, struku, sposobnost, nego je bitna politička prikladnost, nacionalna pripadnost i slijepa poslušnost onim korumpiranim vlastodršcima kojima nije stalo do općega nego isključivo do osobnoga boljitka.

Ukratko, mladi su izgubili svaku nadu i strpljenje čekajući da se politička situacija i ekonomsko stanje u pozitivnom smislu stabilizira te da se ko-

načno skoro četvrt stoljeća nakon zaustavljanja ratnih sukoba u ovoj zemlji uspostavi pravedan mir, pravedna vlast, jednakopravnost za sve i pravedni uvjeti i šanse svima onima koji žele pošteno živjeti i raditi.

Iseljeni Hrvati iz BiH koji su započeli svoj novi život u Njemačkoj, navodi u svojoj knjizi dr. Jurić, prihvatili su Njemačku kao svoju novu domovinu, a više od polovice iseljenika o BiH ima izrazito negativno mišljenje. Gotovo 80% Hrvata koji su s cijelim obiteljima odselili u Njemačku iznimno su zadovoljni, a 88,5% njih, iako su svjesni činjenice da su u tuđini, da su stranci, nisu požalili što su odselili u Njemačku. Začuduje također relativno mali postotak od 15% onih koji razmišljaju o povratku u nekom kratkoročnom ili srednjoročnom vremenskom razdoblju.

Neki statistički podaci iz 2018. Agenciju za statistiku BiH provela je anketu o radno sposobnim osobama u 2018. i pri tome ustanovila da je BiH u posljednjih 10 godina izgubila više od 250.000 radno sposobna stanovništva. Tijekom 2017.-2018. BiH su napustile 93.000 radno sposobnih ljudi, a 50.000 njih otišli su u Njemačku.

Broj zaposlenih u BiH u prosincu 2018., prema Federalnom zavodu za statistiku, dosegao je znamenku od 529.281, a nezaposlenih u istom mjesecu 329.907. Broj umirovljenika u 2018. popeo se na 415.690.

Prosječna bruto plaća u prosincu 2018. iznosila je 1.405 KM. Prosječna neto plaća u prosincu 2018. bila je 914 KM. Prosječna mirovina u Federaciji BiH iznosila je na svršetku prošle godine 399,16 KM, a najviša isplaćena mirovina gotovo je pet i pol puta veća od prosječne: 2.174,38 KM.

Plaće su u RS-u na svršetku 2018. bile za nekoliko maraka manje: neto plaća 891,- KM, a bruto plaća: 1375,- KM. Prosječna mirovina u RS u prosincu 2018. iznosila je 366,46 KM, a najveća isplaćena mirovina bila je gotovo 5,3 puta veća, odnosno 1932,31 KM.

Prema podacima sindikata u BiH, prosječna potrošačka košarica za četveročlanu obitelj u BiH iznosi 2.000 KM.

Prema podacima Eurostata iz lipnja 2018. kupovna moć BiH građana iznosi 32 posto europskog prosjeka. BiH se nalazi na pretposljednem mjestu najsiromašnijih zemalja Europe.

Novo u Rehabilitacijskom centru "Sveta Obitelj". Provincijalna glavarica sestara Služavki Maloga Isusa Sarajevske provincije s. Maria-Ana Kustura prihvatila je zamolbu s. Krunoslave Adžamić da se povuče u zasluženu mirovinu. S. Krunoslava službu je ravnateljice Caritasova Rehabilitacijskog centra "Sveta Obitelj" obavljala od 21. studenoga 2003. do 31. kolovoza 2018.

Ravnatelj Caritasa zajedno s djelatnicima RC "Sveta Obitelj" organizirali su u srpnju (prije početka ljetnih godišnjih odmora) "oproštajni dan" za s. Krunoslavu. Tom je prigodom najprije ravnatelj Caritasa zahvalio s. Krunoslavi na njezinu predanu radu i požrtvornosti tijekom gotovo punih 15 godina njezina djelovanja u RC "Sveta Obitelj", a potom su predstavnice obaju odjela ove ustanove izrekli svoju zahvalnost za sve ono što je s. Krunoslava u minulim godinama činila za njih i poglavito za osobe s posebnim potrebama. Svi su isticali njezin korektan odnos prema djelatnicima, njezin uvijek odmjeran i pomirljiv nastup i njezinu ljubav posebice prema teško bolesnim korisnicima.

Nova ravnateljica s. Rudolfa Ana Paradžik preuzela je službu ravnateljice 1. rujna 2018. Na stacionarnom odjelu "Svete Obitelji" također je došlo do promjene: dosadašnja glavna odjelna sestra Cmilja Brkić otišla je u zasluženu mirovinu, a naslijedila ju je medicinska sestra Davorka Miloš. Med. sestri Cmilji Brkić zahvaljujemo na dosadašnjem radu, posebice na njezinoj požrtvornosti i ljubavi s kojom je njegovala korisnike. Cmilja će međutim ostati i ubuduće s nama povezana i aktivno će kao volonterka pomagati svojim iskustvom i radom u RC "Sveta Obitelj".

Na stacionarnom odjelu na svršetku 2018. bilo je 28 korisnika, a na edukacijsko-rehabilitacijskom 27 korisnika.

U "Sv. Obitelji" od rujna prošle godine angažirano je također dvoje volontera iz inozemstva: Carina - volonterka iz Austrije i Robin - volonter iz Njemačke, oni pomažu u raznim aktivnostima i ostaju u "Sv. Obitelji" sve do jeseni 2019.

U Rehabilitacijskom centru "Sveta Obitelj" zaposleno je 19 djelatnica/ka. Dobru funkcioniranju ove Caritasove ustanove pridonosi također i oko 16 kratkoročno angažiranih djelatnika i volontera.

Radionice za djevojke i mladiće s invaliditetom. U Centru za radno osposobljavanje osoba s posebnim potrebama "Nazaret" ima 18 korisnika o kojima skrbe radni instruktori Blaženko, Albina i Vesna.

U radionici "Emanuel" (u podrumskim prostorijama "Svete Obitelji") trenutačno je angažirano 9 korisnika. Jedan je od njih na stanu u "Sv. Obitelji", a svi ostali žive sa svojim obiteljima i dolaze u dogovorene dane na radne sate. Radionica "Emanuel" djeluje već 12 godina. "Emanuel" vode Radoslav i Dijana. Redovita volonterka Tereza, inače djelatnica Caritasove "Logovite", nerazdvojna je članica ove radosne i radišne skupine.

U Čapljini u zgradi "Betanije" smještena je radionica "Betlehem" u kojoj se radno osposobljava i druži 13 korisnika s područja čapljinske općine. Svaki radni dan u tjednu korisnike dovoze u radionicu i odvoze kući s Caritasovim kombijem. U prošloj godini kombi je prešao 31.555 km. Radionicu Betlehem vode Vlado i Tihomila.

RAD-DAR d.o.o. Gospodarsko društvo za zapošljavanje osoba s invaliditetom djeluje već 5 godina. Trenutačno je zaposleno 7 djelatnika od kojih su 4 osobe s invaliditetom. Interes za proizvode RAD-DAR-a raste (proizvodi iz radionice te proizvodi iz plastenika) iz godine u godinu, no to još uvijek nije dovoljno za samoodrživost ovoga gospodarskog društva. Najveći trošak su, naravno, plaće djelatnika, a potom slijedi radni materijal te razni potrošni materijal i režijski troškovi koje znatnim dijelom pokriva Caritas.

Vrtić "Sveti Josip". Na početku 2018/2019. upisano je 171 dijete u Caritasov vrtić "Sv. Josip" (86 djevojčica i 85 dječaka) i raspoređeno u pet skupina.

U Vrtiću je zaposleno 10 odgojiteljica, glavna i pomoćna kuharica, spremačica te ravnateljica s. Darija Jovanović, Družbe Bezgrješnoga Začeca, a glazbeni je odgoj povjeren s. Nevenki Tadić koja kao vrsna glazbenica s puno truda i ljubavi volonterski radi ovaj posao.

Tijekom prošle godine napustile su nas dvije odgojiteljice (dale otkaz zbog povoljnijega radnog mjesta) te kuhar i pomoćna kuharica.

U Vrtiću su se tijekom 2018. organizirale razne prigodne priredbe i susreti, predavanja za roditelje te izleti, posjeti djece drugim Caritasovim ustanovama, gradskim i privatnim vrtićima te raznim kulturnim i obrazovnim događajima.

Odgovornice Vrtića zajedno s Ravnateljicom sudjelovale su u raznim edukacijama i kulturnim događajima tijekom 2018. Riječ je o edukacijama koje su korisne posebice za odgovornice koje tako proširuju svoje znanje, ali isto tako susreću se s odgovornicama drugih vrtića, razmjenjuju iskustva i tako se višestruko osposobljavaju za odgovoran odgojni rad djece koju su im roditelji povjerovali.

Tijekom prošle godine obnovljeni su podovi vrtićkih radionica, obojeni zidovi i obnovljen dio dotrajalog namještaja u igraonicama te izgrađeno igralište za mali nogomet s posebnom oblogom kako se djeca pri padu ne bi povrijedila.

Centar za djecu, mlade i obitelj "Spes". Tijekom 2018. u Caritasovu Centru za djecu, mlade i obitelj "Spes" redovito je jednom tjedno provedeno 5 radionica za djecu u dobi od 4 do 14 godina. Ukupno je održano 116 radionica preventivne i edukativne naravi. Kroz program "Učimo zajedno" organiziran je individualan rad s djecom radi pomoći u učenju (ukupno 159 sati). U ovim aktivnostima sudjelovalo je 123 djece i više od 50 volontera koji su im pomagali pri učenju. 35 djece i 16 volontera sudjelovalo je na 6 edukacija iz pisanja poezije nakon čega je "Spes" objavio zbirku dječjih pjesama i ilustracija naslovljenu "Poezija je kao dobar prijatelj" koja je bila prezentirana na Prvom festivalu dječje knjige u organizaciji Narodne knjižnice HNŽ u listopadu 2018.

U svibnju 2018. sudjelovali smo na javnoj tribini "Zajedno za sigurno djetinjstvo naše djece". U lipnju je organiziran u "Emausu" psihološko-duhovni seminar za muškarce, posebice za tate, s gostima predavačima iz Hrvatske i Njemačke. Odazvalo se 15 polaznika. I ove je godine "Spes" organizirao za vrijeme školskoga raspusta trodnevni ljetni kamp prijateljstva u "Emausu" na kojem je sudjelovalo 100 djece i 30 volontera.

Od 13. do 15. studenoga 2018. "Spes" i Caritas hercegovačkih biskupija zajedno s Caritasom BiH organizirali su Regionalni forum o zaštiti djece. Sudjelovalo je 42 sudionika iz Caritasovih organizacija iz BiH, Hrvatske, Srbije, Crne Gore i Makedonije. Specijalni gosti bili su Jacob Winters, izvršni direktor Caritas Internationalis i Sigfried Spindlbeck iz Osthilfe fonda biskupije Linz, koji je financirao održavanje Foruma. Radnu smo godinu završili s Božićnom radionicom za volontere i 4 Božićne radionice za djecu.

Projekt "Osnaživanje žena". Riječ je o projektu koji je koordiniran od Caritasu BiH a financiraju ga slovenska Vlada i Caritas.

Tijekom 2018. u prostorijama Centra za djecu, mlade i obitelj "Spes" održane su 24 radionice na kojima su sudjelovale 253 žene u dobi od 18 do 65 godina. U radionicama su sudjelovale žene s različitim potrebama socijalne naravi, nezaposlene, samohrane majke, žene koje se u nekom smislu osjećaju neostvarene i kojima je potrebna podrška, osnaživanje u svladavanju raznih poteškoća svakodnevnog života. Među njima su bile također i žene koje su iz bilo kojega razloga koristile usluge Caritasova Obiteljskog savjetništva.

Tea je biskupijska voditeljica ovoga projekta a pomažu joj tri volonterke: Marija, Anita i Danijela. S njihovim su radom bile zadovoljne koordinatorica projekta Caritasu BiH i glavna koordinatorica projekta iz Caritasu Slovenije gđa Jana Lampe koja je bila u monitoring posjetu u Mostaru.

Dovršen projekt "Smanjivanje rizika od prirodnih nepogoda". S posljednjim danom prosinca 2018. završen je projekt koji je započeo prije tri godine potaknut katastrofalnim poplavama 2014. u Vrhbosanskoj i Banjalučkoj dijecezi. Ovaj je projekt koordiniran od Caritasu BiH a cilj mu je osposobiti Biskupijske caritate (u prvom redu djelatnike) za što učinkovitije organiziranje i pružanje pomoći stradalnicima od prirodnih nepogoda. Ali ne trebaju biti osposobljeni samo djelatnici Biskupijskih caritasa, nego isto tako osoblje i korisnici škola, vrtića, domova za mlade i stare, bolnica, župa sa župnim Caritasima i sl.

Tijekom 2018. u svrhu smanjivanja rizika provedene su edukacije u 6 škola (Mostar, Stolac, Čapljina), zatim u dvije župe i u Vrtiću "Sv. Josip". I ove je godine ostvarena dobra suradnja s četiri civilne organizacije koje su osposobljene za djelovanje u nepogodama: Gorska služba spašavanja, Civilna zaštita, Hitna pomoć i Vatrogasna služba.

U prosincu 2018. organiziran je u "Emausu" završan susret škola i provedena je evakuacijska vježba. Sudjelovale su tri škole iz Mostara sa 67 školaraca, tri nastavnika i 6 vatrogasaca. U Pastoralnom centru "Leopold Mandić" u Stocu održan je također susret s vježbom evakuacije, a sudjelovalo je 48 učenika.

Potpora migrantskoj situaciji u BiH. Ovaj je projekt također koordiniran od Caritasa BiH na poticaj i uz pomoć Caritasa Internationalis. U svibnju 2018. otvoren je i naseljen Izbjeglički kamp Salakovac, sjeverno od Mostara. Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova u Sarajevu uputilo je u Salakovac oko 200 migranata. Bili su to izbjeglice, a kasnije više ekonomski useljenici iz muslimanskih zemalja Zapadne Azije, Pakistana i Subsaharske Afrike.

U Salakovcu su najvećim dijelom ostale žene i djeca dok su muškarci pokušavali pronaći put kako prodrijeti dalje na Zapad. Upravo zato se Caritas Mostar odlučio pomoći u prvom redu djeci i majkama, ženama. Prvi posjet kampu u Salakovcu bio je 13. lipnja 2018. kada su osim djelatnika Caritasa Mostar u posjetu sudjelovali također predstavnici Caritasa Austrije, Belgije i BiH. Nakon toga je Caritas hercegovačkih biskupija u nekoliko navrata nosio u kamp Salakovac dječje pelene, odjeću i higijenske potrepštine.

Od 1. rujna 2018. započela je realizacija projekta "Podrška migrantskoj situaciji u BiH". Od tada su djelatnici Caritasa Mostar najmanje jednom mjesečno nosili u Salakovac konkretnu pomoć za djecu i žene (higijenski artikli te odjeća i obuća). Svaki su put djelatnici Caritasa morali zatražiti suglasnost od voditelja kampa, a podjelu pomoći nisu provodili karitativci. U suradnji s Caritasom BiH za kamp su nabavljeni i drugi artikli: inhalator, tlakomjeri, toplomjeri, aparati za mjerenje šećera te bijela tehnika: bojleri, štednjaci, strojevi za pranje, hladnjaci i sl. Ovaj projekt traje do svršetka lipnja 2019.

Emaus. Caritasov duhovno-obrazovni centar "Emaus" uspio je tijekom protekle godine ugostiti značajan broj gostiju pružajući usluge civilnim i crkvenim organizacijama. To u određenom smislu predstavlja rast i napredak, ali to je još uvijek daleko od samoodrživosti "Emausa". Zato smatramo, nakon 11 godina postojanja i polovična djelovanja "Emausa", da je doista krajnje vrijeme i treba se žurno poraditi na definiranju profitabilnog profila "Emausa" kako bi to zdanje bilo iskorišteno i postalo samoodrživo.

Prijamni ured Biskupijskog caritasa. Tijekom 2018. godine Prijamni ured Caritasa hercegovačkih biskupija registrirao je 2.090 posjeta osoba koje su trebale neku vrstu pomoći. Jedan manji broj osoba primio je novčanu pomoć za

nabavu lijekova, zdravstvenih markica, djelomična plaćanja računa kako ne bi došlo do isključenja struje, za liječenje i sl. Čak su 442 osobe bile željne razgovora i trebale samo nekoga tko će imati vremena za njih, saslušati ih i ohrabriti.

Iako su donacije namirnica "presušile", pomogli smo ipak 322 osobe s osnovnim namirnicama. Više od 500 osoba primilo je pomoć u rabljenoj odjeći i obući. Dijelili smo također i higijenske artikle te je tako oko 200 osoba primilo pelene za odrasle.

Posuđivali smo također ortopedska i sanitetska pomagala: 109 osoba primilo je na posudbu bolesnički krevet, 17 je osoba pozajmilo invalidska kolica, 7 je bolesnika pozajmilo štake, a 11 je osoba primilo sanitetska pomagala.

Mnogi su ljudi vrlo zahvalni na ovom obliku pomoći, posebice siromasi i starije osobe koje su ostale same te rodbina teško bolesnih kada im se pozajme sanitetska pomagala.

Razvoj Župnih caritasa. Dvogodišnji projekt "Razvoj Župnih caritasa u hercegovačkim biskupijama" započeo je u siječnju 2018. zahvaljujući financijskoj pomoći američkog CRS i Caritasa Italije. Projekt je koordiniran od strane Caritasa BiH. O projektu je bio detaljno upoznat generalni vikar msgr. Željko Majić, koji je o svemu informirao biskupa Ratka.

Upućeno je najprije pismo, potpisano od generalnog vikara msgr. Majića, svim župama hercegovačkih biskupija s informacijama o ciljevima ovoga projekta. Nakon povratnih informacija župnikâ, odabrali smo 15 župa u kojima bi se trebao ovaj projekt provoditi tijekom 2018. i 2019. To su župe Aladinići, Drinovci, Gabela Polje, Gradina, Gradnici, Jare, Prenj, Ružići, Vitina, Klobuk, Blagaj-Buna, Studenci, Vinjani, Sv. Marko/sv. Luka - Cim-Ilići te Tihaljina.

Kako bi župnici što temeljitije na konkretnim primjerima upoznali svrhu i aktivnosti Župnih caritasa upriličeno je od 7. do 10. svibnja 2018. studijsko putovanje hercegovačkih župnika i budućih koordinatora Župnih caritasa u Udine u Italiji. Bili smo vrlo lijepo primljeni od ravnatelja Biskupijskog caritasa u Udinama i omogućeno nam je pohoditi tri župe u kojima smo vidjeli primjere dobre prakse s aktivnostima takvih Caritasa.

Nakon toga je 26. svibnja 2018. u "Emausu" provedena obuka o ovom projektu na kojoj je sudjelovalo 28 djelatnika Caritasa. Od rujna 2018.

započelo se s predstavljanjem projekta "Razvoj Župnih caritasa" u pojedinim župama. Na početku Došašća voditelji Župnih caritasa, na zajedničkom susretu i predavanju u "Emausu" 7. studenoga 2018., potaknuti su na provođenje karitativnih aktivnosti u župama: Paket ljubavi za siromašne obitelji, skrb o starim i nemoćnima, o osobama s invaliditetom i sl.

Iskreno se nadamo da će ovaj projekt uroditi plodom i potaknuti župnike i župljane hercegovačkih biskupija na razvijanje djelotvorne ljubavi u njihovoj župi kroz dobro organizirani rad Župnoga caritasa.

Izgradnja nove zgrade "Betanije". U prosincu 2017. stigla nam je vijest od gosp. Herberta Schedlera da je Renovabis odobrio projekt dogradnje nove zgrade Doma za stare i iznemogle s hospicijem "Betanija" u Čapljini. Ova nas je vijest silno obradovala. Službeni početak provedbe projekta jest 1. siječnja 2018.

Proveli smo natječaj za betonske i zidarske radove te za zanatske radove: ugradnja otvora, elektro, vodoinstalaterski te strojarski (grijanje i hlađenje) radovi. Prema troškovniku koji je izradio Caritasov nadzorni inženjer Marin Musa ukupni troškovi izgradnje nove zgrade Betanije iznosio bi gotovo 3 milijuna KM. No, u konačnici taj će iznos biti veći zbog poskupljenja materijala i radnih usluga, jer predmjer radova napravljen je skoro dvije godine prije početka radova. Tijekom cijele 2018. radovi su tekli relativno dobro unatoč zastoјima i neispunjavanjima dogovorenih rokova od strane angažiranih tvrtki. Nadali smo se da ćemo sve građevinske radove okončati do svršetka srpnja 2018. Dakle, već sada trebamo početi dogovarati se i tražiti ponude za opremanje prostorija u novom krilu Betanije.

U prosincu 2018. u dogovoru s biskupom Ratkom te s ravnateljem "Betanije" gosp. Antom Benderom odredili smo da će blagoslov "Betanije" biti obavljen na blagdan Gospe Lurdske, 11. veljače 2019. zato što je to međunarodni dan bolesnika, taj se dan navršava također 6 godina djelovanja "Betanije" u Čapljini zajedno sa župnim pastoralnim centrom sv. Franje Asiškoga, uredskim te stambenim prostorima čapljinskoga župnika i pomoćnika.

Kao i dosadašnjih godina tako je i ove godine 1. listopada obilježen Međunarodni dan starijih osoba Euharistijskim slavljem te prigodnim

kulturno-zabavnim programom i skromnim domjenkom.

Projekt "Ne zaboravi!". Toga je dana, 1. listopada, bio također početak provođenja projekta "Ne zaboravi", posvećenoga osobama s demencijom (ili staračkim gubljenjem i zaboravom), što ga financira austrijska ADA zajedno s Biskupijskim caritasima Linza i Graza. U projektu sudjeluju Caritasi hercegovačkih biskupija i Banjolučke biskupije sa svojim domovima za starije osobe "Betanija" i "Ivan Pavao II.", a partneri su im po dva civilna doma u Hercegovini i banjolučkoj regiji. Cilj je ovoga trogodišnjeg projekta u prvom redu poboljšanje kvalitete života osoba s demencijom, zatim osposobljavanje djelatnika spomenutih Caritasovih i civilnih domova za kvalitetniju njegu i skrb osoba s demencijom te otvaranje dnevnih centara za takve osobe u Banjoj Luci, Mostaru i Čapljini. Zahvalni smo Vladi Austrije kao i Caritasima Linza i Graza na ovom dragocijnom projektu koji Caritasove domove "Betaniju" i "Ivan Pavao II." pomažu i stručno osposobljavaju da postanu prve ustanove kvalificirane za skrb o osobama s demencijom u BiH. U novodograđenom dijelu "Betanije" cio je jedan kat predviđen za boravak osoba s demencijom.

U dograđenom dijelu "Betanije" bit će 40 kreveta u dvo- i jednokrevetnim sobama. U prvosagrađenom dijelu "Betanije" ima 31 krevet, ali dvije će prostorije (ravnateljev ured i praonica) biti preuređene i prenamijenjene za bolesničke sobe. Dakle, oba krila "Betanije" imat će smještajni kapacitet za 75 starijih osoba, odnosno osoba s demencijom i neizlječivo oboljelih u terminalnoj fazi svoga ovozemaljskog života.

Zahvaljujemo Bogu na svim znakovima njegove ljubavi prema nama i upućujemo mu molitve za sve naše dobročinitelje, domaće i inozemne. Neka sve nas, a poglavito djelatnike Caritasa, dobri Bog uvijek nadahnjuje svojom ljubavlju i osnažuje svojom milošću tako da naša srca budu uvijek osjetljiva za stare i nemoćne, za osobe s demencijom, za osobe s invaliditetom i za neizlječivo bolesne kako bismo se što bolje osposobili za djelotvornu skrb o onima koji su potrebni naše stručne pomoći, ali još više naše ljudske pažnje i kršćanske ljubavi.

Don Ante Komadina, ravnatelj

O RADU DIJECEZANSKOGA MISIJSKOG UREDA

Mostar, 31. siječnja 2019.
Br. 1/2019.

Pastoralno i financijsko Izvješće o misijskoj djelatnosti u Mostarsko-duvanjskoj i Trebinjsko-mrkanskoj biskupiji za 2018. godinu izlaže se u četiri točke, poslije kojih slijedi tabelaran prikaz misijskih kolekti u Hercegovačkim biskupijama.

1. GODIŠNJA SKUPŠTINA

Na redovitu godišnju skupštinu, koja je održana u Banjoj Luci od 5. do 8. veljače 2018., bio sam pozvan i sudjelovao kao dijecezanski ravnatelj Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije. Na toj smo skupštini predstavili izvješća o misijskoj djelatnosti u našim biskupijama, ali isto tako razgovarali o nekim konkretnim temama. S obzirom da je listopad 2019. godine određen kao Misijski mjesec, razgovaralo se i na tu temu, što i kako se može učiniti, planirati za dobrobit misija. Tako smo dogovorili kako ćemo održati još jedan susret tijekom godine s obzirom na ovu temu. Susreli smo se u Sarajevu, 20. studenoga 2018. gdje smo od Nacionalnoga ravnatelja msgr. Luke Tunjića čuli što i kako se planira obilježiti ovaj događaj, tj. Izvanredan misijski mjesec listopad kao sjećanje na 100. obljetnicu objavljivanja apostolskoga pisma pape Benedikta XV. "Maximum Illud".

2. MISIJSKA ANIMACIJA na području Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije uglavnom se odvijala pod vodstvom Nacionalne uprave PMD BiH. Misijski materijali koji su poslani na sve župe, crkvene ustanove i vjeroučiteljima, imali su dobar odgovor.

Ovdje valja istaknuti i angažiranost većega broja župnika koji u svojim župama imaju misijske sekcije i redovito u misijskom mjesecu organiziraju razne misijske akcije i animacije.

Prema dostupnim informacijama, postoji znatan broj vjeroučitelja koji u sklopu razredne nastave poduzimaju razne misijske aktivnosti. Ipak se čini da je najbolji način animiranja kada netko od misionara posjeti određenu župnu zajednicu i tom prigodom prenosi svoje proživljeno misijsko

iskustvo, poteškoće ali i radosti koje doživljava u svom misijskom poslanju. Zato je važno da misionari posjećuju župe. Oni su najbolji animatori. Zahvalni smo našim misionarima iz Hercegovine koji se rado odazovu na poziv svećenika. Prošle godine to su bili: don Velimir Tomić i s. Klementina Banožić.

Od ove godine Hercegovina je bogatija za još jednu misionarku. Naime 26. kolovoza 2018., u crkvi Sv. Vinka u Zagrebu misijski križ, uz još jednu susestru iz Splita, primila je milosrdnica sv. Vinka Paulskoga, s. Magdalena Marić, rodnom iz župe Polog, kao znak misijskoga poslanja i djelovanja na Salomonskim otocima. U misije se ponovo vratio fra Pere Čuić. A iz misija se vratio, po isteku dogovorena mandata, na novu službu u Hercegovini don Bernard Marijanović, koji je posljednjih šest godina boravio kao misionar u Tanzaniji.

3. AKCIJA ZA IZGRADNJU CRKVE

Što se tiče drugih akcija na području naših biskupija, premda je taj pothvat službeno završen, još uvijek pristižu sredstva za **župu Kisongo** u kojoj djeluje naš misionar don Velimir. Nešto slično je i s motoriziranom akcijom **MIVA**. Mnogi vjernici svojim prilozima pripomažu ovu akciju.

4. MISIJSKE KOLEKTE

Već više godina dostupne su vjernicima preko *Službenoga vjesnika*.

Kolekta Bogojavljenja, Dan Djela sv. Djetinjstva za 2018. godinu iznosila je **36.187,52 KM** i uredno dostavljena Nacionalnoj upravi u Sarajevu.

Kolekta Misijske nedjelje dostavljena Nacionalnoj upravi u Sarajevu u iznosu od: **134.155,22 KM**.

Kolekta Dobroga pastira 2018. za misionare iznosila je: **40.948,20 KM**.

Kolekta Djelo sv. Petra (prilog svećenika hercegovačkih biskupija): **2970,00 KM + 480 eura** i dostavljena Nacionalnoj upravi u Sarajevu.

MISIJSKE KOLEKTE CRKVE U HERCEGOVINI

KOLEKTA ZA PAPINSKO DJELO DJETINJSTVA - BOGOJAVLJENJE 2018.	
Mostarsko-duvanjska biskupija	
Blagaj-Buna	335,00
Buhovo	50,00
Bukovica	120,00
Crnač	0,00
Čapljina	950,00
Čerin	320,00
Čitluk	872,00
Drežnica	0,00
Drinovci	740,00
Duvno	1.005,00
Gabela	800,00
Gabela Polje	313,00
Glavatičevo	0,00
Goranci	90,00
Gorica	422,00
Gorica-Struge	152,00
Grabovica	10,00
Gradac Mostarski	0,00
Gradac Posuški	400,00
Gradnići	420,00
Gradina	148,80
Grljevići	170,00
Grude	0,00
Humac	1.380,00
Izbično	90,00
Jablanica	0,00
Jare	220,00
Klobuk	379,00
Kočerin	640,00
Kongora	344,52
Konjic	155,00
Kruševo	171,00
Ledinac	340,00
Ljuti Dolac	350,00
Međugorje	2.466,00
Katedrala - Mostar	1.523,00
Mostar - Sv. Ivan	1.494,00
Mostar - Sv. Luka	0,00
Mostar - Sv. Marko	315,00
Mostar - Sv. Matej	845,00

Mostar - Sv. Petar i Pavao	1.952,00
Mostar - Sv. Toma	562,00
Nevesinje	12,00
Ploče-Tepčići	86,20
Polog	380,00
Posušje	1.380,00
Potoci	367,00
Prisoje	113,00
Rakitno	521,00
Raskrižje	66,00
Rasno	350,00
Rašeljke	150,00
Roško Polje	267,00
Ružići	1.090,00
Seonica	800,00
Studenci	810,00
Sutina	110,00
Šipovača-Vojnići	242,00
Široki Brijeg	2.035,00
Šuica	455,00
Tihaljina	130,00
Veljaci	330,00
Vinica	136,00
Vinjani Hercegovački	572,00
Vir	460,00
Vitina	318,00
Zagorje	140,00
Kapelanija - Polja	0,00
Karmel - Zidine	0,00
Ukupno	31.864,52

Trebinjsko-mrkanska biskupija	
Aladinići	401,00
Čeljevo	185,00
Domanovići	350,00
Dračevo	359,00
Gradac	210,00
Hrasno	438,00
Hutovo	30,00
Neum	1.132,00

Prenj	210,00
Ravno	80,00
Rotimlja	230,00
<i>Stjepan Krst</i>	0,00
Stolac	600,00
Trebinja	60,00
Katedrala - Trebinje	38,00
Ukupno	4.323,00
Mostarsko-duvanjska b.	31.864,52
Trebinjsko-mrkanska b.	4.323,00
Ukupno	36.187,52

KOLEKTA ZA HRVATSKE MISIONARE U NEDJELJU DOBROGA PASTIRA 2018.	
Mostarsko-duvanjska biskupija	
Blagaj-Buna	378,00
Buhovo	73,00
Bukovica	610,00
<i>Crnač</i>	0,00
Čapljina	990,00
Čerin	492,00
Čitluk	720,00
Drežnica	0,00
Drinovci	755,00
Duvno	1.022,00
Gabela	200,00
Gabela Polje	401,00
<i>Glavatičevo</i>	0,00
Goranci	120,00
Gorica	686,00
Gorica-Struge	126,00
Grabovica	0,00
<i>Gradac Mostarski</i>	0,00
Gradac Posuški	500,00
Gradnići	510,00
Gradina	318,70
Grljevići	310,00
<i>Grude</i>	0,00
Humac	1.705,00
Izbično	110,00

Jablanica	0,00
Jare	0,00
Klobuk	114,00
Kočerin	1.150,00
Kongora	361,30
Konjic	145,00
Kruševo	349,00
Ledinac	530,00
Ljuti Dolac	400,00
Međugorje	4.580,00
Katedrala - Mostar	1.580,00
Mostar - Sv. Ivan	1.808,00
Mostar - Sv. Luka	0,00
Mostar - Sv. Marko	220,00
Mostar - Sv. Matej	1.231,00
Mostar - Sv. Petar i Pavao	1.820,00
Mostar - Sv. Toma	1.092,00
Nevesinje	51,50
Ploče-Tepčići	149,00
Polog	216,00
Posušje	2.060,00
Potoci	383,20
Prisoje	150,00
Rakitno	481,00
Raskrižje	138,00
Rasno	325,00
Rašeljke	150,00
Roško Polje	204,00
Ružići	808,00
Seonica	500,00
Studenci	510,00
Sutina	151,00
Šipovača-Vojnići	204,00
Široki Brijeg	2.310,00
Suica	520,00
Tihaljina	180,00
Veljaci	450,00
Vinica	143,00
Vinjani Hercegovački	300,00
Vir	350,00
Vitina	415,00

Zagorje	185,00
Kapelanija - Polja	0,00
Karmel - Zidine	0,00
Ukupno	36.740,70

Trebinjsko-mrkanska biskupija	
Aladinići	390,00
Čeljevo	240,00
Domanovići	451,00
Dračevo	545,50
Gradac	270,00
Hrasno	280,00
Hutovo	45,00
Neum	602,00
Prenj	315,00
Ravno	60,00
Rotimlja	310,00
<i>Stjepan Krst</i>	0,00
Stolac	600,00
Trebinja	60,00
Katedrala - Trebinje	39,00
Ukupno	4.207,50
Mostarsko-duvanjska b.	36.740,70
Trebinjsko-mrkanska b.	4.207,50
Ukupno	40.948,20

MISIJSKA NEDJELJA 2018.

Mostarsko-duvanjska biskupija	
Blagaj-Buna	1.081,00
Buhovo	335,00
Bukovica	650,00
Crnač	0,00
Čapljina	2.700,00
Čerin	1.650,00
Čitluk	3.570,00
Drežnica	111,00
Drinovci	1.892,00
Duvno	4.010,00
Gabela	810,00
Gabela Polje	2.100,00
Glavatičevo	0,00
Goranci	700,00
Gorica	2.432,00
Gorica-Struge	364,00
Grabovica	870,00
Gradac Mostarski	0,00
Gradac Posuški	1.000,00
Gradnići	2.450,00
Gradina	191,00
Grljevići	810,00
Grude	0,00
Humac	4.720,00
Izbično	175,00
Jablanica	52,00
Jare	280,00
Klobuk	389,00
Kočerin	2.320,00
Kongora	759,06
Konjic	290,00
Kruševo	1.043,00
Ledinac	1.025,00
Ljuti Dolac	650,00
Međugorje	17.000,06
Katedrala - Mostar	11.573,00
Mostar - Sv. Ivan	4.971,00
Mostar - Sv. Luka	0,00
Mostar - Sv. Marko	2.820,00
Mostar - Sv. Matej	2.710,00
Mostar - Sv. Petar i Pavao	4.400,00
Mostar - Sv. Toma	1.090,00
Nevesinje	67,20
Ploče-Tepčići	290,75
Polog	900,00

Posušje	8.000,00
Potoci	469,90
Prisoje	670,00
Rakitno	1.273,00
Raskrižje	162,00
Rasno	2.020,00
Rašeljke	1.000,00
Roško Polje	690,00
Ružići	1.100,00
Seonica	1.400,00
Studenci	2.590,00
Sutina	500,00
Šipovača-Vojnići	600,00
Široki Brijeg	7.266,00
Šuica	4.010,00
Tihaljina	400,00
Veljaci	750,00
Vinica	476,00
Vinjani Hercegovački	535,00
Vir	508,00
Vitina	1.520,00
Zagorje	550,00
Kapelanija - Polja	0,00
Karmel - Zidine	337,50
Ukupno	122.078,47

Trebinjsko-mrkanska biskupija	
Aladinići	1.400,00
Čeljevo	1.050,00
Domanovići	1.016,00
Dračevo	1.425,75
Gradac	460,00
Hrasno	625,00
Hutovo	150,00
Neum	1.940,00
Prenj	650,00
Ravno	927,00
Rotimlja	510,00
Stjepan Krst	0,00
Stolac	1.500,00
Trebinja	273,00
Katedrala - Trebinje	150,00
Ukupno	12.076,75
Mostarsko-duvanjska b.	122.078,47
Trebinjsko-mrkanska b.	12.076,75
Ukupno	134.155,22

ZAKLJUČAK

Ovo je samo dio onoga što su vjernici Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije pridonijeli za Papinska misijska djela, za misije i misionare, i to zajednički u okviru svojih župa. Ako bismo ovomu dodali osobne priloge vjernika, stanje bi bilo još vjernije.

Molitve i žrtve, osobito naših bolesnika i nemoćnika, koje su prvotni i najvrjedniji prinos za misije, zasigurno će ostati u potpunosti nepoznate, ali za njih znade Onaj pred čije ćemo znanje jednoga dana svi stati.

To nas potiče na svakodnevno kršćansko nastojanje, kao i molitveno sjećanje na naše dobročinitelje i prijatelje PMD, na misije i misionare.

Svemogućemu Bogu, po zagovoru Marije Majke Crkve, preporučujemo ponajprije vjerničko misijsko djelovanje i darivanje, naše misionare i misionarke, misijske animatore i djelatnike, prijatelje i dobročinitelje. Svima od nas velika hvala i od Boga obilna plaća!

*Don Pero Miličević
dijecezanski ravnatelj*

O RADU KATEHETSKOGA UREDA

Mostar, 28. siječnja 2019.
Prot. br.: 6/2019.

Predmet: Izvješće o radu Katehetskoga ureda (KU) u 2018.

Ured i osoblje: Katehetski ured smješten je na prvom katu biskupijske zgrade "Crkve na kamenu". Uz predstojnika, koji vodi tu pastoralno-katehetsko ustanovu hercegovačkih biskupija i administrativno-katehetsko tijelo Biskupskog ordinarijata u Mostaru, pri KU povremeno djeluje i Povjerenstvo za kanonske mandate koje je imenovao biskup Ordinarij. Telefonski broj KU je 036 316 495 i e-mail: kum.mdtm@tel.net.ba.

Statistički podatci o školama i vjeroučiteljima. U županijama i općinama na području hercegovačkih biskupija redovito se održava nastava katoličkoga vjeronauka u 64 osnovne i srednje škole (42 osnovne i 22 srednje škole odnosno srednjoškolska centra) koje rade prema nastavnom planu i programu na hrvatskome jeziku (bez općina Rama/Prozor, Livno i Kupres), te u osnovnim i srednjim školama u Jablanici i Konjicu. Vjeronaučnu nastavu održavalo je 150 vjeroučitelja i vjeroučiteljica: 12 svećenika franjevac, 18 redovnica i 120 vjeroučitelja i vjeroučiteljica laika. Od navedenoga broja svećenika jedan ima punu normu (20 do 22 sata tjedno), 10 svećenika oko pola nastavne norme tjedno. Vjeroučiteljice redovnice uglavnom imaju punu nastavnu normu (2 pola norme), a vjeroučitelji laici uglavnom punu nastavnu satnicu. Dio njih punu normu nadoknađuju izvan matične škole. Na porodiljnom dopustu nalazi se 9 vjeroučiteljica, a jedna ima naplaćen dopust. Njih zamjenjuju vjeroučitelji s "liste čekanja", prema kriterijima Katehetskog ureda o zapošljavanju vjeroučitelja. Vjeroučitelj Jozo Martinović dijelom nadopunjuje vjeroučiteljsku normu obavljajući poslove pomoćnika ravnatelja u Osnovnoj školi u Biogracima.

Aktivnosti vezane uz rad KU u 2018. godini:

1. Organiziranje, provođenje i unaprjeđivanje vjeronauka. KU je redovito pratio, usklađivao i ravnao, u suradnji sa županijskim ministrima obrazovanja i školskim ravnateljima, vjeroučiteljski rad u školi, izvođenje vjeronaučne

nastave, pripravnički staž i stručno usavršavanje vjeroučitelja. Na početku i u prvom obrazovnom razdoblju školske godine 2018./2019. biskup Ordinarij, na prijedlog KU, podijelio je 27 kanonskih mandata, od toga 5 svećenicima franjevcima, 5 redovnicama radi premještaja i 12 vjeroučiteljima laicima u zamjeni na godinu dana ili kraće zamjene. Predstojnik je tijekom godine posjetio 9 osnovnih škola, i u suradnji sa Zavodom za školstvo u Mostaru rješavao tekuća pitanja stručnoga praćenja vjeroučitelja pripravnika. Kao voditelj KU hercegovačkih biskupija član je Vijeća za katehezu i novu evangelizaciju BK BiH i Katehetskog ureda Biskupske konferencije BiH sudjelovao je u dvije redovite sjednice Vijeća te na tri sastanka članova KU BK BiH i aktivno je surađivao u pripremi, organizaciji i provođenju Vjeronaučne olimpijade na školskoj, županijskoj i međužupanijskoj (državnoj) razini. Na kraju školske godine, u razdoblju od 26. do 29. lipnja 2018. organiziran je redoviti susret s vjeroučiteljima po dekanatskim središtima radi njihova raspoređivanja za sljedeću školsku godinu i rješavanja drugih tekućih pitanja. U mjesecu kolovozu, pred početak nove školske godine, predstojnik Ureda također je obišao pojedine dekanate i škole u kojim je trebalo izravno raspoređivati vjeroučitelje radi nadopune njihove nastavne norme. U sve tri županije na području hercegovačkih županija ministarstva obrazovanja i znanosti donijela su potrebne pedagoške mjere i standarde kojima su nastojala zadržati postojeći nastavni kadar i njihovu nastavnu normu i tako očuvati postojeća radna mjesta nastavnika. KU je na temelju dokumenata i obrazaca koje je poslao svim nezaposlenim vjeroučiteljima izradio jedinstvenu Listu bodovanja vjeroučitelja prema općinama (dekanatima) i županijama. Povjerenstvo za mandate razmatralo je prispjele dokumente i Listu bodova pojedinih vjeroučitelja na čekanje i nju je odobrio kako bi predstojnik KU mogao predlagati biskupu Ordinariju zamjenu vjeroučitelja i dobivanje kanonskog poslanja za pojedine škole. KU je u kolovozu 2017. na Listi čekanja imao prijavljenih

27 diplomiranih vjeroučitelja na raspolaganju, od kojih je u školskoj godini 2018./2019. njih 7 zadržalo stalno radno mjesto vjeroučitelja, dok ih 14 radi kao zamjena vjeroučiteljica na porođiljnom dopustu ili vjeroučitelja na bolovanju.

2. Savjetnik za katolički vjeronauk pri Zavodu za školstvo Mostar. Službu Savjetnika za katolički vjeronauk u Zavodu za školstvo u Mostaru do prošle je školske godine, kao vanjski suradnik, obavljao mr. don Mile Vidić. Počekom ove školske godine Katehetski je ured, u dogovoru sa Zavodom za školstvo i preko njega poslao Vladi Hercegovačko-neretvanske županije službeni zahtjev da se u Zavodu imenuje stalan savjetnik s punim radnim vremenom za katolički vjeronauk, a biskup Ordinarij dao je vjeroučiteljici Klaudiji Maj Jozić kanonsko poslanje za obavljanje savjetničke službe u Zavodu. Ona je položila državni ispit za državnoga službenika i ispunila sve zakonske uvjete za navedeno zaposlenje. Međutim, Vlada do danas nije učinila potreban korak oko zaposlenja, tako da vjeroučitelji koji sada obavljaju pripravnčki staž nisu u mogućnosti bez savjetnika za vjeronauk dovršiti taj proces i polagati stručni ispit.

3. Stručno usavršavanje vjeroučitelja i programi župne kateheze. KU organizirao je 5. travnja 2018. redovit godišnji stručni skup vjeroučitelja u Kući susreta "Emaus" u Potocima kod Mostara. Na stručnom usavršavanju bilo je 96 sudionika. Središnja tema skupa bila je *Roditeljski odgoj i ponašanje u obitelji kao simptomi dječjeg ponašanja u školi - prepoznavanje i odgojno djelovanje*. Sudionike je u ime biskupa Ordinarija pozdravio generalni vikar don Željko Majić. Prvu temu s naslovom *Roditeljski odgoj pred izazovima suvremenoga obiteljskog života i obiteljskih vrijednota* održao je predstojnik don Ante Pavlović, a psihologinja mr. sc. Sandra Jovanović temu *Ponašanje djece u školi kao simptomi roditeljskoga ponašanja - prepoznavanje i odgojno djelovanje*. Vjeroučitelji su u šest pedagoških radionica, na temelju teorijskih i istraživačkih spoznaja, te svoga konkretnog razmatrali konkretna pitanja učeničkoga ponašanja u razredu i školi i mogućnosti njihova odgojnoga rješavanja (Vidi s. B. Perković, "Katehetski dan u 'Emausu'", Cnak, 5/2018.)

4. Duhovne vježbe za vjeroučitelje laike. Duhovne vježbe za vjeroučitelje laike održane su u Karmelu sv. Ilije na Buškom jezeru od 26. do 28.

listopada. Na njima je, uz predstojnika KU, sudjelovalo 39 vjeroučitelja. Duhovne vježbe vodio je o. Jakov Kuharić, karmelićanin. Okvirna tema bila je *Molitva u kršćanskom i vjeroučiteljskom životu*. O. Jakov se u svojim razmišljanjima o karmelićanskom pristupu molitvi oslonio na duhovna i molitvena iskustva sv. Terezije Avilske i sv. Ivana od Križa. Posebno je naglasio važnost svakodnevne molitve i ustrajnosti u molitvi, naglašavajući da svi molitveni oblici i savjeti o molitvi gube životno značenje ako nema radosna i strpljiva molitelja, jakosti i ustrajnosti u molitvi. Molitvu je povezao s potrebom ostvarivanja teoloških i moralnih krjeposti u životu vjernika, i posebno sa svakodnevnom kršćanskom pobožnošću i duhovnošću, osobito u pojedinačnom životu vjeroučitelja i njihovu obiteljskom životu (Vidi: Z. Zekić, "Trodnjevna Duhovna obnova za vjeroučitelje", Cnak, 12/2018.).

5. Katehetska ljetna škola za vjeroučitelje. Katehetski ured BK BiH, u suradnji s biskupijskim Katehetskim uredima, organizirao je u Katoličkom školskom centru u Sarajevu od 19. do 21. lipnja prvu Katehetsku ljetnu školu za vjeroučitelje u BiH. Na skupu je sudjelovalo oko 120 vjeroučitelja, od čega njih 49 iz hercegovačkih biskupija. Okvirna tema Škole bila je *Katolički vjeronauk i vjeroučitelji u pluralnoj i demokratskoj školi u BiH*. U dva su dana stručna predavanja održali: dr. don Tomo Vukšić, vojni ordinarij, *Zakonodavni okvir i pravni položaj vjeronauka i vjeroučitelja u javnoj školi u BiH u svjetlu Temelnog ugovora i školskog zakonodavstva*; ministar obrazovanja H-B županije Petar Galić, *Status školskog vjeronauka u odgojno-obrazovnom sustavu javnih škola u BiH*; mr. sc. s. Branka Perković, *Mjesto i poslanje vjeroučitelja u odgojno-obrazovnoj zadaći škole - duhovno-vjernički i stručni profil vjeroučitelja*. Organizirane su i četiri pedagoške radionice u kojima su vjeroučitelji izmijenili iskustva i raspravljali pojedina pitanja vezana uz teme predavanja. U središtu duhovnoga programa vjeroučitelja bilo je Euharistijsko slavlje, a u njegovu kulturnom dijelu skupina mladih "UKS Emaus" izvela je igrokaz s naslovom *Sretan ti osamnaesti rođendan, Mama*.

6. Prva Vjeronaučna olimpijada. Vijeće za katehezu i novu evangelizaciju i Katehetski ured BK BiH, u suradnji s biskupijskim Katehetskim uredima, organiziralo je u prošloj školskoj godini prvu Vjeronaučnu olimpijadu za učenike

u osnovnim i srednjim školama u BiH. Tema je bila *Kršćani na putu dijaloga*. Organizacijski dio natjecanja pripremao je i vodilo Povjerenstvo za VO na čelu s Vlatkom Dujmović, a hercegovačke je biskupije predstavljao vjeroučitelj Viktor Zubac. Organizirale su se četiri razine natjecanja: školska, dekanatska, biskupijska i međubiskupijska/državna. Za prvu razinu ukupno su se prijavile 73 škole i 93 vjeronaučne ekipe iz svih b-h biskupija, od čega 23 škole (sa dvije srednje škole) s područja hercegovačkih biskupija. Na dekanatsko natjecanje uspjele su proći 32 ekipe koje su vodili njihovi vjeroučitelji mentori, a održano je u osnovnim školama u Bukovici, Posušju, Vitini i Trećoj osnovnoj školi u Mostaru. Na biskupijsko natjecanje prošlo je 12 ekipa: Kočerin, Čitluk, tri ekipe iz Mostara (2 ekipe iz P. Bakule, B. Kašića, I. Gundulića, Treća osnovna), Sovići, 2 ekipe iz Tomislavgrada i jedna iz Vitine. Natjecanje je održano 10. ožujka 2018. u Osnovnoj školi Petra Bakule u Mostaru. Prije toga, sv. Misu u mostarskoj katedrali s natjecateljima i vjeroučiteljima slavio je generalni vikar don Željko Majić. Za međubiskupijsko ili državno natjecanje kvalificiralo se 6 ekipa iz svih biskupija u BiH, a održano je u Osnovnoj školi fra Lovre Karaule u Livnu, na kojem je sudjelovalo 16 ekipa osnovnih škola i 2 srednjoškolske: OŠ fra D. Buntića iz Čitluka (vj. Ž. Bušić), OŠ Sovići - Grude (vj. I. Vlašić), OŠ P.

Bakule iz Mostara - dvije ekipe (vj. S. A. Pervan i A. Drmač), OŠ Kočerin (vj. s. A. Banožić), OŠ I. Mažuranića iz Tomislavgrada (vj. M. Mioč), OŠ I. Gundulića iz Mostara (vj. T. Kožul) te OŠ fra L. Karaule iz Livna s dvije ekipe, OŠ Dubravica iz Viteza s dvije ekipe, Prva osnovna škola iz Bugojna, OŠ fra G. Martića iz Ozimica, OŠ Vladimira Nazora iz Odžaka, KŠC sv. Josip iz Sarajeva - osnovna škola, KŠC sv. Franje iz Tuzla - osnovna škola, KŠC don Bosco iz Žepča - srednja škola i Srednja škola iz Orašja. Prije natjecanja euharistijsko slavlje u župnoj crkvi u Livnu predslavio je biskup dr. Ratko Perić, predsjednik Katehetskog vijeća BK BiH a koncelebrirali su predstojnici i članovi Katehetskog ureda BK BiH, mjesni župnik i drugi svećenici koji su pratili ekipe na natjecanje. Natjecanju se pridružio i županijski ministar obrazovanja P. Galić te predstavnici gradske uprave i drugi gosti. Prvo mjesto na završnom natjecanju, uz prigodne nagrade, ali i autorske knjige koje je svim natjecateljima poklonio mostarski Biskup, osvojila je ekipa Osnovne škole iz Bugojna, drugo ekipa osnovne škole iz Čitluka i treće ekipa Osnovne škole iz Sovića. (Opširno o Vjeronaučnoj olimpijadi na web stranici KU Vrhbosanske nadbiskupije i u Arhivu KU u Mostaru).

Don Ante Pavlović
predstojnik Katehetskoga ureda

POPIS SVIH VJEROUČITELJA U OSNOVNIM I SREDNJIM ŠKOLAMA NA PODRUČJU HERCEGOVAČKIH BISKUPIJA (ŠKOLSKA GODINA 2018./2019.)

I. Dijecezanski svećenici vjeroučitelji u školama

*

II. Svećenici franjevci vjeroučitelji u školama

1. fra Ivan Landeka, st. - Srednja škola u Posušju,
2. fra Slaven Brekalo - Gimnazija Tomislavgrad,
3. fra Ivan Marić, ml. - Gimnazija i Srednja strukovna škola na Š. Brijegu,
4. fra Augustin Čordaš - Gimnazija i Srednja strukovna škola na Š. Brijegu,
5. fra Dario Galić - Prva osnovna škola na Širokom Brijegu,
6. fra Mladen Vukšić - Gimnazija i Srednja strukovna škola u Posušju,
7. fra Jozo Hrkać - Srednja strukovna škola i Gimnazija u Posušju,
8. fra Hrvoje Miletić - Osnovna škola u Čerinu,
9. fra Goran Azinović - Srednja škola u Čitluku,

10. fra Dario Dodig - Srednja strukovna škola i Gimnazija u Ljubuškom,
11. fra Marin Karačić - Gimnazija u Ljubuškom,
12. fra Stanko Ćosić - Osnovna škola u Bijakovcima i Osnovna škola Vladimira Pavlovića u Čapljini - područna škola u Šurmancima.

I. Vjeroučiteljice redovnice u školi

1. s. Zdenka Petrović - Osnovna škola M. Marulića - Ljubuški,
2. s. Jasminka Pandžić - Osnovna škola I. B. Mažuranić - Humac (Ljubuški),
3. s. Anka Kvesić - Osnovna škola I. Mažuranića u Posušju,
4. s. Kristina Barbarić - Osnovna škola I. Mažuranića u Tomislavgradu,
5. s. Anđela Pervan - Osnovna škola I. Mažuranića u Tomislavgradu,
6. s. Marija Martinović - Osnovna škola Čerin,
7. s. Iva Bešlić - Osnovna škola Čerin,
8. s. Slavica Kožul - Osnovna škola Čitluk,
9. s. Abela Banožić - Osnovna škola Kočerin,
10. s. Slavica Šimović - Prva osnovna škola na Širokom Brijegu,
11. s. Mira Majić - Prva osnovna škola na Širokom Brijegu,
12. s. Veronika Kvesić - Prva osnovna škola na Širokom Brijegu,
13. s. Vinka Bešlić - Osnovna škola Cim i Osnovna škola S. S. Kranjčevića u Mostaru,
14. s. Marijana Andrić - Osnovna škola Tihaljina,
15. s. Ilijana Radoš - Osnovna škola A. B. i S. Šimića u Drinovcima i Osnovna škola T. Ujevića - Vitina - područna škola Klobuk,
16. s. Ana Marić - Osnovna škola Petra Bakule u Mostaru,
17. s. Alojzija Ramljak - Treća osnovna škola u Mostaru,
18. s. Danica Bilić - Osnovna škola kardinala A. Stepinca u Neumu.

II. Vjeroučitelji i vjeroučiteljice laici u školi

1. Pejковиć Anja - Srednja strojarska škola F. Vrančića u Mostaru,
2. Vračević Vesna - Osnovna škola A. B. Šimića u Mostaru,
3. Naletilić Antonija - Treća osnovna škola Mostar/Polog,
4. Miloš Zorica - Srednja ekonomska škola J. Martinovića - Mostar,
5. Crnjac Antonija - Druga osnovna škola Široki Brijeg,
6. Markić Vladimir - Osnovna škola Stolac,
7. Kordić Sanja - Osnovna škola S. S. Kranjčevića - Mostar,
8. Doko Ivanka - Osnovna škola fra D. Buntića - Čitluk,
9. Šimović Mario - Srednja škola Čapljina,
10. Šimović Irena - Osnovna škola V. Pavlovića - Čapljina,
11. Beljan Kaja - Osnovna škola S. Radića - Prisoje,
12. Poljak Antonio - Osnovna škola A. B. Šimića - Mostar,
13. Luburić Željana - Osnovna škola V. Pavlovića - Čapljina,
14. Vukšić Ina - Osnovna škola M. Marulića - Ljubuški,
15. Martinović Jozo - Osnovna škola Biograci (i pomoćnik ravnatelja),
16. Jurković Mirjana - Osnovna škola Crnići,
17. Eljuga Davorka - Druga osnovna škola Široki Brijeg,
18. Krišto Lucijana - Osnovna škola Ilići i O. škola A. B. Šimića - Mostar,
19. Majić Jerko - Osnovna škola R. Boškovića - Grude,
20. Nuić Jelena - Osnovna škola M. Marulića - Ljubuški,
21. Šakota Reala - Srednja škola Čitluk,
22. Boban Ankica - Srednja škola A. B. Šimića - Grude,
23. Dugandžić Andrija - Osnovna škola M. Marulića - Ljubuški,

24. Ostojić Gordana - Osnovna škola Biogradi,
25. Jurić Davorka - Prva osnovna škola - Široki Brijeg,
26. Kutleša Branko - Osnovna škola S. Radića - Prisoje,
27. Savić Marjana - Osnovna škola I. Jakovljevića - Mostar,
28. Savić Ilija - Osnovna škola I. Gundulića - Mostar,
29. Zelenika Marlena - Osnovna škola R. Boškovića - Grude,
30. Sabljic Matina - Osnovna škola fra M. Čuića - Bukovica,
31. Barbarić Milijana - Osnovna škola T. Ujevića - Vitina,
32. Buntić Željko - Osnovna škola Lipanjske zore - Višići/ Domanovići,
33. Bokšić Marijana - Srednja medicinska škola - Mostar,
34. Orlović Tomislav - Srednja škola i Osnovna škola I. M. - Tomislavgrad,
35. Drmać Antonela - Osnovna škola P. Bakule - Mostar,
36. Čalić Stipo - Osnovna škola S. S. Kranjčevića - Mostar,
37. Čalić Ana - Osnovna škola M. Držića - Buna (Mostar),
38. Čuljak Dražena - Osnovna škola Cim i Osnovna škola Buna,
39. Ljubić Ksenija - Gimnazija fra Grge Martića - Mostar (na porodiljnom dopustu),
40. Rodin Ivana - Osnovna škola "Lipanjske zore" - Višići (neplaćeni dopust),
41. Grubišić Katarina - Osnovna škola R. Boškovića - Grude,
42. Zubac Viktor - Srednja prometna škola - Mostar,
43. Matić Dragan - Osnovna škola R. Boškovića - Grude,
44. Zekić Zoran - Srednja ugostit škola i Gimnazija - Mostar,
45. Jurišić Ljubo - Osnovna škola i Srednja škola - Posušje,
46. Kožul Tanja - Osnovna škola I. Gundulića - Mostar,
47. Gvozdić Irena - Osnovna škola V. Pavlovića - Čapljina (na porodiljnom dopustu),
48. Lončar Kristina - Osnovna škola I. Mažuranića Tomislavgrad,
49. Grubišić Rajko - Srednja strukovna škola - Posušje,
50. Matić-Kelava Ivana - Osnovna škola fra M. Čuića - Bukovica,
51. Bušić Željko - Osnovna škola fra D. Buntića - Čitluk,
52. Bevanda Željka - Osnovna škola I. Jakovljevića - Mostar,
53. Luburić Marijana - Osnovna škola B. Kašića - Mostar (Rodoč),
54. Raguž Daniela - Osnovna škola V. Pavlovića - Čapljina,
55. Vučina Darija - Osnovna škola "Lipanjske zore" - Višići (porodiljno),
56. Buljan Mirjana - Osnovna škola Vranić/Posuški Gradac,
57. Čubela Danica - O. škola Rakitno i O. škola I. Mažuranića - Posušje,
58. Čule Marija - Osnovna škola I. Gundulića - Mostar,
59. Rozić Mario - Srednja strukovna škola - Široki Brijeg,
60. Marić Vesna - Osnovna škola Bijakovići na (porodiljno, dopustu),
61. Rozić Stjepan - Osnovna škola Kruševo,
62. Džidić Marin - Osnovna škola fra D. Buntića - Čitluk,
63. Vasilj Stoja - Osnovna škola I.B. Mažuranić - Ljubuški,
64. Mikulić Dragica - Osnovna škola Vir,
65. Kovač Ivana - Osnovna škola I. Mažuranića - Posušje,
66. Mioč Maja - Osnovna škola I. Mažuranića - Tomislavgrad,
67. Vuletić Ivana - Osnovna škola Bukovica,
68. Tomić Ivana (r. Čuić) - Osnovna škola I. Mažuranića - Posušje (na porodiljnom dopustu),
69. Soldo Marija - Druga osnovna škola Široki Brijeg,
70. Anić Jelena - Osnovna škola I. Mažuranića - Tomislavgrad,
71. Karačić Darija - Druga osnovna škola Široki Brijeg,
72. Markić Nada - Druga osnovna škola Široki Brijeg,
73. Sentić Katarina - Osnovna škola kardinala A. Stepinca u Neumu,
74. Perić Mirjana - Srednja škola Stolac, 063 619 311 (na porodiljnom dopustu),
75. Vicković Kristina - Osnovna škola Marulića u Ljubuškom (na porodiljnom dopustu),

76. Rajič Stojanka - Osnovna škola Višići - područne škole Šuškovu i Bobanovo,
77. Puljić Anita - Osnovna škola Crnići i Osnovna škola u Čapljini,
78. Mekinjić Iris - Osnovna škola T. Ujevića - Vitina,
79. Primorac Mirela - Osnovna škola A. B. i S. Šimića - Drinovci,
80. Marić Dragana - Osnovna škola fra D. Buntića - Čitluk (na porodiljnom dopustu),
81. Knezović Ruža - Osnovna škola Sovići,
82. Guljin Dario - Srednja elektrotehnička škola u Mostaru,
83. Vlašić Ivana - Osnovna škola fra S. Vrljića u Sovićima,
84. Mikulić Ivana - Osnovna škola A. B. Bušića - Rakitno,
85. Rajič Marija - Osnovna škola I. B. Mažuranić - Ljubuški
(porodiljno u prvom obrazovnom razdoblju),
86. Komadina Martina - Osnovna škola za djecu s posebnim potrebama u Mostaru,
87. Bubalo Marija - Osnovna škola R. Boškovića - Grude i Osnovna škola I. B. Mažuranić
Humac /Ljubuški/,
88. Marić Andrijana - Osnovna škola fra Petra Bakule u Mostaru,
89. Bubalo Ana - Osnovna škola T. Ujevića u Vitini,
90. Boban Antonija - Srednja škola Grude,
91. Rašić Kristina - Srednja strukovna škola u Ljubuškom,
92. Perić Teisler Slađana - Osnovna škola u Bijakovcima,
93. Krišto Blaženka - Srednja strukovna škola - Tomislavgrad (na porodiljnom dopustu),
94. Radoš Ružica - Osnovna škola I. Mažuranića - Tomislavgrad/Kongora,
95. Previšić Božimir - Srednja škola Neum i Osnovna škola Ravno,
96. Moro Vanja - Srednja građevinska i Srednja strojarska u Mostaru,
97. Maj Jozić Klaudija - Savjetnica za kat. vjeronauk u Zavodu za školstvo Mostar - zamjena
u OŠ Ilije Jakovljevića u Mostaru,
98. Zubac Karmela - Osnovna škola B. Kašića Rodoč,
99. Marinić Zlata - Osnovna škola u Čapljini (zamjena),
100. Škegro Dijana - Prva osnovna škola na Širokom Brijegu,
101. Sesar Antonija - Osnovna škola I. Mažuranića u Posušju,
102. Bašić Danijela - Osnovna škola I. Mažuranića u Posušju (zamjena),
103. Galić Matea - Osnovna škola Kočerin,
104. Miličević Kristina - Osnovna škola M. Marulića u Ljubuškom i Osnovna škola
u Vitini (zamjena),
105. Vučić Kristina - Osnovna škola u Čapljini (zamjena 1 mjesec),
106. Jelena Galić, Osnovna škola u Posušju (zamjena),
107. Batarilo Marija - Srednja strukovna škola u Tomislavgradu (zamjena),
108. Vedran Perić - Osnovne i srednje škole u Konjicu i Jablanici i Osnovna škola
I. Gundulića u Mostaru,
109. Marija Čosić - Osnovna škola u Biograticima te Prva i Druga OŠ na Širokom Brijegu,
110. Kristina Soldo - Osnovna škola u Bijakovcima (zamjena),
111. Božena Miličević - Osnovna škola u Višićima (zamjena),
112. Marina Ivanković, Osnovna škola u Ilićima i Osnovna škola I. Jakovljevića u Mostaru,
113. Monika Miličević - Gimnazija fra G. Martića u Mostaru (zamjena),
114. Snježana Tole - Osnovna i Srednja škola u Stocu (zamjena),
115. Matea Glibić - Osnovna škola na Buni, Treća osnovna škola i OŠ A. Branka Šimića
u Mostaru (zamjena),
116. Josipa Luburić - Osnovna škola u Čitluku (zamjena),
117. Hrvoje Šitum - Osnovna škola I. Gundulića u Mo (kraće zamjene),
118. Gabrijela Sušac, Osnovna škola Čitluk (zamjena),
119. Ivana Matić - Osnovna škola V. Pavlovića u Čapljini (zamjena),
120. Gabrijela Sušac - Osnovna škola D. Buntića u Čitluku i Osnovna škola V. Pavlovića
u Čapljini (zamjena).

O RADU TEOLOŠKO-KATEHETSKOGA INSTITUTA

Mostar, 26. ožujka 2019.
Prot. br.: 41/2019.

Predmet: Izvješće o radu Teološko-katehetskoga instituta u Mostaru za 2018.

Uprava, tajništvo i profesori. U upravi i tajništvu Teološko-katehetskog instituta u Mostaru (TKIM) nema promjena u odnosu na prošlu 2017. godinu. Sveučilišnu nastavu na TKIM-u u ovom razdoblju održavalo je 25 sveučilišnih nastavnika, doktora ili magistara znanosti, te dva diplomirana nastavnika kao asistenti. Među nastavnicima 14 je svećenika Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije, 6 nastavnika dolaze s KBF-a iz Sarajeva (5 svećenika) i 3 kao honorarni nastavnici sa Sveučilišta u Mostaru. Drugi podatci o radu, programu studija i nastavnom osoblju TKIM-a nalaze se na našoj web stranici koja se nastoji ažurirati prema trenutačnim mogućnostima: www.tkim-mostar.ba

Studenti. U akademskoj godini 2018./2019., na TKIM-u je u oba studijska programa upisano 47 studenata: 38 redovitih studenata i 8 apsolviranih, 1 student obnavlja drugu godinu prvoga ciklusa studija, a troje je studenata u ovom razdoblju napustilo studij, odnosno nastavilo studij na drugim učilištima.

Prostor i financiranje TKIM-a. U skladu sa Sporazumom, Statutom i Pravilnicima TKIM-a, sa stalnim nastavnicima potpisuje se ugovor o radu, a s drugim nastavnicima kao vanjskim suradnicima i nositeljima kolegija, ugovor o djelu. Financiranje nastavničkoga rada usklađeno je s financijskim sredstvima koje TKIM prima u obliku granta iz godišnjega proračuna Hercegovačko-neretvanske županije. U financijski proračun TKIM-a ulazi, uz upravu, materijalne i putne troškove, pet stalnih nastavnika i 23 honorarna nastavnika te pomoćno osoblje. Izvršenje financijskoga poslovanja, u skladu sa zakonskim propisima, povjereno je RIF Agenciji za računovodstvo i financije Alfa & Omega d.o.o. u Mostaru.

TKIM se 2000. godine odlukom Ordinarijata smjestio u prizemlje biskupijske zgrade u ulici Nikole Šubića Zrinskog 7., dok TKIM ne riješi trajno svoje stambeno pitanje u narednom razdoblju

kako nam nalaže Kongregacija za katolički odgoj o visokim učilištima vjerskih znanosti iz 2008. godine. Odobrenjem Statuta na pet godina prihvatili smo i uvjet izgradnje vlastita prostora. U 2018. godini zgrada je i zemlja, gdje je sada smješten TKIM, pravno vraćena u posjed Biskupskog ordinarijata u Mostaru. Nakon više susreta i dogovora oko izbora mjesta za gradnju nove zgrade TKIM-a, Biskupski je ordinarijat preporučio da se pričeka pogodno vrijeme i odobrenje da se nova zgrada podigne na već postojećem zemljištu u ulici N. Š. Zrinskog br. 7.

Proslava Dana TKIM-a. Teološko-katehetski institut u Mostaru u četvrtak 15. studenoga 2018. svečano je obilježio svoju godišnju proslavu, Dan TKIM-a. Proslava je održana u velikoj dvorani katedralne župe s početkom u 11 sati. Svečanost je svojim nastupom otvorio Mješoviti zbor studenata Teološko-katehetskog instituta uz glasovirsku pratnju Kristine Soldo, studentice Studija glazbene umjetnosti Prirodoslovno-matematičkih i odgojnih znanosti Sveučilišta u Mostaru, te pratnju Katedralnog orkestra u aranžmanu i pod ravnanjem prof. Nike Luburića. Zbor je za početak otpjevao akademsku himnu *Gaudeamus* koju je skladao D. Strada, bolonjski biskup 1267. god. Potom se nazočnima obratio predstojnik Instituta doc. dr. sc. Marko Šutalo. Pozdravio je najprije mjesnoga biskupa i moderatora TKIM-a msgr. Ratka Perića, zatim izaslanicu izv. prof. dr. sc. Darka Tomaševića, dekana Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u Sarajevu, doc. dr. sc. Bernardu Horvat, profesore Instituta i Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u Sarajevu, rektora Sveučilišta u Mostaru prof. dr. sc. Zorana Tomića, profesore sa Sveučilišta u Mostaru, prof. dr. sc. Ivu Čolaka, prof. dr. sc. Vladu Majstorovića, prof. dr. sc. Vesnu Kazazić, prof. dr. sc. Danijela Pravdića, doc. dr. sc. Igora Živka, izv. prof. dr. sc. Danijelu Petrović, predsjednika Vlade HNŽ prof. dr. sc. Nevena Hercega, dopredsjednika skupštine HNŽ gosp. Tomislava Martinovića, generalnog konzula RH

dr. sc. Marka Babića, generalnoga vikara mr. sc. msgr. Željka Majića, sudskoga vikara mr. sc. don Nikolu Menala, sve studentice i studente TKIM-a, posebice one koji će primiti diplome, i na kraju sve nazočne. Zahvalio je katedralnom župniku za gostoprimstvo msgr. Luki Pavloviću, Mješovitom zboru studenata s voditeljem prof. Nikom Luburićem, Katedralnom orkestru, zatim korepetitorici prof. Marijani Pavlović, baritonu Karlu Milićeviću, tajnici TKIM-a Ljiljani Drežnjak i svima koji su na bilo koji način pomogli organizirati proslavu Dana Teološko-katehetskog instituta. Prisutne je pozdravio i zaželio uspješan i plodonosan rad Institutu rektor Sveučilišta u Mostaru Zoran Tomić i predsjednik vlade HNŽ Neven Herceg. Na kraju se nazočnima poticajnim riječima obratio biskup Ratko pozivajući Šesnaestero studenata s diplomama da se ugledaju u Šesnaestero veličanstvenih koje spominje Benedikt XVI. u *Verbum Domini*, br. 48., među kojima i blaženi Alojzije Stepinac. Nakon nastupa zbora i pozdravnih riječi i riječi zahvale, doc. dr. sc. Dubravko Turalija, profesor na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Sarajevu i Teološko-katehetskom institutu u Mostaru, održao je predavanje o temi Stari i novi prijevodi Biblije. Zatim je uslijedila svečana promocija diplomiranih studenata. Promovirano je osam studenata prvostupnika religijske pedagogije i katehetike koji su završili preddiplomski studij. Diplomom magistra religijske pedagogije i katehetike, koji su završili diplomski studij (master) primilo je osam studenata. Ukupno je promovirano šesnaest sveučilišnih prvostupnika i magistara religijske pedagogije i katehetike. Potom je predstojnik Instituta uručio nagradu najuspješnijim studentima za odličan uspjeh, Josipi Gašpar za ukupan zbir ocjena prve, druge i treće godine preddiplomskog studija i Katarini Lauc za izvrstan uspjeh, za ukupan zbir ocjena prve i druge godine diplomskog studija. Tijekom svečane akademije, kako je u svom pozdravnom govoru naveo predstojnik Šutalo, nastupio je i mostarski bariton Karlo Milićević s dvije glazbene točke: Ave Maria (F. Schubert) i Gospod Bog je pastir moj (A. Dvořák), uz glasovirsku pratnju prof. Marijane Pavlović. Voditeljica programa bila je Ana-Marija Zloić, studentica druge godine studija na Teološko-katehetskom institutu.

Duhovna obnova za studente. U subotu 8. prosinca 2018. u Jablanici prigodom proslave patrona, Bezgrješnoga začeca Blažene Djevice Marije, organizirana je jednodnevna duhovnu obno-

vu za studente TKIM-a, što je uobičajena praksa u svakoj akademskoj godini. Tema duhovne obnove bila je: "Gospodin sam hita da nas spasi." Predavač je bio ovogodišnji mladomisnik i župni vikar u Posušju fra Jozo Hrkać. U svom izlaganju naglasio je kako je vrlo važno da upoznamo sami sebe, a u toj spoznaji od pomoći nam je misao i razmišljanje u svezi s onim što mi nismo. Ovu misao nijekanja određenih atributa pronašao je u evangeoskom odlomku svjedočenja o Isusu preteče sv. Ivana Krstitelja, koji glasi: "Kad su Židovi iz Jeruzalema poslali k njemu svećenike i levite da ga upitaju: 'Tko si ti?', on prizna; ne zanijeka, nego prizna: 'Ja nisam Krist.' Upitaše ga nato: 'Što dakle? Jesi li Ilija?' Odgovori: 'Nisam.' 'Jesi li Prorok?' Odgovori: 'Ne.' Tada mu rekoše: 'Pa tko si da odgovorimo onima koji su nas poslali? Što kažeš sam o sebi?' On odgovori: 'Ja sam glas koji više u pustinji: Poravnite put Gospodnji!', kako reče prorok Izaija" (Iv 1,19-24).

Budući da je vrijeme došašća, upozorio nas je jednostavnom prispodobom na doček Gospodina, za koji trebamo biti pripralni isto kao kad iščekujemo dragoga nam gosta kojemu ćemo sve pripremiti za dolazak i, naravno, bit ćemo tada kod kuće. Gospodin nam svakoga dana kroza sva četiri tjedan došašća potvrđuje svoj dolazak, pa stoga ne bismo smjeli dopustiti da nas ovaj najdraži Gost ne pronađe kod kuće spremnima za susret s Njime. Također je naglasio važnost radosti u životu kršćanina, kao i poniznosti koja uključuje poznavanje svojih granica kao i mogućnosti. Za sve ovo istinsko motrenje duhovnih potreba pomaže nama studentima i teologija koju studiramo. Nakon predavanja studenti su imali prigodu za sakrament svete ispovijedi, poslije kojega je slijedilo svečano Misno slavlje, što ga je predvodio spomenuti fra Jozo, a s njime su koncelebrirali župnik iz Sutine don Slaven Ćorić i don Marko. U Misi je bilo također dostatno misli i poticaja za jak duhovni doživljaj hoda kroz došašće prema slavlju najradosnijega našega blagdana Božića, što je prekretnica u novi oblik života i ulazak u novu građansku godinu. Nakon sv. Mise upriličen je objed za svećenike i studente u župnoj dvorani.

Pastoralni dan za svećenike. U kući susreta "Emaus" u Potocima kod Mostara održan je 4. travnja 2018. Jedanaesti redoviti godišnji Pastoralni dan svećenika u dušobrižništvu na području Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije. Skup organizira Biskupski ordinarijat

u suradnji s Teološko-katehetskim institutom, od 2008. godine. Uz biskupa domaćina Ratka Perića, na pastoralnom susretu sudjelovao je i zamjenik provincijala hercegovačkih franjevac dr. fra Ivan Ševo, a nazočila su mu 92 svećenika, dijecezan-ska i franjevačka. Sudionike skupa pozdravio je u ime organizatora i uveo u temu don Marko Šutalo, predstojnik TKIM-a. Tema Pastoralnoga dana bila je "Mogućnosti pastoralna mladih".

Papa je Franjo, 13. siječnja 2017., u svom pismu upućenu mladima najavio da će se u listopadu 2018. godine održati Biskupska sinoda na kojoj će u središtu pozornosti biti mladi. Naslov Sinode glasi: "Mladi, vjera i razlučivanje zvanja". Naslanjajući se na prethodne sinode o novoj evangelizaciji i obitelji, Crkva ovom Sinodom posvećenju mladima, njihovoj vjeri i razlučivanju zvanja, želi produbiti načine njihova praćenja s ciljem prepoznavanja i prihvaćanja poziva na ljubav i život u punini, pitajući također i same mlade da joj pomognu pri određivanju načina kojima smo danas pozvani naviještati radosnu vijest. Stoga je ova tema predložena na konstituirajućoj sjednici Prezbiterskoga vijeća Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije u veljači ove godine.

Prvo i uvodno predavanje održao je fra Antonio Šakota, župni vikar župe sv. Petra i Pavla u Mostaru, na temu Crkva uoči Sinode za mlade. Fra Antonio je još prošle godine uz odobrenje Biskupskog ordinarijata u Mostaru, zajedno s dvoje članova Franjevačke mladeži priredio knjižicu kao pripremu na ovu Sinodu. Znajući da svemu u životu treba pristupiti s prethodnom pripremom, središnji dio knjižice ispunjen je molitvom. Stoga je fra Antonio sastavio molitvu sv. Ivanu, apostolu i evanđelistu, ljubljenom učeniku, koji je vrlo mlad odlučio svoj život posvetiti Kristu. Sama molitva sastoji se od 6 razmatranja, s biblijskim odlomcima u kojima se spominje apostol Ivan, i prigodnim meditacijama. A u svome predavanju predstavio je rezultate pripravnog dijela Sinode (predsinode), održanog od 19. do 24. ožujka 2018., a na kojem je sudjelovala i predstavica BK BiH Nikolina Zovko iz Mostara. Moglo se čuti što sve mladi iz različitih dijelova svijeta traže i nude Crkvi.

Nakon toga uslijedilo je drugo predavanje koje je imao vlč. dr. Šimo Maršić, izvr. prof. na KBF-u u Sarajevu i voditelj Nadbiskupijskog centra za pastoral mladih "Ivan Pavao II.". Vlč. Šimo naslovio je predavanje Načelo utjelovljenja kao temelj pastoralna mladih. U svom izlaganju, predavač je razvijao misao da mladi kršćansku po-

ruku trebaju doživjeti kao odgovor i izvor smisla u odnosu na svoja životna pitanja te naglasio važnost svjedočanstva kao nezaobilazna sredstva evangelizacije, pozivajući se na riječi blaženoga Pavla VI., pape, koji je rekao da suvremeni čovjek radije sluša svjedoke negoli učitelje, ili ako sluša učitelje, sluša ih zato što su svjedoci. Govoreći o potrebama u formaciji mladih, istaknuo je da je kvalitetna formacija zapravo ona u kojoj se događa integracija osobnoga, ljudskoga, kršćanskog identiteta s profesionalnim identitetom mlade osobe. U nastavku je zamjenica ravnatelja Centra gospođa Renata Vrdoljak predstavila rezultate istraživanja o stanju, potrebama i problemima mladih Vrhbosanske nadbiskupije, koje je provedeno 2013. godine s ciljem utvrđivanja je li i koliko pripadnost nekom od crkvenih pokreta utječe na religioznu i socijalnu identifikaciju mladih. Nakon kratka obraćanja sudionicima Pastoralnoga dana biskupa Ratka, koji je upozorio da se ne gubi iz vida fenomen ljudskoga grijeha radi kojega je Isus poduzeo proces Otkupljenja, što ovih dana liturgijski slavimo, uslijedila je stanika.

U drugom dijelu susreta, odvijao se rad u četirima skupinama, tijekom kojeg su svećenici imali priliku upoznati se s pastoralom mladih Vrhbosanske nadbiskupije kroz rad Nadbiskupijskog centra za pastoral mladih Ivan Pavao II. Pastoral su predstavili djelatnici ovoga Centra Renata Vrdoljak, Ivana Klačar, Josip Milanović i Marija Puljić. Govoreći o brojnim aktivnostima i projektima koje Centar realizira, kao i kapacitetima same zgrade u Sarajevu, djelatnici su podijelili svoje iskustvo rada s mladima. Po završetku prezentacije, prešlo se na diskusiju tijekom koje su svećenici postavljali brojne komentare i pitanja o širokom djelovanju Nadbiskupijskog centra za pastoral mladih Ivan Pavao II. te dali osvrt na vlastite poteškoće i pozitivne rezultate u radu s mladima.

Aktivnosti TKIM-a i profesora. Održane su tri redovite sjednice Vijeća TKIM-a na kojima se razmatralo: izvješće predstojnika o radu TKIM-a za prošlu akademsku godinu, godišnji plan i program studija, radni kalendar, rad sveučilišnih nastavnika, pitanja polaganja ispita, završnoga i diplomskoga ispita, zamolbe studenata, izbor predstavnika studenta za Vijeće TKIM-a i druga tekuća pitanja. Na sjednicama su usvojeni potrebni pravilnici za pravno funkcioniranje TKIM-a.

*Dr. sc. Marko Šutalo
predstojnik TKIM-a*

O RADU CRKVE NA KAMENU

Mostar, 2. siječnja 2019.
Prot. br.: 1/2019.

U protekloj 2018. godini *Crkva na kamenu* izišla je 11 puta, svaki put na 44 stranice. Dvobroj je bio za kolovoz - rujan. Do svibnja prošle godine izlazio je Poseban prilog, u kojemu su objavljivani članci o biskupu Žaniću koji su sabrani u zborniku radova s naslovom: *U vjeri, nadi i ljubavi*. U pojedine naše župe i institucije jedan broj primjeraka išao je gratis. Uz to, gratis također šaljemo i nekim prijateljima Crkve na kamenu ili Crkve u Hercegovini, kao i našim misionarima.

U prošloj godini u biblioteci Crkve na kamenu tiskali smo šest knjiga:

ŽELJKO MAJIĆ (prir.), *Spomenica, 25. obljetnica biskupskoga ređenja msgr. Ratka Perića*;

DAMJAN RAGUŽ, *Rastimo u Duhu*;

ŽELJKO MAJIĆ, *Mir na istini i pravdi*;

ŽELJKO MAJIĆ - BOŽO GOLUŽA (prir.), *U vjeri, nadi i ljubavi, Stoljetnica rođenja biskupa Pavla Žanića (1918.-2018.)*;

ŽELJKO MAJIĆ (prir.), *In memoriam, 100. obljetnica rođenja msgr. Pavla Žanića*;

RATKO PERIĆ, *Nada koja ne postiđuje, Duhovne vježbe svećenicima po blaženom Alojziju Stepinču*. Do sada je Crkva na kamenu objavila 153 knjige.

Tijekom protekle godine, kako se već ustalilo, pripremili smo za tisak i tri broja biskupijskoga *Službenog vjesnika*.

I prošle godine naši su nas djelatnici zastupali na Teološko-pastoralnom tjednu u Zagrebu.

Tijekom rujna prošle godine zamijenili smo krov na kući, u što je uloženo 13.000,- konvertibilnih maraka (KM). Dodatne troškove od prošle godine imamo i u povećanju poštarine, koja je gotovo udvostručena, što dodatno opterećuje financijsko stanje Cnaka.

Srdačno vas pozdravljamo, želeći vam obilje Božjega blagoslova u 2019. godini.

Don Božo Goluža
glavni urednik

O BOLNIČKOJ KAPELANIJI

Mostar, 5. siječnja 2019.

Moje djelovanje u mostarskim bolnicama u 2018. godini odvija se uobičajenim redom kao i do sada. Uglavnom ništa nisam osobito mijenjao u rasporedu posjeta i načinu rada osim što se broj bolesnika povećao a ja ušao u staračke godine pa se uz malo veći napor učini ono što bi trebalo.

Raspored posjeta bolnicama ne mijenjam već godinama, želeći tako priviknuti medicinsko osoblje i bolesnike da znaju kada je u njihovoj bolnici svećenik. Raspored moga dolaska u bolnicu nalazi se na oglasnoj ploči u hodniku na ulazu u Sveučilišnu Kliničku Bolnicu i na oglasnoj ploči pred kapelicom (kapelica je na - 1. katu u SKB) te na web stranici bolničkoga kapelana www.bolnicki-kapelan-mostar.blogspot.com.

Redovito se pridržavam toga rasporeda pa svatko tko ima pametan mobitel ili internet može

znati kada je svećenik u bolnici i u kojoj zgradi bolnice. Ponekad se čuje prigovor od bolesnika zašto svećenik odmah ne dođe kada ga se pozove. Treba imati u vidu da u Mostaru ima 7 zgrada bolnica plus Južni logor, i više od 1000 bolesnika pa se ne može doći hitno na svaki poziv, pogotovo ako je to u jutarnjim satima kada je pred svim bolnicama velika vreva u prometu pa je teško naći mjesto za parkiranje auta.

Mnogi župnici na svojim oglasnim pločama ili župnim listićima imaju prikaze telefona i web stranice bolničkoga svećenika. Dobro bi bilo da svi to imaju i da znaju kada svećenik dolazi u bolnicu i da mogu preporučiti svoje bolesnike za primanje svetih sakramenata. Dobro bi bilo da župnici opreme bolesnike dok su još kod kuće jer je to lakše obaviti u kući dok Hitna pomoć dođe

nego u CUM-u ili u bolničkim sobama gdje su mnogi bolesnici.

U bolnici dnevno provodim 4-5 sati, i to u popodnevnim satima jer tada najmanje smetam liječnicima i većina je bolesnika tada u svojim sobama a ne po raznim pregledima. Mobitel je uvijek uza me, osim kada sam na sv. Misi, tako da me bolesnici ili njihova rodbina mogu pozvati za hitne slučajeve u svako doba dana i noći. Treba imati u vidu da, dok ispovijedam, ne javljam se na mobitel, pa me treba nazvati opet kroz nekoliko minuta ako se na prvi poziv ne javim.

U mostarskim bolnicama nalazi se uvijek oko 1000 bolesnika, od toga je oko 70% katolika pa nije moguće na svaki poziv doći odmah, pogotovo ako su ti pozivi u različite bolnice. A napose je nemoguće u jutarnjim satima kada je mnogo naroda i vozila pred bolnicom pa je pristup otežan. **Zato bi dobro bilo da župnici potiču svoje bolesnike da pristupaju sv. sakramentima kada svećenik dođe u njihovu sobu.** Da se puno ne pouzdavaju u hitnost svećenikova dolaska kada svećenik ode. Za jedan obilazak svih bolnica potrebno je tri dana.

Ako netko od rodbine želi svomu bolesniku u bolnici pozvati svećenika, neka najprije pogleda u bolesnikovu ladicu, u ormariću pokraj bolničkoga kreveta, ima li potvrdu je li mu svećenik već podijelio sakramente jer svakomu bolesniku, kojem podijelim bolesničko pomazanje, ostavim u ladići potvrdu o tome.

Ako ste u bolnici a ne znate broja svećenikova telefona, pogledajte onda na oglasnu ploču na ulaznom hodniku SKB ili pred kapelicom (kapelica je na katu - 1. u novoj bolnici) ili slobodno zamolite bilo koju sestru na odjeljenju, one će vam u tome pomoći.

Kad zovete svećenika, bitno je navesti ove podatke: **ime i prezime bolesnika, bolnicu u kojoj je bolesnik, odjeljenje bolnice, kat i broj sobe**, a ne liječnika kod kojega se liječi jer u bolnici ima nekoliko stotina liječnika a više je njih s istim prezimenom. Svećenik obično obilazi bolesnike u bolnicama od ručka do večere, 13.00-17.00 sati, jer su tada bolesnici u svojim sobama i svećenik svojim dolaskom ne ometa preglede, visite i druge liječničke poslove.

Rodbina je dužna da se brine ne samo za tjelesno zdravlje svojih bolesnika nego i za njihovo duševno spasenje. Medicinske sestre, ako im ne reknate, rijetko će same pozvati svećenika za vaše bolesnike jer one ne znaju je li vaš bolesnik

katolik, nevjernik ili pripadnik neke sekte ili je već primio svete sakramente kod kuće. Rodbina je dužna pobrinuti se za duševno spasenje svoga bolesnika ako on to sam ne može. Mnogi su bolesnici u komi ili teškom stanju ili spavaju kada svećenik naiđe kroz bolničke sobe i on ne zna tko su oni pogotovo ako je s kreveta uklonjen njihov karton ako mu rodbina ne javi gdje im je bolesnik. Često bolesnik danima leži u komi i nitko od rodbine ne zove za njega.

U 2018. godini ispovjedio se i pričestilo 677 osoba, a još su se samo pričestile 1332 osobe u bolnici i bolničkoj kapelici.

Po hitnom postupku u bolnici krstio sam 19 djece (u 2017.: 10). U godini 2018. kršteno je puno više djece nego prethodnih godina, što je znak bolesti i kod tek rođene djece.

Bolesničko pomazanje primilo je 1675 (lani 1654) bolesnika i ako su mogli ispovjedili su se i pričestili. Dnevno u prosjeku 5 osoba primi bolesničko pomazanje. Broj pomazanja povećava se svake godine, a to je znak da je sve više bolesnika koji dolaze u bolnicu. Mnogi bolesnici izbjegavaju primiti sv. sakramente. Je li u pitanju nepoučenost ili strah od smrti? Dobro bi bilo kada bi svećenici na župi o sakramentima češće govorili, osobito o ispovijedi, pričesti i bolesničkom pomazanju.

Moje je iskustvo da od 100 osoba kojima podijelim bolesničko pomazanje za njih bude oko 20 poziva, a 80 ih je pomazano a da za njih nitko nije zvao niti se interesirao za njihovo duševno spasenje. Obično su to osobe u komi ili teški bolesnici a ja ih pomažem *sub conditione*, samo zato jer imaju naše kršćansko ime i prezime.

Broj posjetitelja sv. Misa u kapelici nedjeljom prilično je dobar. Budu uglavnom popunjena sva sjedeća mjesta (25 mjesta) uz nešto stojećih. Radnim danom - kako kada. Posjetitelji sv. Misa u kapelici uglavnom su radno osoblje bolnice: čistačice, spremačice, medicinske sestre, pokoji liječnik(ca) i ponešto bolesnika. Od medicinskog osoblja ima sestara i liječnica koje gotovo redovito dođu na sv. Misu, ali ima mnogo onih koji nikada nisu bili na sv. Misi u bolničkoj kapeli. Posljednjih godina povećao se broj ispovijedanja radnoga bolničkog osoblja, osobito za Božić i Uskrs.

Ovom prilikom zahvaljujem sestrama franjevkama (s. Mili i njezinim kolegicama) koje predvođe misno pjevanje i čitanje i pomažu u mnogim prilikama te milosrdnici (s. Tamari koja redovito

uređuje misno i oltarsko rublje te priprema oltar za pojedine zgode: Došašće, Božić, Uskrs itd.).

Uredništvo Crkve na kamenu svaki mjesec davalo je 50 primjeraka svoga lista da podijelim bolesnicima. Župnik sv. Ivana Mostar darovao je sve hostije, a Caritas misno vino i papir za pisanje svih potvrda. Biskup Ratko dao je paket svojih knjiga. Sestra Paulina darovala je nekoliko paketa krunica i medaljica, a poneki svećenik dadne koji dar za pomoć siromašnim bolesnicima ili zatvorenici u KPD. Za one koji ne znaju: bolnički

svećenik u Mostaru ne prima nikakvu nadoknadu od države, za svoj rad u bolnicama i zatvoru, a Biskupski ordinarijat mu podmiruje troškove benzina, stana i prehrane. Poneke sestre i druge osobe donosile su cvijeće u kapelicu i kitile oltar i Gospin kip i poklanjale neke prikladne knjige za čitanje koje su izložene u kapelici na prikladnu mjestu. Svima najljepša hvala.

*Don Radoslav Zovko,
bolnički svećenik*

IZVJEŠĆE O SVEĆENIČKOM DOMU

Uz redovito obavljanje vlastitih poslova i obveza Biskupski ordinarijat u Mostaru, kao administrativni ured Biskupija, vodi posebnu brigu o životu i funkcioniranju Svećeničkoga doma, kojemu je i vlasnik. Kao pomoćnik upravitelja Doma želio bih izraziti zahvalnost Ordinarijatu na svakoj brizi i pomoći.

Općenito o stanuju Doma

U 2018. godini vršeni su redoviti radovi na održavanju prostorija.

Održavanje liftova vršilo se redovito mjesečnom kontrolom i nije bilo većih zastoja.

Grijanje i hlađenje funkcioniralo je bez smetnje a eventualni kvarovi brzo su otklanjani.

Kućanski aparati (praonica i kuhinja) održavani su redovito a kvarovi otklanjani na vrijeme. Neki su aparati dotrajali i trebat će nabaviti nove.

Kuhinja: raznovrsna hrana redovito je i na vrijeme pripremana. Nastojalo se pripremati i dijetalna jela, prema potrebi korisnika.

Praonica je također radila uredno.

Održavanje prostorija: sve su prostorije redovito čišćene. Jedan hodnik prokišnjava pa će trebati veći zahvat na sanaciji.

Održavanje okoliša redovito, a u vrtu je uzgajano nešto zelenja za svježu salatu.

Sve pomoćno kućno osoblje trudilo se da svoje poslove obavi na zadovoljstvo svih korisnika Doma.

Posebni radovi:

- skinute su stare lampe i postavljene nove LED lampe na hodnicima i u gotovo svim prostorijama (161 komad);

- u dvjema prostorijama zamijenjeni su ventilatori;

- u trima prostorijama zamijenjene su wc školjke;

- obojena su 2 apartmana;

- nabavljena i ugrađena 4 nova vodokotlića.

Premинуli korisnici Doma u 2018.

1. Don Nedjeljko Galić, 20. siječnja 2018. U Domu od 8. rujna 2010.

2. Don Srećko Čulina, 7. travnja 2018. Umirovljenik od 5. rujna 1991.

3. Don Damjan Raguž, 11. listopada 2018. U Domu od 12. rujna 2018.

Sadašnji stanari Doma:

1. Don Stipe Ivančić, u Domu od ožujka 1997. - stanje stabilno;

2. Don Mihovil Zrno, u Domu od 17. kolovoza 2009. - obavlja redovite kontrole, uzima terapiju, odlazi na liječničke kontrole;

3. Don Mijo Bosankić, u Domu od 24. veljače 2010. - stabilna zdravstvena stanja;

4. Don Mate Šola, u Domu od 9. srpnja 2012. - stanje stabilno;

5. Don Slavko Maslač, u Domu od 17. svibnja 2013. - zbog potreba intenzivne brige i liječenja od studenoga 2017. smješten u Rehabilitacijski centar "Sveta Obitelj" u Mostaru.

6. Don Ivan Zovko, u Domu od 26. rujna 2016. - uz lijekove nastoji biti pokretan, i u vrtu i u kućnom okolišu, te vodi brigu o funkcioniranju Doma.

7. Don Bariša Čarapina, u Domu od 27. listopada 2017. - zdravstveno stanje stabilno.

Zdravstvena skrb i medicinska njega: Nadzor i održavanje zdravstvenog stanja korisnika, zahvaljujući kućnom liječniku i osoblju Doma, vrlo uspješni. Kućni liječnik dr. Karlović, s kojim kućno osoblje dobro surađuje, svoje poslove obavlja na zadovoljstvo stanara Doma. Liječnik redovito dolazi u vizite svakoga prvoga u mjesecu, propisuje terapije, odaziva se na svaki poziv i u svakom je trenutku spreman doći na intervenciju, a ako je spriječen, pošalje drugoga liječnika ili vozilo hitne pomoći, ako je stvar žurna.

Svećenici koji su boravili u Domu

Don Stjepan Ravlić od 3. do 11. lipnja 2018.

Don Bernard Marijanović od 1. svibnja. do 11. rujna 2018. privremeno je bio smješten u Domu i pastoralno djelovao u župi sv. Luke i sv. Marka u Ilićima i Cimu.

Primjedbe

Ova je ustanova posebna blagodat za iznemogle i bolesne svećenike i zahvali smo Bogu i svim dobročiniteljima na ovom velikom daru.

Mostar, 31. prosinca 2018.

*Don Ivan Zovko
pomoćnik upravitelja Doma*

BOŽIĆNO SLAVLJE U MOSTARU

BOŽIĆNO ČESTITANJE

Mostar, 20. prosinca 2018. - Biskup Ratko Perić priredio je na Ordinarijatu u Mostaru susret svećenika, redovnika i redovnica na kojem su razmijenjene Božićne čestitke. Unatoč tomu što je ovaj tjedan prije Božića pun raznih obveza i priprema za Božićne blagdane, osobito svete ispovijedi po župama, brojni su svećenici, biskupijski i redovnički, i sestre raznih kongregacija sudjelovale u Božićnom susretu. Bili su nazočni i franjevački provincijal fra Miljenko Šteko i provincijalka sestara franjevaka s. Zdenka Kozina.

Nakon adventske pjesme generalni je vikar don Željko Majić izrekao Božićnu čestitku biskupu u svoje osobno ime i u ime svih svećenika, redovnika i redovnica okupljenih u Mostaru kao i onih uposlenih u raznim crkvenim službama po Hercegovini.

Čestitka generalnoga vikara

Braća svećenici i sestre redovnice!

Sve vas iskreno pozdravljamo i zahvaljujemo vam na vašem dolasku da biste bili dionici ovoga našega uobičajena predbožićnog zajedništva s ocem Biskupom. Pozdrav i svima onima koji iz raznih razloga, ponajviše pastoralnih, nisu danas ovdje fizički s nama. Mi vjerujemo da se u duhu s nama sjedinjuju, stoga i njima pružamo čestitarsku ruku i molimo im mir Božića i Božji blagoslov u Novoj 2019. godini.

Ovih dana bliže pripreme na Božić (drugi dan osmine - 18. prosinca) imali smo prigodu, na temelju dnevnoga Evanđelja, razmišljati o sv. Josipu i njegovoj ulozi u povijesti spasenja. "A Josip, muž njezin, pravedan, ne htjede je izvrgnuti sramoti, nego naumi da je potajice otpusti. Dok je on to snovao, gle, anđeo mu se Gospodnji ukaza

u snu i reče: 'Josipe, sine Davidov, ne boj se uzeti k sebi Mariju, ženu svoju. Što je u njoj začeto, doista je od Duha Svetoga. Rodit će sina, a ti ćeš mu nadjenuti ime Isus jer će on spasiti narod svoj od grijeha njegovih' [...] Kad se Josip probudi oda sna, učini kako mu naredi anđeo Gospodnji: uze k sebi svoju ženu" (Mt 1,19-21.24-25).

Josipa, dakle, evanđelist Matej naziva **pravednikom** - "Josip muž njezin **pravedan**". Iz šturih biblijskih izvješća vrlo se zorno otkriva kako se Josipova pravednost sastojala u tomu:

- što je u vrlo teškim životnim situacijama, koje su ga sustizale jedna za drugom, reagirao kako je mislio da Bog od njega očekuje,

- što mu je jedino bilo važno zaštititi tu svetu, tjelesno krhku i od ljudi osuđenu, Božju dušu i nerođeno Dijete utrobe njezine, bez obzira što će ljudi o njemu misliti i govoriti, hoće li ga ismijavati ili sažaljevati,

- što je imao živi osjećaj Božje prisutnosti u svijetu i povijesti, te se nije ogriješio ni o jedan Božji zakon,

- što je slušao i poslušao Glas Istine da je Dijete u utrobi njegove Zaručnice "doista od Duha Svetoga začeto" i da će On "spasiti narod svoj od grijeha njegovih"; da je isti i u utrobi Marije, u betlehemskejštalici, na Kalvariji i u Proslavi; da je ispunjenje Pisama početak i svršetak, Alfa i Omega; da su njegova vremena i vjekovi i da njemu jedinomu pripada slava i vlast po sve vijeke vječnosti, kako to svečano naviještamo dok ukrašavamo Uskrsnu svijeću.

Sve nam ovo govori da je Pravednost neodjeljiva od križa, da se i ona sastoji od vertikale - toga spasonosna veza Stvoritelja i stvorenoga, i horizontale - toga nužnog uprisutnjenja Božje istine, pravde i ljubavi u svijetu. Svetomu Josipu Bog je

uskratio ovozemaljski pogled na Križ na kojem je visio i Božji Sin radi nas ljudi i radi našega spase-nja; Sin koji je po Božjoj naredbi povjeren njemu kao duhovnom ocu. No, nije mu uskratio milost da se i sam svojim životom, žrtvom i ljubavlju, utisne u taj Križ.

Svi mi vrlo lako otkrivamo i bez pridržaja komentiramo nepravde svijeta. U godini koja je na izmaku, i u ovoj zemlji koju vjekovima nastanjujemo, svjedoci smo velikih nepravdi:

- nepravde na političkom planu; istiskivanje Hrvata iz vlastite zemlje kao političkoga i konstitutivnog naroda,

- nepravde na socijalnom planu; dok mala skupina u materijalnom obiluje, dotle velika većina jedva kraj s krajem - ako i to - uspijeva povezati,

- nepravednih i Bogu odvratnih nasrtaja na život od naravna začeca do prirodne smrti, itd.

No dok uočavamo sve ove nepravde svuda oko sebe, je li neprimjereno u ovom svetom predbožićnom vremenu postaviti pitanje: A što je s nama? Kakva je pravednost naša u odnosu na brata, sestru, povjerenog nam vjernika, na biskupijsku, redovničku pa i društvenu zajednicu, na Crkvu? Imamo li se pravo srditi i tužiti na rijeke nepravde, ako iz našega srca izbija vulkan nepravednosti koji svojom užarenom lavinom prži sve oko sebe? Isus jednom zgodom - u Govoru na gori - reče: "Uistinu kažem vam: ne bude li pravednost vaša veća od pravednosti pismoznanaca i farizeja, ne, ne ćete ući u kraljevstvo nebesko" (Mt 5,20).

Preuzvišeni biskupe Ratko!

Dok danas razmišljamo o sv. Josipu pravedniku, u misli nam dolaze mnoge nevolje i nepravde koje ste i Vi u ovih 25 godina, od kada odlukom Svetoga Oca upravljate ovim našim biskupijama, morali pretrpjeti. No, budući da ste redovito - unatoč svim ljudskim slabostima, u svima nama prisutnima - težili prema tomu da ne povrijedite ni Božjega ni crkvenoga zakona; budući da ste na nepravde nastojali reagirati na način da se u Vama prepozna pravedan pastir Krista Gospodina koji se brine za povjereno mu stado, da ga "pase" Istinom i Pravdom, tom nepropadljivom hranom istinita i pravedna Mira, mi danas zahvaljujemo Bogu što smo u Vama imali i imamo Biskupa, suradnika Istine, promicatelja Pravde i graditelja istinskoga i trajnoga Mira.

S ovim mislima, u ime svega svećenstva, redovništva - ovdje prisutnoga provincijala fra Miljenka i provincijalke s. Zdenke - i svega naroda Božjega povjerenih Vam biskupija, izražavam Vam iskrene Božićne čestitke sa željom da nas sve, zajedno s Vama, u Novoj godini obasjava Svjetlo Betlehema, a to je Isus, Mir naš (Ef 2,14), Istina (Iv 14,6) i Pravednik naš (1 Iv 2,1). Sv. Josip - muž pravedni, i Blažena Djevica Marija koja nam je podarila Pravednika, bili nam, s našim jedinim Spasiteljem i Otkupiteljem, trajni zagovornici kod Oca nebeskoga.

**Na dobro Vam došao Božić, Sveto
Porođenje Isusovo!**

POLNOČKA U KATEDRALI

ISUS SPASITELJ - IZBJEGLICA

Mostar, 24./25. prosinca 2018. - U mostarskoj katedrali Marije Majke Crkve Božićna Misa polnočka svečana, pjevna i mirna. Crkva puna vjernika. Više je svećenika u koncelecijaciji s biskupom Ratkom. Bogoslovi i ministranti u asistenciji. Marijin katedralni zbor punim glasom prati Božićnim pjesmama Euharistijsko slavlje. Nazočni su i predstavnici pravoslavne Zahumsko-hercegovačke eparhije. Čestitanje. Biskup napose pozdravlja one koji su mu se ovih dana javili pisanim čestitkama i uzvraća im najboljim željama za Božićne blagdane: neka ih prati Božićna radost kroz sve dane Nove 2019. godine.

Prenosimo Biskupovu homiliju:

Braćo svećenici, bogoljubni vjernici!

1. - Pohod: *K svojima dođe i njegovi ga ne primiše* (Iv 1,11). - Misli lete na Betlehem, najprije onaj prije 3.700 godina, gdje patrijarh Jakov pokopa svoju vjernu ženu Rahelu koja u porodu sina Benjamina - izdahnu. Iz Jakovljeva potomstva Bog pozva mladoga Davida "po svom srcu" iz Betlehema, odredi ga za kneza nad svojim narodom (1 Sam 13,14) i proprati ga na svim putovima njegovim, prije 3 tisućljeća. Prorok Mihej, suvremenik Izaijin u 8. stoljeću prije Krista, prorokova da Mesija, Božji Pomazanik, ne će doći iz bogata Jeruzalema, kojemu navijesti uništenje, nego iz siromašna Betlehema ili Efrate: A ti, Betleheme, zemljo Judina! Nipošto nisi najmanji među kneževstvima Judinim, jer iz tebe će izaći vladalac koji će pâsti narod moj - Izraela! (Mih 5,1=Mt 2,6).

- Prvo Gospodnje došašće - tu smo! - i nerazumljiva nedobrodošlica "njegovih" suplemenika i sunarodnjaka dogodi se prije 2.000 godina kada u Betlehemu ne bijaše ni mjesta, ni srca, ni kruha za Svetu Obitelj. I umjesto da budu u radosnu iščekivanju, spremni na doček Spasitelja svijeta, budni u molitvi i raspevani njemu na slavu, Betlehemčani se zaključali i učvrstili zasune vrata svojih. A majka Marija nema gdje roditi naviještena Mesiju - Pomazanika - Spasitelja, osim u pastirskoj štali. I sami vidimo da nije velik u očima Božjim tko je velik u očima svijeta. Božja je procjena mjerilo ljudske veličine i ljudske mudrosti.

2. - Poklon: *Vidjesmo gdje izlazi zvijezda njegova pa dođosmo pokloniti mu se* (Mt 2,2). - Tako govore Mudraci s Istoka, koji dođoše - zamisli: odakle dokle! - samo da novoga Kralja pohode i da mu se poklone. Nisu mu ništa ni u rodu ni u broju. Obratiše se na vladalački dvor u Jeruzalemu - a kamo bi drugamo? - kralju Herodu, odakle bi - misle - trebao doći kralj-skorojević. Dođoše Mudraci čestitati i staromu a pogotovo Mladomu kralju, zahvaliti na "Zvijezdi Njegovoj", koja ne zna zalaza, i koja pokazuje smisao svega ljudskog pustolovanja.

- Radosni Mudraci u sebi govorahu: Sada ne bismo žalili umrijeti samo da oči naše vide spase-nje Božje! I Bog im dade tu milost.

3. - Pobuna: *Kada to doču kralj Herod, uznemiri se on i sav Jeruzalem s njime* (Mt 2,3). - Misli se na Herodov Jeruzalem, na njegove dvorjane, na njegove žene i njihove sinove. Upravo oko tih doba između oca i sinova izbi kavga nemalena,

vjerojatno oko prijestolja i nasljedstva, padoše glave trojici sinova Aleksandru, Aristobulu i Antipateru, a Mudraci besjede o nekom mladom nepoznatom Kralju.

- Ne bira Bog između preostalih odraslih kraljevskih sinova Antipe, Arhelaja i Filipa, nego se utjelovio i, eto, zakraljio u Dječaku koga rodi Djeva Mati na betlehemske pastirskoj poljani - u pojati.

4. - Prijevara: *Pođite, reče [im Herod], i pomno se raspitajte za dijete. Kad ga nađete, javite mi da i ja pođem te mu se poklonim* (Mt 2,8). Ne misli Herod na poklon, nego na pokolj. On se dobro snalazi u davljenju vlastitih sinova a da se ne snađe i ne zadavi nekoga tko se bezimeno javlja da naslijedi kralja. Mudraci se, međutim, uputiše, Dječaka nađoše, tri mu dara dadoše - zlato: čašćenje Kralja, tamjan: čašćenje Boga i plemenitu mast: čašćenje čovjeka koji će umrijeti. A oni, poučeni u snu, drugom se zaobilaznicom vratiše. A Herod, vidjevši se izigranim, posla svoje dželate na betlehemske dječake u dobi od dvije godine naniže.

- Betlehemom glas se čuje, kuknjava i plač gorak: nove Rahele oplakuju sinke svoje, a utjehe ni od kuda.

5. - Pokolj: *Ustani, reče [anđeo Josipu], uzmi dijete i njegovu majku te bježi u Egipat i ostani ondje dok ti ne rekнем, jer će Herod tražiti dijete da ga pogubi* (Mt 2,13). - Uzavreo kraljevski dvor i sav Jeruzalem s njime: svađe, sablje, krvoprolića, glave se kotrljaju niza stepenice. Tko ti smije na dvor pročitati oporuku Heroda velikoga, "velikoga" po krvavim rukama. A Josip, muž pravedan, uze maloga Isusa i "njegovu Majku" i preko gora, preko voda u nepoznati Egipat, u progonstvo kao i toliki drugi prognani sinovi Evini.

- Iz neimaštine u još težu, iz manjega progona u još veće izbjeglištvo, ali dječji osmijeh ne silazi s lica maloga Isusa koji ohrabruje Majku Djevicu i zaručnika joj Josipa. Nema u njih nikakve nezakonite akcije, ni varava identiteta, ni političkih ciljeva, ni novca u rupcu od prekrojitelja novoga svjetskog poretka. Oni se drže isključivo Božjega reda: gdje ih zaustave, tu se predstave: tko su, odakle i kamo, te da se svakako kane vratiti, a ne u Egiptu integrirati!

6. - Povratak: *Ustani, reče [anđeo Josipu], uzmi dijete i njegovu majku te pođi u zemlju izraelSKU, jer su umrli oni koji su djetetu o glavi radili* (Mt 2,20). - Napuni se višegodišnje vrijeme izbjeglištva, dođe pogodan čas - *kairòs* željena povratka. Nikomu na teret, zadovoljni s onim što im dan donese. Strpljivo proživjeli progon u ne-

volji i strahu, u gladi i jadu, i samo mislili kada će doma: u Betlehem, u Nazaret, u Jeruzalem? - Svejedno, samo neka ih vodi sigurna Božja ruka. Evo ih u Nazaretu!

- Mali Isus, veliki prognanik, Spasitelj svijeta, prihvaća privremeno izbjeglištvo. Razumije sve istinske prognanike i njihove tjeskobe u zemlji i sve izbjeglice i njihove odlaske iz vlastite zemlje. On ne kani rušiti granične prijelaze, ne želi osvajati tuđa sela i gradove, ne namjerava mijenjati države i režime, samo želi da se ljudska srca svjesno i slobodno obrate na opsluživanje Božjega zakona na ovome svijetu za drugi, bolji, svijet. Kao novi Kralj naumio je uspostaviti novo stanje među ljudima, tj. kraljevstvo milosti i svetosti, kraljevstvo istine i života, kraljevstvo pravde, ljubavi i mira. Za to će se ne samo svojski u životu zauzimati, nego će za to i život svoj nesebično položiti kada malo poodraste. - O Uskrsu!

Ovih dana pročitah svježiu novinsku priču koja ima i tragičan i simpatičan vid.

Tragičan: neke učiteljice, katolkinje, u jednoj osnovnoj školi na sjeveru katoličke Italije, između Venecije i Padove, vježbale učenike i učenice jednu božićnu pjesmu. I jednoga dana narede

učiteljice da se iz te božićne pjesmice izbaci riječ **Gesù** - **Isus**, jer vrijeđa uši djevojčica i dječaka koji nisu kršćani.

A onaj **simpatičan** vid: našla se jedna djevojčica, ne spominje joj se ime, ali prava katolkinja, petoškolka kojoj se nije svidjelo da se **Gesù** izbacuje iz božićne *canzoncine*. Te ti ona uzme olovku i papira, napiše svojoj učiteljici poruku s molbom da ne uklanja riječi **Gesù** iz pjevnoga retka: *Questo è il giorno di Gesù* - *Ovo je Isusov dan!* I počne mala akciju šaljući od klupe do klupe, od ruke do ruke, da i drugi petoškolci potpišu peticiju. I najveća većina potpisala, čak se i neki mali muslimani potpisali. To ih ništa ne smeta.

I što se dogodilo? - Postiđene učiteljice vratile riječ Isus u njegov redak: *Questo è il giorno di Gesù*. Ne uklanjajmo Isusa ni iz pjesme ni iz srca! Ne niječi ga ni u sebi ni "pred ljudima", ni kršćanima ni nekršćanima, pa ne ćeš ni ti biti "zanijekan pred anđelima Božjim", poručuje nam taj isti Isus (Lk 12,9).

Čestitajmo! Proslavimo! Questo è il Giorno di Gesù!

Na dobro vam došao Božić - Sveto Porodjenje Isusovo!

MARIJA - MAJKA BOŽJA

Mostar, 25. prosinca - Božić, 2018. - Došašće u Mostaru 2018., kao i u svim drugim hercegovačkim župama, obilježeno je fenomenom svakodnevnih Misa zornica, osim nedjeljom, i sv. ispovijedima gdje ima svećenika na raspolaganju. Neki vjernici više drže do neobveznih zornica nego li do obveznih nedjeljnih Misa. Nešto manje od četiri tjedna vjernici su pohađali crkve ranim jutrom, oko 6.00 sati. Božić je proslavljen polnoćnom Euharistijom, svim sv. Misama na samu svetkovinu, i uzajamnim čestitanjima. Sve su crkve ispunjene mirom i sabranošću vjernika. Zborovi su intonirali Božićne pjesme koje sav narod pjeva. Dostojno je i pravedno.

Biskup je slavio sv. Misu polnoćku, i onu poldanju u 11.00 sati u mostarskoj katedrali Marije Majke Crkve. Poslije pučke sv. Mise bilo je Božićno primanje u velikoj katedralnoj dvorani, gdje se svratilo više stotina vjernika na čestitanje.

Prenosimo biskupovu homiliju s poldanje Božićne Mise.

Braćo svećenici, poštovani vjernici!

Dok radosno čestitamo jedni drugima Rođendan Isusa Krista, najslavniji rođendan u ljudskoj povijesti, naša duboka zahvala ide u prvom redu Ocu nebeskomu, Sinu njegovu i Duhu

Svetomu Životvorcu na projektu života koji je božanski darovan čovjeku i čovječanstvu. A naše sinovske čestitke idu Isusovoj Majci Mariji, koja je začecem i rođenjem svoga Sina postala Majkom Božjom jer se u njezinu krilu s ljudskom naravi sjedinila Božanska narav u jednoj Božanskoj osobi Sina vječnoga Oca. Otajstvo je to veliko! Otajstvo Utjelovljenja. Ta naša čestitka

uključuje konkretne kvalitete Marije, biblijske Žene, od Geneze do Apokalipse, sve po Božjem planu, programu i privilegiju.

Ponizna. Neznatna. Za Mariju jedva zna i čuje nazaretsko selo, a kamo li da o njoj bruji Galileja, Palestina ili Rimsko Carstvo. U skrovitu Nazaretu, u kućici pločom pokrivenoj, u vidljivu siromaštvu i stanju rođena, odgojena i uzrasla naučila je ne samo čitati Bibliju nego i rukama privrjeđivati obitelji koru kruha i komad odjeće i obuće. Ona se viđa od kuće do njive, do povrtnjaka, do ograde s ovčama, do sinagoge na zajedničku molitvu subotom. Ona ide po-nizini - od toga i dolazi riječ "po-nizna" - ne glavom iznad drugih, iznad oblaka, iznad zvijezda. Zna ona svoju mjeru. A ne zna što joj Bog iza brda sprema. Ona je u roditeljskoj kući pobožne Ane i pravedna Jokima naučila biti spremna prihvatiti što Bog od nje želi i hoće. U Božje ruke.

Pametna. Prvi je ispit njezine pameti u anđelovu pohodu. Bila je pri svojoj punoj svijesti, slobodi i razmišljanju. Iako je glasnik Božji, Gabriel, arkandeoski mio i blag, nije se mogla u prvi mah ne smesti od tolika sjaja u onom nazaret-skom kućnom polumraku. Anđeo je pozdravlja: Raduj se, Milosti si puna i Gospodin je s tobom. I Marija stade razmišljati što te pozdravne riječi znače. Probudila je svoju pamet i pamćenje biblijskih događaja. Nije se iznesvijestila, nego nastoji sebi sve posvijestiti što je čula i čitala. Pribrala se: pamet u glavu, mir u srce. Anđeo prekida šutnju u njezinu razmišljanju, sokoli je da se ne plaši, da je našla Milost u Boga. Ovo je drugi put da joj anđeo spominje Milost Božju. Ta se Milost sastoji u tome što je nju Bog *motu proprio* - na vlastitu pobudu odabrao da bude Majka njegovu Sinu, Drugoj Božanskoj Osobi koja želi uzeti tijelo iz njezina tijela. Prvi put čuje da u Bogu ima Otac i Sin. Postavlja pitanje, makar drhtava glasa. Ne želi nešto prihvatiti što nije shvatila koliko u tome trenutku može razumjeti, a uvjerena da je Bog neizmjereno veći i pametniji, kojemu valja u vjeri i odanosti podvrgnuti vlastitu pamet i slobodu. Upušta se u razgovor s anđelom: Kako će se to dogoditi kada ne pozna muža? To ona govori iako je poznato i selu da se ona zaručila s Josipom Nazarećaninom koji se još kao dječak bio doselio iz Betlehema. A iz njezina čuđenja pred anđelom razabire se da se ona jest zaručila s Josipom, ali su se po Božjem nadahnuću osobno, privatno zavjetovali da će živjeti kao brat i sestra. Anđeo joj odgovori - pitanje ti je na mjestu: "Duh Sveti sići

će na te, i sila će te Svevišnjega osjeniti" (Lk 1,35). Prvi put čuje da je Duh Sveti Osoba koja daje život, dušu, dijete.

Poslušna. Na sve anđelove riječi, obećanja, navještenja odgovara poslušnim DA: "Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po tvojoj riječi!" (Lk 1,38). U toj je rečenici sažela sav svoj životni program: prošli, tadašnji i budući. Ima vrhunsko povjerenje u Boga. Ne sumnja u stvarnost čudesna susreta s anđelom. Ni čudesna začeca Sina Svevišnjega. Ovo je jedini njezin susret s anđelom u njezinu životu. Nikada joj se više anđeo nije ukazao, ni u najvećim mukama, kao što se ukazao njezinu sinu Isusu u Getsemaniju.

- Boga slušaj, vidjet ćeš kakve je sve on milosne planove smislio i kako će ih izvesti s tvojim poslušom u dnevnim događajima. Bog poštuje svoje djelo naše ljudske naravi, ali kada god zatreba, on se posluži i sredstvima nadnaravi.

Poslužiteljica. Čim je od anđela čula da je njezina rođakinja Elizabeta u poodmaklim godinama u 6. mjesecu trudnoće (Lk 1,26), nije ni posumnjala niti je oklijevala, nego se hitro spremila i uputila u Ain Karim posluživati staru Elizabetu i još starijega Zahariju i biti im pri ruci u svemu dok ne dođe dijete na ovaj svijet. Obavlja po kući sve one poslove koji su potrebni u takvoj situaciji. Marija je konkretna i praktična žena: u svemu dosjetljiva, poučljiva, poslušna i poslužna. I Elizabeta se napuni Duha Svetoga i izreče veliku istinu čudeći se: "Otkuda mi da majka Gospodina mogega dođe k meni?!" (Lk 1,43). Ne kaže se da joj je Marija o tome pričala, nego joj Duh Božji objavi da je pred njom Majka Sina Božjega.

Pokorna. Josip je morao na popis u svoj grad Betlehem kako je to car iz Rima naredio svemu svomu Carstvu: svatko u svoj grad na popis, kao i mi danas: svatko na glasovanje gdje je prijavljen. Marija se kao ženska osoba nije morala popisivati ni porez plaćati ni u vojsku se prijavljivati, ali ne želi u Nazaretu ostati, nego će i ona u Betlehem s Josipom, pa što Bog dade. Kako ju je duša boljela kada je gledala da su odbijeni s praga mnogih kuća. I iz mjesnoga svratišta. I ona je iz mesijanskog plemena Jakovljeva sina Jude, koji je pri dje-lidbi Obećane zemlje na Izlasku iz Egipta zadobio južni dio, Betlehem i unaokolo. Svojima dođe, a gle, prostruji Mariji misao kroz glavu. Mora roditi u štali. Pravi neobičaj. Ali ona se posvema pokorava Božjoj volji, bez ikakva prigovora. Nijedne riječi ni iz njezinih ni iz Josipovih usta. Samo da Dijete bude živo i zdravo.

Pobožna. Ona je prva mislila na židovske religiozne običaje: i na obrezanje muška djeteta osmoga dana i na prikazanje u Hramu četrdesetoga dana Novorođenčeta. I evo je u Hramu da prikaže svoga jedinca Gospodinu. A sijedi Šimun iz prikrajka zavika: Sad otpusti slugu svoga, Gospode, jer vidješe oči moje spasenje tvoje. I majci novorotkinji reče da će joj mač boli probosti srce da se razotkriju namisli ljudskih srdaca. Da se razotkriju bezbožna srca krutoga kralja Iruda i njegova dvora, srca negostoljubivih Betlehemčana, ali i srca učenih Mudraca s Istoka, i priprostih pastira s betlehemske poljana, i srce staroga Šimuna i još starije 84-godišnje Ane u Hramu (Lk 2,37).

- I to razotkrivanje srdaca traje do danas i trajat će do Sudnjega dana: jedni će biti vrlo gostoljubivi, a drugi nerazumljivo negostoljubivi! I po tom ćemo biti suđeni! (Mt 25).

Patnica. I doista Šimun imađase pravo. Osim neprimanja u kuću od svojih, puče glas da je počeo pokolj muške djece u Betlehemu. Ona mora s Djetetom u progonstvo, u Egipat o kojem je uvijek slušala da je to bilo ropstvo za Židove pa makar živjeli i u najplodnijim predjelima Gošena misirskoga. Šuti, trpi i ponavlja: Neka mi bude po tvojoj riječi. Ona je ubrojena među one blažene koja je rodila onakva Sina, a još blaženija jer je Riječ Božju savršeno slušala i opsluživala. A budući da se toliko napatila, uvijek uz patnje svoga Sina, ne mijesajući se u njegovo veličanstveno djelo i poštujući njegov program spasenja, kao vjerna i plemenita supatnica, stoga razumije i naše patnje, duševne i tjelesne, i može nam preporučiti da u svemu slušamo Sina Božjega: Što god vam rekne, učinite!

Na kraju: kako se jedna religiozna obitelj odnosno Crkva raspada, evo primjera iz jednoga ne-

davnog intervjua (Lanuovabussola, 24.12.2019.) nadbiskupa Utrechta, u Nizozemskoj, kardinala Willema Eijka, koji je rođen 1953., biskup od 1999., nadbiskup od 2007., kardinal od 2012. On navodi ove podatke:

- U svojoj nadbiskupiji ima oko 750.000 vjernika, a 300 župa sveo je na 48, u prosjeku šest župa u jednu. Razlog: nema svećenika za sve župe.

- A svećenika nema jer su još od Koncila oni glasnjiji svećenici htjeli Crkvu bez svećenika, misle da je dosta samo propovijedati Riječ Božju kao kod protestanata. Služba Riječi, s laicima! Ako nema svećenika, nema ni Euharistije.

- Situacija je takva da se u Nizozemskoj svakoga tjedna zatvaraju po dvije crkve, osobito protestantske. Nema vjernika koji idu u crkvu.

- Nadbiskup je imao 350 crkava. Sada ih ima oko 200. Ne prodaje ih nego ih zatvara. A za svoju 75. obljetnicu, 2028. godine, nastavi li se ovako, bilo bi dvadesetak župa i toliko crkava.

- Preporučuju Kardinalu da iznajmljuje crkve u razne kulturne i nekulturne svrhe, kao što čine protestanti - da nešto zaradi. Ne! On ih ne prodaje ni u kakve svrhe. Zatvoriti - da, prodati - ne!

- U njegovoj nadbiskupiji nema ručaka u crkvama pa ni onima najsiromašnijima. U župne dvorane. Tu ima mjesta.

Može li se dogoditi svima nama slična situacija? Ne držimo li se Božjega zakona, ako se Euharistija uklanja, a njoj se ne klanja, pristupamo li Presvetoj Euharistiji, srži kršćanstva, neispovjedeni i neraskejani, onda ne stoji više nikakav obred koji ne bi bio osuđen na nestajanje. Počne se razaranjem osobe i kuće, nastavi s rušenjem župe i biskupije, i što još preostaje? Neka nam u svemu pomogne Sveta Marija, Majka Božja i naša duhovna majka, koja treba imati svoje dostojno mjesto u svakoj kršćanskoj duši i kući, pogotovo u Crkvi Kristovoj!

PROVINCIJA SVETE OBITELJI

Mostar, 30. prosinca 2018. - Blagdan Svete Obitelji u Mostaru slavi se na svetkovinski način u Provinciji Školskih sestara franjevkica koja već 120 godina kao redovnička zajednica, podrijetlom iz Maribora, živi i djeluje u Mostaru i u Hercegovini. Sestre su otvorile novicijat 1923., a zajednica je nazvana Provincijom Svete Obitelji 1932.

Sestra Zdenka, provincijalka, pozvala je biskupa Ratka da predvodi Euharistijsko slavlje u samostanskoj kapelici u Franjevačkoj ulici u nedjelju, 30. prosinca 2018., upravo na provincijsku svetkovinu Svete Obitelji, i uputi sestrama prigodnu riječ. Kapelica je sagrađena 1926. godine, na 700. obljetnicu smrti sv. Franje Asižanina, a 1932. posvećena je Svetoj Obitelji.

Sestre su već bile izmolile Jutarnje pohvale, a u 7.30 počela je sveta Misa u kojoj su sudjelovali župnik fra Bože Milić i tajnik don Pero Miličević. Sestre pjevaju Božićne pjesme, čitaju biblijska čitanja i molitvu vjernika. Fra Bože Evanđelje po sv. Luki!

Biskup je, govoreći o obitelji, spomenuo kako se danas i u crkvenim dokumentima susrećemo s pojmom i načelom "subsidiarnosti". Što znači ta magična riječ? To znači da svaki dio u ljudskom tijelu treba vršiti svoju funkciju: oko da gleda, uho da sluša, noga da hoda, srce da kuca, pluća da dišu itd. Ne može oko slušati, ni prst pjevati. I tako svaki organ pripomaže - pripomoć znači *subsidiium* - općem funkcioniranju čitava organizma. Tako isto svaki član u obitelji, koja je također svojevrsan živi organizam, treba vršiti svoju zadaću: otac je glava kuće, majka srce obitelji, djeca slušaju što im roditelji kazuju i zapovijedaju ako ne žele kuće razvaliti. Ako, dakle, svaki organ u organizmu bude vršio svoju funkciju, naše će cijelo tijelo biti uredno i zdravo. A ako svaki član u našoj obitelji bude vršio svoju zadaću, cijela će obitelj biti uredna i zdrava! Biskup je u propovijedi nastavio uzimajući jedan obiteljski događaj iz života Svete Obitelj, onaj o progonu iz Betlehema. Sveta Obitelj - Isus, Marija i Josip u Betlehem nisu dobro došli prije toliko vremena kada je majka Marija bila pred porođajem maloga Isusa, a evo sada progone i maloga Isusa i Majku i Josipa Hranitelja. Anđeo se ukazuje Josipu kao glavi Obitelji, točno mu kaže da mora bježati, uzeti Maloga i Majku njegovu i u Egipat, gdje treba ostati dok mu se on ponovo ne javi i ne kaže kuda i kako.

Anđeo mu kazuje samo toliko koliko mu treba. Neka se vježba u vjeri i nadi u Božju riječ.

Na kraju sv. Mise s. Provincijalka izražava nekoliko misli u povodu svetkovine Svete Obitelji, koja je bila pod stalnim pritiskom ljudskih poteškoća, čestita sestrama i najavljuje Sto dvadesetu obljetnicu dolaska sestara iz Maribora u Mostar, 1899. - 2019.

Nakon sv. Mise misnike su sestre pozvale u blagovolište na zajednički doručak. Ugodan razgovor, opet o zdravu obiteljskom životu. Prije odlaska biskup je pozdravio sestre i podsjetio na Isusovu riječ: Ne budemo li kao djece, ne vele nam ući u Kraljevstvo Božje. A jedno od obilježja djeteta jest i čuđenje. Dječaci ili djevojčica svemu se čudi. Mala gleda u osobu, u životinju, u stvari, ne diže očiju iako je majka vuče za rukav. Mi bismo trebali nositi takvo dječje čuđenje i divljenje pred tajnom svećeničkoga i redovničkoga zvanja. Kako Bog poziva ovoga a ne onoga koji je prikladniji u našim očima, kako zove ovu, a ne onu osobu, to mi ne znamo. Samo znamo da se ne smijemo igrati sa zvanjem, ni svojim ni tuđim. Vas je sestra za vrijeme Koncila 1965. bilo dva i pol milijuna u Katoličkoj Crkvi. Danas ste sišle ispod 670.000. Za 50 godina gotovo četiri puta manje. A i same znate koja je životna dob. Ako ne ćemo pokazati ne samo čuđenje i divljenje prema mladim zvanjima, nego i svu pozornost, molitvu i brigu oko ostvarenja tih zvanja, broj će nam se još drastičnije smanjiti. Do nestanka. Nije nam to cilj. Pomogla nam u tome svima Sveta Obitelj - Marija i Josip svojim zagovorom, a Isus svojom božanskom milošću!

SVETA OBITELJ EDUKACIJSKO-REHABILITACIJSKI CENTAR

Mostar, 30. prosinca 2018. - Dobrotom talijanskih redovničkih zajednica i nekih drugih dobrotvornih ustanova podignut je u Mostaru Rehabilitacijski centar za osobe s posebnim potrebama u vlasništvu Caritasa Biskupija Mostar-Duvno i Trebinje. Nazvan je SVETA OBITELJ. U njemu su tri funkcionalna odjela:

prvi, za maloljetnike sa psihofizičkim poteškoćama,

drugi, Stacionarni odio za nepokretne osobe kojima se posvećuje cjelodnevna briga, 24 sata, i,

treći, Radionica Emanuel, gdje se omogućuje dnevno osposobljavanje za osobe s invaliditetom. Sva tri odjela nalaze se pod naslovom Svete Obitelji. Centar je blagoslovljen i počeo djelovati 2001. godine. Povjeren je vodstvu sestara Služavki Maloga Isusa Sarajevske provincije Bezgrješnoga Začeca. Ove godine, tj. prošle jeseni, bila je smjena: dotadašnja ravnateljica sestra Kruna otišla je u Sarajevo, a umjesto nje došla je iz Viteza sestra Rudolfa, nova ravnateljica, koja je sugerirala da se svakoga mjeseca određenog dana slavi sv. Misa za

sve koji su uključeni u centar Svete Obitelji. Don Radoslav Zovko, mostarski bolnički kapelan, nastojat će i tu duhovnu službu uključiti u svoj kapelanski program. Bilo s blagoslovom!

Proslava svetkovine Svete Obitelji ove je godine bila radosna i svečana. U 11.00 sati biskup je Ratko zajedno s direktorom Caritasa don Antom Komadinom i korisnikom Centra don Slavkom Maslačem slavio sv. Misu u prostorijama Stacionara. Sestre Služavke Maloga Isusa koje rade u Centru pozvale su svoje susestre iz Neuma i iz Viteza. Napunila se stacionarna dvorana vjernicima. Sve u pravom ruhu. Sestre čitaju biblijske odlomke iz Siraha i Prve Ivanove. Sviraju i pjevaju Božićne pjesme. Samo je učenik Slavko, u kolicima, određen za čitanje Molitve vjernika i za ministriranje. Don Ante čita Evanđelje po Luki (3,41-52).

Biskup u propovijedi govori o događaju koji je režirao dvanaestogodišnji Isus u Hramu. Tu se pokazalo jedincato sinovstvo Isusovo prema Ocu nebeskomu. Očitovalo se njegovo stajalište prema svećenicima židovskim. I pokazalo se njegovo ponašanje prema roditeljima, prema majci Mariji i Josipu hranitelju.

Prema Ocu:

- Isus ostaje u Hramu riskirajući da ga roditelji traže;

- Isus se moli u kući Oca svojega;

Svećenici prema Isusu:

- nisu pokazivali zanimanja za Isusa ni kada se rodio u Betlehemu, iako im je bilo poznato pro-roštvo Mihejevo;

- ni četrdeseti dan nakon toga, kada je bio prikazan u Hramu, ne spominje se nijedan svećenik;

- tek su primijetili bistra Dječaka kada mu je bilo 12 godina u Hramu. Ni tada nisu ništa naučili. Samo su mu se divili;

- Isus nije uzeo nijednoga svećenika u apostolski zbor;

- niti mu je ijedan svećenik bio na sprovodu, nego dva židovska laika: Josip iz Arimateje i Nikodem iz Jeruzalema;

- nije se čak ni kao Uskrsli ukazao ijednom svećeniku. Mogao je bez njih. On je bio svećenik, puni i pravi. Jedini.

Isus prema roditeljima:

- Ovaj susret u Hramu bio je prava škola ne samo za onu svećeničku skupinu koja se s Isusom sastala, nego još veća škola za Mariju i Josipa. Ovo je bilo prvo svjesno bogojavljenje Isusovo:

- upozorava Majku da mu je biti u kući Oca svojega;

- upozorava Mariju da je važnija Prva negoli Četvrta zapovijed Božja;

- upozorava Majku i Josipa da to nije čin njegova neposluha, nego zahtjev Božjega zakona;

- roditelji ništa "ne razumješe" od onoga što im on govoraše;

- samo su mogli rasti u vjeri u njegovo Božanstvo.

Sestre su, nakon podijeljena misnoga blagoslova, priredile susret i razgovor u blagovaonici, gdje je glavna tema bila nadbiskup Stadler, utemeljitelj sestrarske Družbe 1890. godine, kojemu je ove godine obilježena 175. godina rođenja, 150. godišnjica svećeničkoga ređenja u Rimu, 100. obljetnica smrti i 10. obljetnica prenošenja kauze s dijecezanske na svetostoličku razinu. Dao Bog da toga Božjega krjeposnika što prije ugledamo kao blaženika na oltaru!

OBLJETNICE I SLAVLJA

SV. MISA I PROPOVIJED U VOJARNI U RODOČU

Mostar/Rodoč, 8. prosinca 2018. - Na poziv generala Stanka Baje Sopte, u dogovoru s vojnim ordinarijem u BiH msgr. Tomom Vukšićem, mostarski biskup Ratko Perić slavio je sv. Misu u kapelici Svetoga Ivana Krstitelja u vojarni u Rodoču, na svetkovinu Bezgrješnoga Začeca Blažene Djevice Marije. Bila je to 25. obljetnica osnivanja 2. gardijske brigade kroz koju je prošlo oko 5.000 gardista, a poginula su 163 časnika i vojnika. Bilo je nazočno više hrvatskih generala iz Zagreba.

Biskup je izgovorio ovu propovijed:

Poštovani časnici, vojnici, vojni djelatnici, vjernici!

Najprije Božji plan: Naša nas kršćanska vjera uči da je Bog u početku stvaranja sastavio čovjeka od dva elementa: od duše nebeske i od kaline zemaljske.

A besmrtnu je ljudsku dušu sastavio od razuma i slobodne volje.

A smrtno zemljano tijelo kao zagonetan organizam sastavio je od 10 čudesnih sustava: dišnoga i digestivnoga (probavnoga) i s unutarnjim izlučivanjem, koštanoga, kožnoga, krvnoga, mišićnoga, mokrovodnoga, reprodukcijanskoga i živčanoga. A onda je čudesno učinio da duša prožme cijelo tijelo tako da to djeluje kao kompaktna cjelina koju samo smrt rastavlja.

Prvo što je Bog učinio jest provjera ili kušnja da vidi klanjaju li se prvi ljudi Bogu ili se priklanjaju đavlu. Oni za đavlom. Tako izgubiše sve milosti i povlastice, a osta im kuća pusta i prazna. I u toj pustoši i praznini odnosno u tom grješnom stanju i mi se začinjemo i rađamo. I krvavo borimo za spasenje. Budući da je Bog odlučio Sina svoga poslati na svijet da postane čovjekom i da bude Spasitelj čovječanstva, sam je izabrao majku njegovu kojoj je dušu učinio da ne bude "pusta i prazna" nego "milosti-puna" od samoga njezina začeca. To je vjera naša u Bezgrješno Začece Blažene Djevice Marije, što danas slavimo. I što je iznimka u cijelom čovječanstvu.

Vratimo se ljudskomu tijelu. Svaki od nabrojanih organskih sustava u tijelu djeluje autonomno i istodobno povezano sa svakim drugim sustavom. Na primjer, ako te boli zub, boli te cijelo tijelo. Ne kažeš: boli koljeno, nego mene boli koljeno. Ja osjećam bol u uhu, u oku, u glavi. Ja: to je ta razumna i slobodnovoljna duša.

A svaki sustav ima mnoštvo tananih organčića, tako da cijelo tijelo sadrži 6.125 dijelova s točnim latinskim nazivom (koji se daje u Baselu). I te originalne dijelove tijela ne može adekvatno zamijeniti nikakva drvenarija, sintetika i plastika.

I poganski **čovjek filozof** razmišljao je nad tim čudom čovjekova života i uspoređivao ga sa stvarnošću države i društva. Tako, na primjer, Platon kaže: kao što u čovjeku postoje tri sloja - glava, trbuh i noge, tako i u državi postoji uprava i glava - to su filozofi; zatim postoji abdomena, čitav trbušni kompleks, to su razni proizvođači, zanatlije, zemljoradnici, i treće postoje noge, to su vojnici koji su uvijek hitri i spremni na obranu države ili protiv raznih prirodnih poplava, požara, potresa itd.

Ne samo poganski, nego i biblijski čovjek razmišljao je nad tijelom i uspoređivao ga s Crkvom, s ljudskim društvom. Tako sv. Pavao donosi usporedbu s tijelom (1 Kor 12,12-26): "Doista, kao što je tijelo jedno te ima mnogo udova, a svi udovi tijela iako mnogi, jedno su tijelo - tako i Krist... Kad bi sve tijelo bilo oko, gdje bi bio sluh? A ovako, Bog je rasporedio udove, svaki od njih u tijelu, kako je htio... Ne može oko reći

ruci: 'Ne trebam te', ili pak glava nogama: 'Ne trebam vas'. Naprotiv, mnogo su potrebni udovi tijela koji izgledaju slabiji. A udove koje smatramo nečasnijima, okružujemo većom čašću. Nego, Bog je tako sastavio tijelo da je posljednjem udu dao izobilniju čast da ne bude razdora u tijelu, nego da se udovi jednako brinu jedni za druge. I ako trpi jedan ud, trpe zajedno svi udovi; ako li se slavi jedan ud, raduju se zajedno svi udovi." I svi znamo da je to tako. Nije to neka nebeska objava, nego svakodnevna pojava, rezultat promatranja i doživljavanja tijela. Samo je novost u tome što Apostol s ljudskim tijelom uspoređuje Crkvu u kojoj je Krist glava, njezin "ja", koji sve objedinjuje. Iz ovoga slijede 3 poučka za Crkvu, državu, društvo.

1 - Potreba. Kao što je u tijelu jedan organčić potreban cijelom tijelu - oko, uho, zub, prst, breg... - tako je i svaki čovjek potreban cijeloj Crkvi, državi, živomu društvu. Ako ignoriraš i zanemaruješ pojedine dijelove tijela, pa ih ne čistiš, ne hraniš, ne liječiš, osvetit će ti se, zaboljet će te još više. Tako jednako, ako ignoriraš i zanemaruješ bilo kojega člana Crkve, vjernika, svećenika, redovnika, vojnika, časnika - njih 6.125 u tvome određenu korpusu - ne ćeš dobro proći. Mi smo potrebni jedni drugima u kući, u kvartu, u župi, u biskupiji, u narodu. Svatko sa svoga mjesta i sa svoje funkcije.

- Prije dvije godine počela je akcija za pomoć u liječenju Ane Rite Puljić, trogodišnje djevojčice, koja boluje od rijetke a opasne bolesti - spinalne mišićne atrofije. Dobrotvori s raznih strana skupili su toliko novca da je mala mogla otići u Zagreb i primiti šest injekcija, svaka košta po 87.000 eura, svega: 522.000 E. Vijesti od 24. prošloga mjeseca kažu da se mala jedva mogla micati, a sada sjedi, piše i jede. Bogu hvala! Navodim suvremeni primjer kako tisuće osoba mogu sudjelovati u pomoći jednoj ovakvoj potrebni zdravljama. Kako svi postajemo su-odgovorni za zdravlje jednoga člana našega društva.

2 - Poštovanje: Kao što se u organizmu svi organi međusobno slažu, poštuju i nijedan nije dru-

gomu zavidan, uho ne traži da bude oko niti je lakat ljubomoran koljenu na njegovoj funkciji, tako bi trebalo biti i u društvu da se svi članovi uzajamno natječu u poštovanju: i prema onom nemoćnom djetetu i prema onom nemoćnom djedu.

- Ovih su nas dana mediji bombardirali kako je jedan igrač zbog svoje talentirane i čestite igre nagrađen "zlatnom loptom". Mnogi su mu čestitali, a neki igrači koji su do sada po više puta bili nagrađivani tim "zlatnim loptama", nisu mu se javili ni SMS-čestitkom. Bili skuplji njihovi SMS-i nego sve liječenje Ane Rite u Zagrebu. Ako ne bude poštovanja među nama kao što je harmonija među onih nekoliko tisuća dijelova tijela, eto rata u kući, na sveučilištu, u trgovini, u parlamentu, u društvu.

3 - Suosjećanje. Ako jedan dio tijela trpi, gori, boli, upaljen, svi su dijelovi tijela na neki način pogođeni, svi su-pate, su-plaču.

- Kako se ne sjetiti 163 poginula iz Druge ratne gardijske brigade i možda tri puta više ranjenih? Pa evo i sjećamo ih se kada su kao brigada utemeljeni 13. prosinca 1993., prije 25 godina. Djelovali do 2005. Preoblikovani u 1. pješačku pukovnicu Oružanih snaga. Organizatori zaželjeli i mjesnoga biskupa uključiti koji je toga ljeta, prije 25 godina, preuzeo upravu biskupije. Rado se odazvao, sa znanjem vojnog ordinarija, jer svi smo sudionici ovoga hrvatskog korpusa i identiteta. Tako se valja sjetiti i u društvu: ako je jedna osoba pogođena bolešću, starošću, nemoću, neuspjehom, moralnim padom, svi smo pozvani sudjelovati u suosjećanju, u sućuti, u su-brizi za dotičnu osobu, a ne sunovraćati je još više medijskom galamom i kuloarskim blebletarijama.

- To znači da nijedan dio tijela ne može djelovati bez drugoga gdje se god on nalazio, samo neka vrši odgovorno svoju zadaću. Tako i u Crkvi i u državi: svaki je član pozvan u savjesti i odgovorno vršiti svoju zadaću i imati su-brige s drugim članovima, pa ne će nedostajati sloge i sreće, mira i blagostanja. Neka nam u tome pomogne zagovor Bezgrješne Djevice kod njezina Sina Isusa kojemu uskoro slavimo Rođendan.

PROSLAVA SV. JOSIPA, ZAŠTITNIKA MOSTARSKO-DUVANJSKE BISKUPIJE

Mostar, 19. ožujka 2019. - Svetkovinu sv. Josipa, zaručnika Blažene Djevice Marije, hranitelja i branitelja maloga Isusa, zaštitnika Mostarsko-duvanjske biskupije, svečano je proslavila župna zajednica katedrale u Mostaru, u kojoj je kripta posvećena ovom Svetcu zagovorniku. U kripti iza oltara u zidu sarkofazi su trojice biskupa: Petra Čule (+1985.), Pavla Žanića (+2000.) i Marka Perića, kotorskoga biskupa (+1983.). Ove godine na svetkovinu sv. Josipa, u utorak, 19. ožujka, okupili su se svi članovi BK BiH: kardinal Vinko Puljić, vrhbosanski nadbiskup i predsjednik BK, s pomoćnim biskupom Perom Sudarom; Tomo Vukšić, vojni ordinarij i potpredsjednik; Franjo Komarica, banjolučki biskup s pomoćnim biskupom Markom Semrenom, i domaći biskup Ratko Perić. Pozvani su na 75. zasjedanje BK - 20. i 21. ožujka - i apostolski nuncij u BiH nadbiskup Luigi Pezzuto sa savjetnikom i tajnikom Nuncijature

msgr. Henrykom Jagodzinskim. Redovit je i predstavnik Hrvatske biskupske konferencije, ovaj put msgr. Petar Palić, biskup iz Hvara, i Talijanske biskupske konferencije msgr. Giuseppe Merisi, biskup u miru u Lodiju u Lombardiji. Biskup je Ratko u početku Misnoga slavljia pozdravio sve biskupe, svećenike i vjernike čestitajući svetkovinu sv. Josipa. Koncelebraciju je predvodio kardinal Vinko. Provinciju je predstavljao provincijal fra Miljenko Šteko s nekoliko franjevačkih župnika a bilo je desetak dijecezanskih svećenika. Katedralni zbor asistirao je svojom pjesmom. Uz kardinala služila su dvojica đakona.

Mjesni je biskup održao propovijed o sv. Josipu koji je svoje ljudske planove podložio Božjemu planu, svoju ljudsku volju svetoj volji Božjoj. Zato i jest pravedan, svet.

Donosimo biskupovu propovijed

Radujte se, pravednici, u Gospodinu!

Svim svećenicima, redovnicima i redovnicama, i vjernicima koji žive u Mostarsko-duvanjskoj biskupiji, iskreno čestitam svetkovinu svetoga Josipa, zaručnika Blažene Djevice Marije i čuvara Krista Spasitelja i zaštitnika ove dijeceze!

Josip pravedni. - Kada se u Novome Zavjetu spomene ime Josip, to nas odmah podsjeća na Isusova hranitelja i čuvara i na Marijina zaručnika, kojega evanđelisti navode poimence barem 15 puta. Njega sv. Matej evanđelist naziva "mužem pravednim" (1,19), premda ima i drugih Josipa sa sličnom odlikom kao što je onaj iz Arimateje (Mt 27,57); ili jedan od "braće" Gospodinove (Mk 6,3); ili brat Jakova Mlađega (Mk 15,40); ili Barsaba zvani Josip, kandidat umjesto otpala Jude (Dj 1,23); ili Josip od apostola prozvan Barnaba (Dj 4,16) itd. Njega je, dakle, samo Sveto Pismo proglasilo Pravednikom i prije nego je pokazao svoju konkretnu pravednost u odnosu na Mariju i zauzeo se za maloga Isusa riskirajući vlastiti život i u Betlehemu i u bijegu spašavanja u Egipat.

Kako se očitovala pravednost? - Pravednikom se definira onaj koji dijeli drugomu i djeluje

u životu po onome što njemu i drugomu po naravi ili zakonitu propisu pripada. Josip je davao Bogu Božje - klanjanjem, molitvom, obvezama prema religiji i Hramu; a caru carevo - eno ga vidimo kako se podvrgao carskom zakonu da se upiše u knjige (Lk 2,4) kako bi mogao biti dignut u vojsku ako zatreba. On je Pravednik, jer je podložio svoju volju i svoju krizu savjesti Božjoj riječi i priklonio se u noćnom viđenju naredbi Božjoj, koju je u javi posve prihvatio. On je stavio Boga u središte, a ne na periferiju svoga života. On je prvi i pravi Pravednik narodâ, jer je izložio svoj život da spasi Spasitelja svih naroda. On je tihi molitelj, jer ne bi mogao činiti takva djela da nije tražio i primio pomoć od Boga. Kako mu je Spasitelj narodâ bio zahvalan! A, naravno, i mi svi.

U kojem smislu otac? - Na više mjesta u Svetom Pismu čitamo za Josipa da je Isusov "otac". Na primjer sama Marija kaže svomu 12-godišnjem dječaku Isusu u Hramu: "Otac tvoj i ja žalosni smo te tražili" (Lk 2,48). Ako itko zna da Josip nije Isusov naravni otac, to Gospa zna. Nekim se supružnicima dogodi da nemaju poroda, što se

duguje različitim uzrocima, a često nam nisu ni poznati. Takvim se stanjima znade pomoći svojevoljnim preuzimanjem ili posvojenjem djeteta od drugih roditelja, poznatih ili nepoznatih. To posvojeno dijete postaje punopravnim članom nove obitelji, kao vlastiti sin ili kći sa svim pravima i obvezama, a novi otac i nova mati imaju također sva roditeljska prava i dužnosti. U slučaju sv. Josipa i Isusa nije tako. Sv. Josip nije ni naravni ni posvojeni otac Isusov, nije sam od sebe izabrao takvo stanje da se zove vremenitim ocem vječnoga Sina, nego je to bila najprije providnosna odluka i Božji plan koji je on ponizno prihvatio, kao što je i njegova zaručnica, Blažena Djevica Marija, ponizno i vjerno prihvatila Božji nacrt spase-nja ne dosežući mu svu puninu i smisao, osim u vjeri. Izričito stoji u Matejevu Evanđelju da Josip "učini kako mu naredi anđeo Gospodnji" (1,24). To prihvaćanje Božje volje, koja je sama pravda i ljubav, prihvaćanje rasporedbe Božje, da se ispuni sva pravednost Božja, a zapostavljanje svoje volje da "potajice otpusti" svoju zaručnicu Mariju (Mt 1,20), to čini čovjeka pravednim. Bilo je to, dakle, Božje naređenje, a onda Josipovo vjerno izvršenje. U ovom je primjeru preuzeto očinstvo nešto kudikamo uzvišenije nego u onim zakonitim ženidbama, iz kojih se rađa dijete, i u onim ženidbama gdje supružnici dijete pravno posvoje. Ovdje zaručnica, žena, Marija, čudesno i tajanstveno začinje, isključivo snagom Duha Božjega, i rađa svoga sina, a Josip je onaj koji zakonitim židovskim ženidbenim vezom pristaje i prihvaća očinski auktoritet kako bi mudro i s ljubavlju štiti i svoju zakonitu zaručnicu i čuvao i odgajao njezina sina koji je ujedno Sin Božji. Ne samo snagom toga ženidbenog veza s Marijom, vazda Djevicom, koja je, osjenjena Duhom Svetim, "ni od volje tjelesne, ni od volje muževlje, nego - od Boga" (Iv 1,13) rodila Isusa, već i preuzimanjem Marijina djeteta kao svoga, a pogotovo naredbom Božjom da bude i da se zove vremeniti otac Isusov. Nije to metafora - slikovit izraz, nego Josip ima puni i pravi očinski naslov i ugled u Obitelji, kakav mu samo Bog daje. Sva se rodoslovlja nabrajaju preko Josipa, premda nije uopće posrijedi njegovo tjelesno potomstvo, nego se sve odvija snagom i voljom Božjom i zakonitim zaručničkim vezom s Marijom. Pravedan je jer je Bogu pokoran!

Na dobru glasu. - Josip je uvijek prikazan na dobru glasu, doduše seljačkoga podrijetla i zanata: i kada je Isus predstavljen kao "drvodjeljin sin"

(Mt 13,55), i kada je prikazan kao božanski čudesan u kontrastu prema Josipu (Iv 6,42). Možda je samo tek pozvani Natanael iz Kane Galilejske onako superiorno omalovažao cijelo zabitno galilejsko selo pitajući se: "Iz Nazareta da može biti što dobro?" (Iv 1,45). A kada ga je Isus proročki podsjetio na njegove radnje "pod smokvom" (Iv 1,48), pozvani se posve obratio i Isusa nazvao ne samo "Učiteljem", nego i "Sinom Božjim" i "Kraljem Izraelovim"! (r. 50).

U čemu uzor radnika? - Ako pomno čitamo Evanđelje, ne ćemo nigdje naći ni jednu jedinu riječ koju je izgovorio sv. Josip. Ali ćemo u vrijeme Isusova djetinjstva uz njegovo ime svaki put naći neko njegovo značajno djelo. Koliko je god puta primio od Boga poruku, uglavnom u snu, u čudesnu viđenju, spremno je odgovorio na Božji mig. I svaki se put hrabro odvažio na neizvjestan put! Pred neshvatljivim Otajstvom Božjim sam je zanimemio, ostao bez riječi. Pokraj njegova imena nema, doduše, nijedne njegove rečenice ni Isusu, ni Mariji, niti ikomu drugomu, niti Isusove ili Marijine riječi njemu. Nema čak nijedne njegove molitve Bogu, nema hvalospjeva poput *Benedictus*-a Zaharijina (Lk 1,68-79), ni hvalospjeva poput *Magnificat*-a Marijina (Lk 1,46-55), ni uslika poput *Nunc dimittis*-a Šimunova (Lk 2,29-32), što ne znači da on nije tiho i zahvalno hvalio i slavio Boga za sva djela čudesna. Nema riječi, ali ima puno zadivljujućih djela u okviru cijele Svete Obitelji, djela koja su niknula iz njegove istinske molitve Bogu. Eto zašto je tihi, šutljivi primjer načela "moli i radi" i nama da puno više radimo negoli - pričamo!

Josip bi, dakle, i nama svima pomogao da budemo pravedni i poslušni, plemeniti vršitelji volje Božje, kada bismo ga za to zamolili. Ali svijet ide svojim očitim kontradikcijama. Navedimo barem jednu, koju ističe nedavno preminuli skoro stogodišnjak, francuski isusovac, filozof, o. Xavier Tilliette (1921.-2018.): Ovo je "društvo - veli on - na najnižoj ljestvici perverzije, koje pokreće nebo i zemlju protiv smrtne kazne, a, u isto doba, opravdava i propagira slobodan pobačaj"! Društvo koje ubija milijune nevine djece odmah po začecu, a bori se svim silama protiv smaknuća tolikih zlikovaca koji su okrvavili ruke nad stotinama tisuća ljudi, pootimali tuđu imovinu, opljačkali milijune tuđe zarade. Dobrotvora Isusa razapinju, a zlotvora Barabu nagrađuju!

Mi se obično sv. Josipu molimo za sretnu smrt, što je vrlo pohvalno, i nastavimo tako! Ali mi se

moramo moliti i boriti i za sretan život prema krjepostima koje su u Josipa cvale do punine: pravedan, poslušan, pobožan, ponizan, pošten, razborit, vjeran, bogobojazan. Upravo taj buket izvrsnih odlika čine ga svetim tako da mu pripada prvenstvo čašćenja, odmah nakon Gospe, a prije svih svetaca i svetica Božjih.

Molitva. - *Mužu pravedni, o Josipe svet, izmoli od Boga pravdu i ljubav ovomu narodu i svim*

ljudima i narodima ove zemlje! Spomeni se, dakle, nas, blaženi Josipe, i svojim odnosom prema Isusu i molitvom posređuj kod Isusa, koji je nazivan Tvojim "sinom". Radniče uzorni, mužu pravedni i bogobojazni, Josipe sveti, izmoli od Boga pravdu i milosrđe, omogući časna posla ovomu narodu i svim ljudima svijeta. Neka nam bude milostiva i blažena Djevica, Tvoja zaručnica, Majka onoga koji s Ocem i s Duhom Svetim živi i kraljuje u vjekovječne vjekove. Amen.

DUHOVNOST

SUSRET SVEĆENIČKIH KANDIDATA

Mostar, 29. prosinca 2018. - Na godišnjem susretu svećeničkih kandidata u Mostaru u subotu, 29. prosinca 2018. okupilo ih se dvadeset i sedam: devet sjemeništara i dvostruko više bogoslova. Dolaze iz raznih hercegovačkih župa ali i iz raznih škola: gimnazijalci iz Travnika i Zadra, a bogoslovi iz Sarajeva, Zagreba, Rima i Eichstätta. Biskup je Ratko najprije s učenicima i studentima proveo sat vremena u velikoj biskupijskoj dvorani potičući ih da, bez pripreme i pomoći, napišu slobodan sastav o blaženom Alojziju Stepincu: što su čuli, čitali, razmišljali i zapamtili u vrijeme svoga školovanja, a sve u povodu 120. obljetnice njegova rođenja i 20. obljetnice njegove beatifikacije. Svima jednak naslov "školske zadaće": *Blaženi Alojzije Stepinac - život i djelo*. Možeš zamisliti kakve će biti razlike u sastavima, ako poneki bogoslov radi diplomsku radnju o Stepincu, a poneki sjemeništarač prije tri mjeseca došao iz osmogodišnje škole u kojoj nije ni čuo za Stepinca, osim ako mu se osnovana škola naziva Blaženikovim imenom. Od njih se traži da napišu ono što su zapamtili nakon što su sve - zaboravili! Svi su se marljivo dali na posao. Neki su napisali jednu stranicu, neki tri. Na kraju ovoga izvješća bit će objavljena dva sastava, a neke bi valjalo poslati uredništvu Crkve na kamenu pa neka ono izabere i objavi što želi.

Nakon toga zajedničkoga i raznovrsna uradka, svi su prešli u kapelicu Hrvatskih mučenika u Svećeničkom domu, gdje su u 11.00 sati započeli i pratili sv. Misu Božićnim pjesmama, a deseterica su od njih liturgijski obilježena stupnjevitim znacima i koracima prema đakonatu i prezbiteratu.

Dvojica su trećotečajaca pripuštena među kandidate za đakonat i prezbiterat, i to

Nikša Pavlović iz župe Gradac za Trebinjsko-mrkansku biskupiju i

Sven Skender iz katedralne župe za Mostarsko-duvanjsku.

Petorica četvrtotečajaca primila su liturgijsku službu lektora ili čitača, i to svi Mostarsko-duvanjske biskupije:

Ivan Aničić iz župe mostarske Katedrale Marije Majke Crkve,

Branimir Bevanda iz Sv. Mateja iz Mostara,

Vinko Nenadić iz župe Posušje,

Tomislav Rajič iz župe Jablanica,

Goran Žabčić iz župe Čapljina.

Trojica su petotečajaca primila liturgijske službe akolita ili svjeconoša, odnosno izvanrednih djelitelja sv. Pričesti, i to:

Ante Jukić iz župe Posušje i

Mate Pehar iz mostarske katedrale te

Antonio Krešić iz Hrasna, Trebinjska biskupija.

Sve ih je prozivao da pristupe k oltaru don Pero Miličević, tajnik. Biskup je prigodom obreda pružio lekcionar lektorima, a posudice s hostijom i vinom akolitima uz blagoslovne molitve.

U homiliji biskup je govorio o Kristovu pozivu apostolima: od svih zvanja i profesija Isus je izabrao samo apostole da budu s njim i da ih šalje propovijedati o Kraljevstvu Božjem. Gospodin daje zvanje, koje se vrjednuje kroz život u odgovornoj slobodi i u odgovornoj pameti. Ako uz molitvu i duhovne razgovore ustanoviš da te Bog zove, odluči se na vrijeme, potpuno i neopozivo. I sam ćeš biti sretan i druge ćeš usrećivati, potaknuo ih je biskup.

Poslije sv. Mise svi su se našli u blagovaonici. Za vrijeme objeda neki su predstavnici svojih odgojnih ustanova i škola imali priliku reći koju riječ svima o svojim sredinama. Tako je N. Pavlović govorio o zajednici na Jordanovcu u Isusovačkom kolegiju. Tomislav Rajič, kao dukt, govorio je o sarajevskoj bogosloviji i fakultetu. Zvonimir Rezo o rimskom Lateranu i Mato Puljić o Eichstätta u Njemačkoj. Mate Galić maturant, kao dukt, predstavio je travničko sjemenište i gimnaziju, a

Ivan Martić, također duktor, i brat mu Luka, maturanti, govorili su o sjemeništu u Zadru. Svima je na kraju podijeljena *In memoriam* - Spomenica o biskupu Pavlu Žaniću kojemu je ove 2018. godine obilježena stoljetnica rođenja.

Dva teksta o Blaženom Alojziju Stepincu. Izabrana su dva sastava o Alojziju kao idealnu bogoslovu, svećeniku, nadbiskupu, blaženiku i mučeniku. Ostale su neispravljene neke netočne sitnice koje su ispale iz kandidatove memorije.

Daniel Rajič, sjemeništarač, III. razred:

Blaženi Alojzije Stepinac rođen je 1898. u malom selu blizu glavnoga hrvatskog grada Zagreba. Majka mu je bila osobito pobožna te je puno molila. U osnovnoj školi pokazao se kao dobar učenik, no srednju školu, tj. gimnaziju koju je pohađao kao sjemeništarač završio je samo za godinu i pol dana [3. i 4.]. To je bila odluka tadašnjega cara Franje Josipa I. Po završetku škole odlazi u vojsku te na kraju dolazi kući sretno i zdravo, ali s bitnom promjenom: Ne želi u bogosloviju. I ima djevojku. Non nakon nekoga vremena ipak odlučiti ići, ostavlja djevojku, obitelj i dom i polazi na fakultet. Na studiju je proveo sedam godina, gdje je polagao filozofiju i teologiju kao vrstan student i kandidat za svećeništvo. Zaređen je i samo što je primio sveti sakrament svećeništva, brzo je zaređen za biskupa, i to ne bilo kojega, već postaje nadbiskup zagrebački, postaje kardinal. Teška su vremena utjecala na njegovo djelovanje, sigurnost i život. Ono što se općenito zna, jesu brojni podatci koje ću navesti kasnije, no sada bih izdvojio njegovu pobožnost. Jednom je prilikom Blaženik izjavio jednu vrlo snažnu misao: "Kada vam sve uzmu, ostaju vam dvije ruke, sklopite ih na molitvu!" Bio je velik dobrotvor. Za vrijeme okrutne komunističke vlasti spasio je više tisuća srbijanske djece (točan broj sam zaboravio, nalazi se u knjizi mons. Jurja Batelje), uzdržavao je domove i druge nezbrinute ljude. Rekao bih da su njegova volja za odricanjem i požrtvornost ono što ga je kroz život odlikovalo najviše. Najznačajnije pak, to ne mogu baš izdvojiti, ali kad bih morao, to bi bilo - a s tim vjerojatno i čitav katolički puk u Hrvatskoj - da ostane povezan s Vatikanom i Svetim Ocem. Na kraju je preminuo u Krašiću od trovanja arsenom.

Postao je blaženik po svojoj mučeničkoj smrti, a blaženim ga je proglasio papa Ivan Pavao II. 1998. u Mariji Bistrici. Naravno nije ono [trovanje] jedini faktor u igri, tu je dugi niz godina zabilježeno i potpuno istinitih neopovrnutih činjenica o

požrtvovnom radu, krjeposti, poniznosti, ljubavi i odricanju. Sve što znam o tome čitao sam u člancima.... Najviše sam doznao iz knjiga mons. Jurja Batelje. Nisam siguran u neke podatke koje sam naveo, odnosno oko godine rođenja, jer nisam baš upamtio to, no to nije ni bitno. Osobno sam pročitao "Katehetske propovijedi blaženog Alojzija Stepinca, svezak 1. i 2.", te još dvije knjige čijeg se naslova ne sjećam točno. Brojni članci s interneta i časopisa poslužili su mi da se informiram.

Ovaj bih sastav volio završiti molitvom njemu jer smatram da je snažan zaštitnik:

- Blaženi Alojzije, dragi naš zaštitniče u nevolji, Ti si imao veliku ljubav prema ljudima oko sebe, a samim time i ljubav prema Kristu. Spremno si se žrtvovao čitav svoj život ponizno za druge i pomagao im na svaki način, a na koncu mučenički si trovanjem umro za Gospodina. Daj da i mi vjerujemo tako i ljubimo jedni druge da spremno ostavimo svoje zadovoljstvo i služimo braći i sestrama. Daj da po Tvom zagovoru svetom svaki naš dan bude Bogu na slavu, a nama na spasenje!

Vinko Nenadić, bogoslov, IV. godina:

Blaženi Alojzije rodio se 1898. u Krašiću. Rođen i odgojen u katoličkoj obitelji. Nakon razmišljanja, stupio je u malo sjemenište, gdje je boravio godinu i dva mjeseca kada odlazi u rat. U ratu se pokazao dobrim vojnikom te je dobio i pohvale.

Do 1924. bilo je burno razdoblje njegova života, gdje mu je svećeničko zvanje bilo potisnuto i uopće nije razmišljao o njemu. Upisao je i agronomski fakultet, ali nije ni godinu uspio završiti. Imao je djevojku, ali u odnosima prema njoj te u pismima koja su razmjenjivali lako su uvidjeli kuda će krenuti i kako će završiti njegov život. Npr. u mladenačkoj zaljubljenosti, kada mu djevojka šalje "kušlece" pismom, on bi ostajao hladan.

Javlja se u bogosloviju i odlazi u Rim na studij filozofije i teologije u Zavod Germanicum et Hungaricum, gdje je ostao do svećeničkog ređenja. Nedugo nakon svećeničkog ređenja, 1934. zaređen je za zagrebačkog nadbiskupa.

Dolazi drugi svjetski rat. Sada Alojzije ulazi u rat kao Kristov vojnik, pastir zagrebačke nadbiskupije i cijeloga hrvatskog naroda. U rat ne ulazi s oružjem olova i baruta, nego oružjem ljubavi, vjernosti Crkvi, suosjećanja s progonjenima i malenima, u nepokolebljivosti u odlukama i crkvenom nauku. Ulazi u koštac s režimima. Radio je za čovjeka, za narode, a ne za režim. Postoje brojna svjedočanstva progonjenih Židova, Srba, koje je

obranio od ustaša. Osjećao je bilo hrvatskog naroda i bio za Nezavisnu Hrvatsku, ali ne za Hrvatsku kao tvorevinu fašizma i njemačkog nacizma.

Nakon završetka rata, trebao je u miru vršiti svoju pastirsku službu, ali tu tek počinje prava kalvarija. Nastojanje predsjednika SFRJ-a Tita da Stepinac osnuje nacionalnu Crkvu i time se odvoji od Vatikana vremenom je postajalo intenzivnije i mukotrpnije. Više puta bio je pritvoren i boravio u zatvoru, da bi na montiranom procesu dobio 16 godina zatvora koji je izdržao u Lepoglavi i Krašiću, gdje je i umro. Za to vrijeme bio je sustavno trovan. Stepinac je umro pod palmom mučeništva, nakon mukotrnog trovanja, ali njegova pastirska ljubav, briga za progonjene i vjernost Crkvi nadvisuju patnje i u tome se očituje njegova svetost.

Raspadom Jugoslavije i dolaskom Republike Hrvatske presuđeno je kako je Stepinac bio žrtva montirana procesa.

Papa Ivan Pavao II. proglasio ga je blaženim, 1998.

Umjesto odvojenja od Svete Stolica, kako je Tito želio, kardinal je postao stup katoličanstva u hrvatskom narodu. Njegovo pouzdanje u Boga bilo mu je najjače oruđe u progonima. Kakav mu je bio život, takav je bio i proces beatifikacije. Njegovo je ime toliko puta oblačeno, oklevetano, ali ima dovoljno prostora da se takvi klevetnici izjasne pa da u svojoj laži vide istinu.

Stepinac nam svima, ne samo katolicima Hrvatima, može biti istinski primjer u vjernosti Crkvi Katoličkoj, u služenju i pouzdanju u Boga, u su-sretljivosti sa svim ljudima i u ljubavi prema Bogu. Stepinac je bio i bit će svetac! Kada će biti kanoniziran, neka bude Božja volja pa da progonitelji posvjedoče njegovu svetost.

Blaženi Alojzije, moli za nas!

In Te, Domine, speravi!

EKUMENSKI DAN U MOLITVENOJ OSMINI

Mostar, 18. siječnja 2018. - Na 33. zasjedanju Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine u Mostaru u ožujku 2005. godine Biskupi su prihvatili prijedlog Vijeća za ekumenizam da u okviru *Molitvene osmine za jedinstvo kršćana*, od 18. do 25. siječnja, bude obilježavan Ekumenski dan, i to u nedjelju između ta dva spomenuta datuma. Bila je to razložna odluka da se u tome Tjednu, ne samo u sv. Misama, osobito u molitvi vjernika, moli za jedinstvo svih kršćana, nego i u ekumensku nedjelju na svečan način propovijeda o promicanju jedinstva i na domaćem terenu i na općoj crkvenoj razini. Ove godine taj Ekumenski dan jest Druga nedjelja kroz godinu, 20. siječnja.

Tema ovogodišnje Molitvene osmine jest rečenica uzeta iz Knjige Ponovljenoga zakona, 16,20: "Teži za samom pravdom". Pravdu je Gospodin Isus na poslovičan način definirao: Podajte caru carevo, a Bogu Božje (Mt 22,21). To jest svakomu njegovo što mu pripada, kako su to stari Rimljani govorili (*suum cuique*). Pravda se u Izraelu dijelila u Hramu. Upravo je Ponovljeni zakonik dopustio da se može presuđivati i izvan Jeruzalema u svetištima. Takvim je sudcima jasno stavljano na znanje da će ih i same suditi jedini Pravedan Sudac.

U suvremenom svijetu, i to upravo ovih dana ima i vedrih i nevedrih ekumenskih vijesti. Vatikanski *L'Osservatore Romano*, od 18.-19. siječnja, opisuje kako se od 13. do 19. studenoga 2018. u Bose-u u Švicarskoj sastao Koordinatorski odbor Međunarodne mješovite komisije za teološki dijalog između Katoličke Crkve i Pravoslavnih Crkava. S katoličke strane bio je supredsjedatelj kard. Koch, a s pravoslavne arhiepiskop Job, predstavnik Carigrada. Sudjelovalo je deset katoličkih članova i devet pravoslavnih. I to je dobra vijest. A nije dobra vijest što se nije pojavio i ruski predstavnik. Naime, kako je sinodski odlučeno, predstavnik Moskovskoga patrijarhata ne će sudjelovati na takvim ekumenskim sastancima gdje sudjeluje predstavnik Carigradskoga patrijarhata. Razlog? - Zato što je Ekumenski carigradski patrijarh Bartolomej 6. siječnja ove godine, snagom svoje vjekovne prakse kao Vaseljenski patrijarh svečano priznao samostalnost ili autokefalnost Pravoslavne Crkve u Ukrajini, koju Patrijarh Moskve i cijele Rusije smatra svojim kanonskim područjem.

Papa Franjo izjavio je, 19. siječnja, da ekumenizam nije opcija, izbor, nego nepovratan put u budućnost. Gospodin je Isus molio svoga Oca

- Oče pravedni! (Iv 17,25) - za jedinstvo svojih učenika i svih onih koji će povjerovati na njihovu riječ.

Ono što sve kršćane obvezuje i što svi mogu učiniti jest moliti se na nakanu da Bog iz dana u dan povezuje i sve više ujedinjuje sve kršćanske vjernike i crkvene službenike. Crkva Katolička od

1967. godine sudjeluje u Molitvenoj osmini za jedinstvo kršćana.

Dao Otac nebeski da "svi budu jedno" (Iv 17,22), kako je to Sin njegov jedinorođeni želio i za to žarko molio na Posljednjoj večeri! I kako to uistinu žele i mole kršćani u ovoj Molitvenoj osmini.

DAN BOGU POSVEĆENIH OSOBA

Mostar, 2. veljače 2019. - Otkako je sveti Ivan Pavao II., papa, 1997. godine, odredio da se 2. veljače, kada se u Crkvi slavi blagdan Prikazanja Gospodinova u Hramu, obilježava i Dan Bogu posvećenih osoba, svake godine, od 2. II. 1998. do danas, redovnici i redovnice koji pastoralno djeluju na području hercegovačkih biskupija u poslijepodnevним satima sabiru se na molitvu, redovito u katedrali Marije Majke Crkve u Mostaru, a sv. Misu predvodi i prigodnu riječ uputi mjesni biskup Ratko Perić. Tako je bilo i ove godine.

Nešto više od 100 redovnica i redovnika zajedno s redovničkim pripravnicima, kandidaticama, postulantima i postulanticama, novacima i novakinjama došlo je u Gospinu katedralu kako bi molili za milost još većega posvećenja i za snagu redovničkoga poslanja te za redovnički pomladak u domaćoj i općoj Crkvi. Prije sv. Mise, u 15.00 sati, sve je pristigle uveo u slavlje sakramenta pomirenja pokorničkim bogoslužjem don Željko Majić, generalni vikar. Za vrijeme ispovijedanja krunicu su predmolile postulante i kandidatice.

Sv. Misu, uza suslavlje deseterice svećenika, predslavio je mjesni biskup, koji je u početku pozdravio franjeve i karmelićane, te članice ženskih zajednica: franjevke, franjevke od Bezgrješne, klanjateljice Krvi Kristove, karmelićanke Božanskoga Srca Isusova, milosrdnice sv. Vinka Paulskoga i služavke Maloga Isusa. Biblijska su čitanja čitale redovnice, Evanđelje navijestio fra Miljenko Šteko, provincijal hercegovačkih franjevac, a molitvu vjernika izrekli su postulanti i novak. Za vrijeme pokorničkoga bogoslužja i sv. Mise pjevale su sestre juniorke Školskih sestara franjevac, Mostarske provincije Svete Obitelji.

Nakon sv. Mise zajedništvo je, uz okrpju, nastavljeno u katedralnoj dvorani. Prenosimo propovijed biskupa Ratka.

Isusov susret sa sestrama

Ne ćemo danas ni o starom Šimunu, ni o još starijoj baki Ani, ni o malom Isusu kojega majka Marija drži na rukama u Hramu, nego ćemo progovoriti nekoliko riječi o odraslom Isusu i njegovu prikazanju u životu, napose na Kalvariji. Vidjet ćemo ga u susretu s dvjema sestrama, pravim časnim sestrama, Martom i Marijom, kako se one posvećuju Gospodinu.

Isusov posjet. Dok su oni tako putovali, uđe on u jedno selo. Žena neka, imenom Marta, primi ga u kuću. Imala je sestru koja se zvala Marija. Ona sjede do nogu Gospodinovih i slušaše riječ njegovu (Lk 10,38-39).

Putovali u Jeruzalem Isus i njegovi učenici - Trinaestorica na broju. Isus je na putu u Grad koji će ga, domalo, izbaciti izvan svojih zidina,

na Kalvariju, i sramotno razapeti. Gospodin se uživio u tu završnu fazu svoga zemaljskog hoda i žrtvena prikazanja. Treba umrijeti, u 33. godini života. I to na najstrahovitiji i nasramotniji način. Na križu. Nije mu ni do čega drugoga stalo doli da se posve posveti Bogu Ocu i potpuno izvrši njegovu svetu volju. A narav se ljudska buni protiv nevolje, križa, smrti. Isus ima i narav ljudsku s ljudskom sposobnošću volje, i narav božansku s božanskom voljom. Božanska pristaje uz Oca. A ljudska se otima. Ali on, tj. njegov božanski "Ja", Božanska Osoba, dominira i ljudskim činom volje i ljudskom naravi. Prihvaća što Bog Otac želi. Eto prikazanja.

Na tome putu Isus se s učenicima svratio u selo Betaniju, ni tri kilometra od Jeruzalema. U selu

jedna zdrava i pobožna obitelj, koju je Isus - kako se čini - i prije posjećivao, čak je znao i prenoćiti (Mt 21,17). Pretpostavljamo da se i tada radi o obitelji mladića Lazara i rođenih mu sestara Marte i Marije, iako se oni izričito i imenito tada ne spominju. Ne spominju se u toj kući ni otac ni mati. Vjerojatno umrli, a djeca ostala siročad. Kada je poodrastao, Lazar je trebao postati glava kuće, a dvije sestre, starije od njega, tražile načina da se skuće i osnuju svoje obitelji. Ta tročlana obitelj uvijek je Isusa rado očekivala i primala, jer ga je istinski voljela, svi redom. Pa eto kako je Isus volio Lazara, da ga je - kad je mlad umro - 4. dan od mrtvih oživio.

Isus je, dakle, ovaj put očekivao da će u toj kući naći malo odmora i mira, i s prijateljima porazgovoriti. Nije bio ni toliko gladan ni žedan, osim lijepe ljudske riječi, odnosno još bolje njihova slušanja. On ima nešto njima reći i dati, a ne toliko od njih čuti i primiti. On će danas častiti. On ima riječi vječnoga života, kada je i sam Riječ - Vječna Mudrost i Vječni Govor.

Iako je **Lazar** kao muškarac bio "glava" kuće, ipak se u kući pitala sestra **Marta**, vjerojatno najstarija od njih troje. Narod je govorio: "Hajdemo u Marte!" A ne: "Hajdemo u Lazara!" Evanđelist Luka posve jednostavno za Martu: "Primi ga u kuću". Dočeka ga sva radosna iskrenom dobrodošlicom. Razletjela se po kući od uzbuđenja i preplavljena osjećajem zahvalnosti. Usplahirena, sva zauzeta, čime sve ponuditi goste. "U mene se svratio! Bože, koje radosti i časti!" Ne zna za što bi prihvatila. Zahvalna Bogu da se Isus htio svratiti, i to po drugi put. Počašćena preko svake mjere.

Blago kući u koju se Isus svraća. I koja ga ova-ko prima raširena srca i raširenih ruku: da kuću blagoslovi, a kućne članove Bogu preporuči, prikaže i posveti.

Bože, kako uvijek ima obitelji koje te kao redovnicu / redovnika / svećenika rado prime i počaste kao anđela Božjega. I čovjek se ugodno osjeća, pogotovo što nitko od ukućana ne nameće svoje volje, prepušta gostu da se osjeća kao u svojoj kući.

Ima i onih drugih obitelji, ne zadržavamo se kod njih, jer te ionako ne će primiti.

A **Marija**, sjedeći "do nogu Gospodinovih", sva uživljena i na svoj način "usplahirena" Isusovom riječju, sluša što on priča i pohranjuje u svom srcu. Ne upada mu u riječ. Mislila je da će tako Isusa najbolje počastiti. Da njemu posveti svoje oči, svoje uši, svoje srce! To je redovnička

posveta: Isusu pokloniti svoj um i svoju volju, svoje oči i uši, svoje ruke i svoj govor. A Marta?

Kriva rečenica. A *Marta bijaše sva zauzeta posluživanjem pa pristupi i reče: "Gospodine, zar ne mariš što me sestra samu ostavila posluživati? Reci joj dakle da mi pomogne"* (Lk 10,40). Marta se uzvrpoljila po kući, ne zna čega bi se prije dotaknula. Ona bi željela počastiti na najbolji mogući način Isusa i njegovu družinu. Najteže joj je što je Marija sjela i gleda u Isusa kao da ga nikada prije nije ni čula ni vidjela. U ekstazi, ni da očima trepne. Naide Marta jednom pokraj Marije i dade joj znak da se digne i da joj pomogne. Marta svoju sestru prekorava koja se Isusu pokorava. Marta želi da u kući svi prate što ona radi. Ona na prvo mjesto stavlja aktivnost, rad, užurbanost, usplahirenost, živčanost. Sve je tomu podredila: i molitvu, i meditaciju, i adoraciju Presvetomu koji je tu, u kući, izložen, sjedi uza zid. Rad i rad, i samo rad. A što ostane za molitvu, za razgovor s Isusom. Namolit će se kada ostari i kada ne bude mogla raditi! Namolit će se kada bude u nebu. I rad je molitva, tumači ona sama sebi.

U ovoj današnjoj krizi zvanja, osobito ženskih, ipak ima još uvijek, razmjerno, više kontemplativnih Marija negoli aktivnih Marta. A ni kontemplativne nisu nimalo neaktivne, štoviše. Statistike vele da je danas u Katoličkoj Crkvi *svećenika: 415.000, zavjetovane ili posvećene braće: 52.000; zavjetovanih sestara: 660.000. I braća i sestre u opadanju. Postoji 3500 samostana kontemplativnih redova.*

Marta ne opominje samo svoju sestru, ona ide i dalje: živcima, a ne razborom.

Marta prelazi na opomenu i Isusu. Kada je vidjela da je Marija ne sluša, da joj ne će nimalo pomoći, okrene se Isusu i zamoli ga posve uljudno a duboko pogriješno: neka on rekne Mariji da najprije njoj pomogne, pa će onda valjda obje sjesti i slušati što on priča. Najprije ručati, pa onda uz kavu svi ćemo pričati i svi ćemo slušati! Tu je Marta dobro preletjela granicu dobra odgoja i ukusa, porezala se po srcu, po licu i po ruci. Kroz čitavo vrijeme više se na Mariju srdila, nego ručak spremala. Marta traži da Isus vrši njezinu volju. On je već na početku dao naslutiti da nije od jela. Malo vode i koru kruha, i ništa drugo. Ali Marta ne želi razumjeti da je Isusu puno više stalo do toga da on njima dadne Božje utjehe, negoli da one njemu dadnu plodova kućne radinosti. "Ne će on u mojoj kući gladovati, ni postiti!"

Isusova opomena. *Odgovori joj Gospodin: "Marta, Marta! Brineš se i uznemiruješ za mnogo, a jedno je potrebno. Marija je uistinu izabrala bolji dio, koji joj se neće oduzeti" (Lk 10,41-42). Biblija "Stvarnosti" prevodi: "najbolji dio" koji joj se ne će oduzeti! Eto to je Isusov odgovor. Uljudan, a odlučan. Isus sigurno ne bi reagirao da Marta nije njega prozvala, upozorila, opomenula. Zamijenila teme i vrijeme. "Marta, Marta". Kada Gospodin nečije ime ponovi dva puta, onda čuvaj se! To znači: Pamti! Pamti što Isus kaže. A on kaže:*

Marta, Marta, brineš se za mnogo, a samo se jedno od tebe očekuje: vjernost! Posvećenje!

Marta, Marta, uznemiruješ se za puno toga, a samo je u životu jedno potrebno - Bogu se posvetiti i spasiti dušu svoju!

Marta, Marta, tjeskoba te uhvatila zbog raznih problema: kako postaviti stol, stolnjak, tanjure, kako goste rasporediti; koji je prvi, drugi, treći...? Tebi je stalo što staviti na stol prvo, što drugo?

Marta, Marta, iznesvijestila si se od brige: pa zato puno toga propustila i zaboravila. Zamijenila si dragi susret i najdražu Osobu s frkom po dvorištu i po kući.

A samo je jedno potrebno. Jedan tanjur, jedno jelo. Malo kruha, malo vode. Sve će ti ostalo ostati na stolu. Samo ćeš ostaviti loš dojam. Pa i u Svetom Pismu.

*Samo jednu dušu imam - nju mi dade vječni Bog
Propadne li ona ludo - Nema većeg od zla tog.*

Marija je izabrala pravi trenutak, pravi način, pravu Osobu! "Najbolji dio!"

DUHOVNA OBNOVA U BOGOSLOVIJI

Don Jakov Kajinić, duhovnik Vrhbosanskoga bogoslovnog sjemeništa u Sarajevu, pozvao je biskupa Ratka Perića iz Mostara da vodi duhovnu obnovu bogoslovima u petak 5. i u subotu 6. travnja 2019. S bogoslovima su bili i njihovi poglavari: rektor dr. Josip Knežević i vicerektor dr. Ilija Marković.

U petak u 16.00 sati biskup je u razmatranju govorio o procesu grijehenja, procesu obraćenja/opamećenja, tj. metanoje i o procesu oproštenja.

Griješenje: Grješnik jest onaj koji ne samo slučajno sagriješi, nego koji svjesno, birano i hotimično Boga ponižava, te svom snagom svojom i svim srcem izaziva Boga u njegovim svetim zapovijedima od Prve do Desete.

Obraćenje/opamećenje jest čovjekov prijelaz iz vlastita poniženja u poniznost. Prihvaćanje Božjih mjera i načina koji čovjeka navode na razmišljanje, na pravi put, na pravo držanje prema Bogu. Čovjek kao da čuje na uho i još bolje u duši: ako se skrušiš i Boga zamoliš za oproštenje, Bog ti se može i hoće smilovati. Skrušen znači skršen u svojoj oholosti i goropadnosti.

Oproštenje. Riječ *oprost* dolazi od stare slavenske riječi *prost*, a taj pojam ima dva značenja. Prvo je pozitivno: slobodan, jednostavan, bezazlen, priprost, prostodušan. Kažemo li: prostim okom gledati. Prosto ti bilo od mene! Mi smo danas izbacili riječ *prost* iz hrvatskoga standarda zbog drugoga negativna značenja: nepristojan,

bezočan, prostački. Ostalo nam je još malo te riječi samo u oprost, oproštenju i proštenju.

Od 17.00 do 18.00 sati bila je mogućnost osobne sv. ispovijedi i privatna klanjanja u kapelici Blagovijesti.

U 18.00 sati za vrijeme koncelebrirane sv. Mise biskup je na temu Evanđelja, gdje se spominju Isusova "braća", govorio o rodbinskim i duhovnim odnosima. Nikada se i nigdje ne navodi da bi Blažena Djevica Marija imala druge djece osim Isusa, pa ni izraz da je rodila "prvorodenca" (Lk 2,6) ne znači da je rodila i drugu djecu. A biblijska je istina da je Djevicom ostala i nakon što je Isusa rodila. A ne navodi se ni za sv. Josipa da bi bio udovac prije zaručništva s Marijom, i da bi imao sinova i kćeri. Ovdje se uopće ne misli, prema židovskom običaju, na rođenu braću, nego na bliske rođake. Može se izvući siguran zaključak da imenito navedena braća Jakov i Josip imaju svoju majku Mariju i svoga oca Kleofu. Moguće je da je ta Marija bila sestra ili polusestra Gospina (Iv 19,25), tj. njezina bliska rođakinja, kao što je moguće da je Kleofa bio brat ili polubrat Josipov. Za Isusova života "braća" su njegova, po svome poimanju svijeta, razmišljala i radila poput sinova ovoga svijeta, nisu vjerovala u Isusa kao Mesiju. Ali nakon Gospodinova uskrsnuća i uzašašća neki su se od njih - Jakov i Šimun - temeljito obratili i tijekom vremena zauzeli važna mjesta u prvoj kršćanskoj zajednici. Za Jakova i Judu, Gospodinovu "braću",

sigurna je predaja da su napisali Poslanice svojim judeo-kršćanskim zajednicama. Nisu bili apostoli među Dvanaesticom.

Poslije večere, najprije susret s poglavarima u rektorovoj sobi, a potom u 20.15 biskup je govorio bogoslovima o bitnoj ulozi majke Barbare u životu i zvanju blaženoga Alojzija Stepinca

U subotu u 7.30 jutarnja molitva. Nakon doručka biskupov susret s hercegovačkim bogoslovima: Branimirom i Tomislavom iz četvrtoga tečaja, Andrejem i Gabrijelom iz prvoga tečaja. Naveo je koliko ima umirovljenih svećenika u pastoralu, koliko na studiju, koliko ih završava školovanje, i potaknuo ih da se u svoj slobodi i povjerenju predaju Bogu i Crkvi u službu.

U 9.00 sati bilo je razmatranje o Samariji i njezinim stanovnicima, koji do tada, već 400 godina, ne zbore s Judejcima.

Samarijanci. Na svome posljednjem putovanju u Jeruzalem Isus je pošao iz Galileje preko Samarije u Judeju. Poslao je glasnike, braću Ivana i Jakova, u neko samarijsko selo da pripreme prenočište. Očito je Isus stavio na kušnju braću da im dadne kakvu trajnu pouku. Stari neprijatelji Samarijanci zabravili su vrata Židovima putnicima. Gostoprimstvo je neljubazno odbijeno. Jakovljeva i Ivanova reakcija, nakon povratka, bila je neposredna i nasilna: *Gospodine, hoćeš li da kažemo neka oganj siđe s neba i uništi ih?* Smatra se da su zbog ove reakcije sinovi Zebedejevi nazvani "Boanerges" ili "sinovi groma" (Mk 3,17). Bili su nasilni, srditi ko gromovi. Isus im je pokazao da nije došao spaliti nego spasiti što se spasit dade. I njih će ovlastiti da rade na spasenju ljudi, bez granica.

Samarijanka. Prolazeći nekom zgodom iz Judeje kroz Samariju Isus se zaustavio na Jakovljevu zdencu. Učenike spremio u grad da nabave hrane, a on ostao sam. Naišla jedna vodarica od koje je Isus zaiskao malo vode. Umjesto da mu odmah dadne da se napije vode, poveo se razgovor koji je otkrio čitav vodaričin život, tako da je žena ostala posve zbunjena. Čitatelj ne zna je li se

Isus napio vode, ali jest ženi ponudio vodu koja žubori u život vječni. Probudio u ženi mnoštvo pitanja, pravih duhovnih, moralnih. Žena se nije samo iskreno pred Isusom ispovjedila, nego ga je navijestila cijelom gradiću Siharu kao proroka i Mesiju. Spasenje dolazi od Židova, ali nadilazi granice Judeje i židovstva.

Samarijanac. Isus, kojim počinje Novi Zavjet, nova era milosti, novi odnosi među ljudima i narodima, ispričao je ljudskomu rodu prisposobu o dvojici propalih učenika, valjda najglasovitiju prisposobu (Lk 10,29-37), nakon one o nevaljalim sinovima, odnosno o Ocu "rasipnu" po ljubavi svojoj (Lk 15,11-32). Isus poučava božanskim istinama svoje učenike i narod. Jedan ga od pismoznanaca upita: Učitelju, *tko je moj bližnji?* Ili *tko je meni bližnji?* Zakonoznanac zna da je ljubav prema bližnjemu - zakon! Isus mu kaže da to čini i živjet će! Ali književnik želi znati tko je taj njegov bližnji, da bi se ograničila ljubav na određen krug ljudi, rođaka, sunarodnjaka. A Isus, da mu odgovori, otpoče priču koja se inače u životu susreće na svakom koraku. Bio neki čovjek koji je silazio iz Jeruzalema u Jerihon, ali nije u nj stigao, barem nije te večeri. Upao među razbojнике koji ga stisnuše, svukoše i izraniše pa odoše pljačkati druge, ostavivši ovoga polumrtva. Naiđe židovski svećenik pa levit i prodoše. Naiđe Samarijanac i znamo kako je velikodušno pokazao svoje milosrdno srce i darežljivu ruku - prema Židovu... Tko je komu bližnji: po obiteljskoj krvi ili po duhu spasenja?

U 11.00 sati slavljena je sv. Misa. Biskup je govorio o panelu simbola u svetištu: o vjerskim istinama koje su predstavljene u mozaiku Utjelovljenja, u kipu Raspeća, u slici Uskrsnuća, u tabernakulu Euharistije. Govorio je potom o Isusu propovjedniku i o zadaći propovijedanja potičući bogoslove na pripremu i studij za tu nezabilaznu svećeničku službu.

Na kraju sv. Mise rektor don Josip Knežević zaželio je voditelju i svima koji su sudjelovali u ovoj duhovnoj obnovi Božju milost i blagoslov.

VIJESTI KATOLIČKOGA INFORMATIVNOG UREDA MOSTAR

STEPINČEVO U KATEDRALI

Mostar, 10. veljače 2019. - U mostarskoj katedrali Marije Majke Crkve mjesni biskup Ratko Perić slavio je večernju sv. Misu pete nedjelje kroz godinu, 10. veljače 2019. Pod propovijedu govorio je o nekim momentima nakon smrti blaženoga Alojzija Stepinca, pastira i mučenika, jer se toga dana slavi njegov liturgijski spomendan u Crkvi u hrvatskom narodu.

Krašić. Propovjednik je počeo povijesnim podatkom da je prije šezdesetak godina, točnije 10. veljače 1960. u 14.30 preminuo kardinal Stepinac u župnoj kući u Krašiću kao zatočenik, i to dvije godine prije isteka 16-godišnje zatvorske kazne. Komunisti su se prepali više mrtva negoli živa Kardinala. Glavna im je bojazan bila u tome da taj crkveni Pastir ne postane Blaženik, da ne bude proglašen Mučenicom i da se ne počne liturgijski štovati, pa onda njihova sramota veća sada nego dok je bio živ. Jednournu bi partija sve poduzela da mu zatre ime, a ispalo je tako da mu je ime slavnije mrtvu negoli živu.

Zagreb. Otpočeli pregovori gdje će biti pokopan. Prva je odluka bila: u župnoj crkvi u Krašiću! Grob je bio već iskopan. S Duhovnoga stola, nadbiskup Franjo Šeper, dotadašnji koadjutor, želio je da Blagopokojnik bude pokopan u katedrali i to je nekako dao na znanje vlastodršcima u Zagrebu. Neka ga barem mrtva puste na miru! I za čudo Božje: komunisti pristali. Mislili su po svoju: Ako dođe oko dvije tisuće ljudi na sprovod u Krašić, to bi bila golema masa koja bi ispunila i crkvu i dvorište. Prava demonstracija. To se ne smije dopustiti! A ako dođe u katedralu i pet tisuća ljudi, ne bi tako impozantno djelovalo u zatvorenoj katedrali.

Srce. Na sam dan smrti Nadbiskupovo je tijelo dovezeno na obdukciju na Šalatu, u odio koji je nakon rata oduzet Dječaćkom sjemeništu za vojnu bolnicu. Nadbiskup je Šeper diskretno zaželio od Stepinčeva liječnika, ako je moguće, da se Pokojnikovo srce očuva i preda Duhovnom stolu. I doista vješti liječnici uspjeli su izolirati srce i do dan-dva trebalo ga je predati na Duhovni stol. Mudri nadbiskup Šeper znajući s kakvom vrstom ljudi ima posla, radije je odlučio tako da se srce čuva u samostanu sestara milosrdnica u Frankopanskoj, jer je ionako jedna časna sestra bila stalna bolničarka koja je, po potrebi, išla s liječnicima iz Zagreba u Krašić. A tijekom vremena srce će se prenijeti u kapelicu na Duhovni stol. I sestra donijela srce u samostan. Ali do nekoliko dana telefonski zahtjev da se srce vrati na Kaptol, odnosno da ga Udbe preuzme. I tako od udbaške ruke do udbaške ruke u užarenu peć u Šarengradskoj ulici! Sprženo da ne ostane ni praha ni pepela od njega! Crkva bi htjela srce uzeti za relikviju! E ne ćeš, Crkvo Stepinčeva, dok je budne i svemožne Udbe!

Balzamiranje. Nisu samo to učinili s mrtvim srcem mrtvoga Kardinala, nego su rekli da će ga balzamirati. I balzamirali ga te noći, s 10. na 11. veljače. I balzamiran pokopan 13. veljače 1960. u katedrali, gdje je po prilici jednako bilo naroda i u crkvi i na prostranu trgu: oko 10 tisuća ljudi.

I mrtav trovan! Kada je grob komisijski otvoren 1993. radi identifikacije, imalo se što vidjeti. Umjesto da ga balzamiraju, obdukcionisti ga polili raznim otrovima da ne ostane ni djelića tijela neotrovana. Što im nije uspjelo sa živim Stepincem, učinili su s mrtvim. Nemojmo

se tomu čuditi. Komunisti su zabranili da se ne postavlja nikakva slika Kardinalova na grobu, nikakva slika pred katedralom, nikakva znaka, osim groba. On je još njihov! Ima još dvije godine zatvora u njihovim rukama. Oni će ga i mrtva mučiti, otrovima, "balzamiranjem", a srca mu se domoći i spaliti ga! Nije Stepinac za života svoju mučeničku krv prolio, ali eto jest mu u trenutku "obdukcije" i pokopa tijelo dogorjelo pod otrovima!

Beatifikacija. Komunisti su pokazali kako se "klasni neprijatelj" mrzi i progoni i za života i nakon smrti. A "klasni neprijatelj" njih nije

mrzio, ali ih se nije uopće ni bojao. Jer znao je i vjerovao da tijelo mogu trovati i "balzimirati", ali besmrtna duha ne mogu stići. Ne mogu Božje Istine zatvoriti, ni Božje Pravde "balzimirati", ni Božje Ljubavi spržiti! I Devedesetih godina prošloga stoljeća oni pali sa svom svojom svemoćnom državom, Udbom, vojskom, špijunažom, a sam Papa, sv. Ivan Pavao II., osobno došao u Mariju Bistricu da nadbiskupa i kardinala Stepinca uzdigne na čast oltara kao Blaženika Mučenika. I "balzamirana" i bez srca!

Neka nas Blaženik zagovara kod Boga u našim duhovnim i tjelesnim potrebama!

BLAGOSLOV DOGRAĐENA DIJELA "BETANIJE"

Čapljina, 11. veljače 2019. - Sveti Ivan Pavao II., papa (1978.-2005.), 13. svibnja 1992. uputio je pismo kardinalu Fiorenzu Angeliniju, predstojniku Papinskoga vijeća za pastoral zdravstvenih djelatnika, i zaželio da se svake godine, 11. veljače, kada se u Crkvi slavi spomendan Gospe Lurdske, na poseban način obilježava Dan bolesnika. Ovu inicijativu preuzele su mnoge zemlje tako da se ovaj dan već tradicionalno slavi kao Svjetski dan bolesnika. Sveti papa odabrao je spomendan Gospe Lurdske jer je Lourds najpoznatije čudotvorno mjesto u kojem je na stotine tisuća (više od 600.000) hodočasnika posvjedočilo čudesno ozdravljenje. Kongregacija za kauze svetaca prihvatila je samo njih nekoliko desetaka, priznajući im nadnaravan karakter, dakle nešto što suvremeni dosezi medicine ne mogu protumačiti.

Caritas hercegovačkih biskupija od svoga osnutka 1982. posebnu pozornost posvećuje bolesnima, starima, ostavljenima i napuštenima. U tu su svrhu u Mostaru otvoreni: Rehabilitacijski centar "Sveta Obitelj", radionice "Nazaret" i "Emanuel", a u Čapljini: "Betanija" i "Betlehem". Raspoloživi prostori postaju sve tješnji. Potražnja za smještajem u ove centre premašuje raspoložive kapacitete. Stoga se i odlučilo na proširenje Staračkoga doma s hospicijem "Betanija" I. u Čapljini, koja je proradila 11. veljače 2013. Sada je dodana nova zgrada, Betanija II., koja će, kada sve bude završeno, moći primiti još 40 korisnika. Posebnost u ovoj zgradi bit će i odjel za osobe s demencijom ili slaboumnosću.

Budući da radovi na ovoj zgradi idu kraju, ravnatelj Caritasa Mostar-Duvno-Trebinje, don Ante Komadina, sve je poduzeo u dogovoru s drugima da se na Dan bolesnika blagoslovi novo zdanje. Pozvao je biskupa Ratka iz Mostara, okolne svećenike, dobrotvore iz Njemačke i Hrvatske, sve prijatelje, dobročinitelje, djelatnike i suradnike na zahvalno Misno slavlje u Pastoralnom centru i na blagoslov Betanije II. S biskupom je koncelebriralo 15-tak svećenika među kojima i direktor Renovabisa dr. Christian Hartl, predsjednik Caritasa BK BiH msgr. Tomo Knežević i ravnatelj Caritasa Banja Luka, msgr. Miljenko Aničić. Među misarima bio je i gosp. Ivan Zeba, voditelj Službe Vlade RH za pravni položaj, kulturu i obrazovanje Hrvata u Bosni i Hercegovini; gradonačelnik Čapljine Smiljan Vidić, vlasnici i djelatnici tvrtki koji su izvodili radove, nadzorni inženjer gosp. Marin Musa, predstavnici Vrhbosanskoga caritasa i drugi uzvanici.

Na poseban su način slavu Bogu dala djeca Caritasova vrtića "Sveti Josip" iz Mostara koja su zajedno sa svojim odgojiteljicama i sestrama franjevkama Bezgrješnoga Začeca, koje vode ovaj vrtić, pjevala, te šticećnici Betanije I. koji su, praćeni svojim sestrama i njegovateljicama, uputili molitve vjernika.

Nakon sv. Mise prigodnim se riječima obratio ravnatelj Renovabisa p. Hartl i gosp. Zeba. Razmijenjeni su darovi. A program je vodio Ante Bender, voditelj Betanije. Biskup je Ratko izgovorio blagoslovnu molitvu u novoizgrađenu dijelu Doma Betanija II. A pod vodstvom domaćice

Kate iz Svećeničkoga doma iz Mostara priređena je domjenak za sve uzvanike.

Prenosimo propovijed biskupa Ratka

Pio IX. Godine 1854. na svetkovinu Bezgrješnoga začeća Marijina u bazilici sv. Petra u Rimu papa Pio IX., blaženi od 2000. godine, svečano je proglasio vjersku istinu ili dogmu da je Blažena Djevica Marija od prvoga trenutka svoga začeća u svojoj majci Ani, posebnom milošću i povlasticom Božjom, bila očuvana ljage iskonskoga grijeha s obzirom na zasluge svoga budućega Sina, Isusa Krista, Otkupitelja ljudskoga roda. Ta je vjerska istina postala jasna ko sunce tek 19 stoljeća nakon stvarnoga događaja ne toliko na sveto-pisamskim i tradicijskim svjedočanstvima koliko na produbljenju osjećaja vjernika i crkvenog učiteljstva. Valjda prva dogma u povijesti koja je s takvim posebnim obilježjem onoga nadnaravnog osjećaja vjernika u Crkvi.

A nije bilo lako doći do toga čina proglašenja dogme. Samo da spomenemo kako su sedam punih stoljeća prije toga bile žestoke teološke rasprave između onih koji se tvrdili i vjerovali i onih koji su odbijali i ne vjerovali. Na strani onih koji su nijekali Marijino Bezgrješno zaćeće bili su čak i veliki sveci i teolozi: sv. Bernard, sv. Albert Veliki, sv. Toma Akvinski i gotovo svi dominikanci, sa sv. Katarinom Sijenskom, crkveni naučitelji. A prihvaćali su i naučavali benediktinci oslonjeni na sv. Anzelma, franjevci, ali ne i njihov general Reda sv. Bonaventura, isusovci s utemeljiteljem sv. Ignacijem Lojolom. I mnogi drugi. Padale su teške riječi, prijetnje, kazne. Pa i veliki Tridentski koncil, kada je definirao dogmu o iskonskom grijehu koji je poklopio cijelo čovječanstvo, vremenski i prostorno, godine 1546. ogradio se tvrdnjom: "Ovaj Sveti Koncil ne namjerava obuhvatiti u ovaj dekret, u kojem se govori o iskonskom grijehu, blaženu i bezgrješnu Djevicu Mariju Bogorodicu" (DS, 1516). Prepustio je temu teolozima na raspravu.

Papa Pio IX. sedam je godina (1847.-1854.) skupljao odgovore katoličkoga episkopata na dva pitanja: prvo, štuje li se Bezgrješno Zaćeće u pojedinim biskupijama? I, drugo, što biskupi o tome drže? Najveća je većina odgovorila da se općenito vjeruje da je Blažena Djevica Marija bez grijeha začeta. Malo je tko zanijskao tu istinu, barem na razini pobožna pučkog vjerovanja, ali jest bilo onih koji su odgovarali da nije prikladno proglašavati tu dogmu zbog zbliženja s protestantima.

Nakon osam radnih teoloških nacrti 8. prosinca 1854. u vatikanskoj bazilici, u nazočnosti 56 kardinala, 140 biskupa i 50.000 hodočasnika iz svega svijeta, nakon zaziva Duha Svetoga na latinskom i grčkom jeziku, dok su svi klečali u dubokoj šutnji, biskupi i kardinali sa svijecama u rukama, papa Pio IX. ustaknuo je zlatnu mitru i počeo čitati svečano pismo "Neizrecivi Bog", definirajući istinu da je Blažena Djevica Marija bez grijeha začeta. U tu se definiciju slilo ne samo 700 godina oštrog polemika i rasprava, nego vjera Katoličke Crkve. Nije to više bio Pio IX. nego Petar, koji je progovorio na usta Pijina po nalogu Kristovu. Njegov je glas bio glas 19 stoljeća. Složila se tadašnja vjera s vjerom vjekova Crkve.

Kad je završeno čitanje od osam minuta, za-trubile su srebrene trube ispod Michelangelove kupole, zazvonila sva zvona na bazilici sv. Petra, njih 12 - zvonila su sat vremena - a priključila su im se sva crkvena zvona u Rimu. Bilo je 11.00 sati prije podne, zapravo sat koji je nadvisivao vrijeme i povijest, i pripadao vječnosti. Od onoga trenutka Bezgrješna je za sve katolike svijeta: *Ruža otajstvena*, bez ikakva trnja; *Ljiljane bijele*, bez ikakve ljage.

A dok je Papa čitao dogmu, nad Rimom je bilo takvo nevrijeme, gromovi parali oblake, pljusak sastavio nebo sa zemljom, da se svatko živ čudio što je nebesima da su se na taj način oglasila, a proglašava se jedinstvena istina jedinstvene osobe. Tek što je Papa završio proglašenje, nebesko je sunce obasjalo svojim svjetlom kupolu bazilike i preko velikih vitraja sišlo na lice pape Pija IX. kao da ga je pozdravljalo. Nastala je prava utiha. Sada su mišljenja bila posve drukčija. Ali nisu bile još prestale rasprave, godinama.

Bernardica. Prije 170 godina, jedna više, tj. 1858. u malom francuskom mjestu Lurdu na današnji se dan malo prije podne ukazala Čudesna pojava maloj pastirici od 14 godina, Bernardetti Soubirous, koja je poslala sa svojom sestrom i jednom kolegicom skupljati drva idući prema Masabjelskoj špilji.

Dok se Bernardica izuvala da prijeđe preko potoka, začula je neki šum, podigla oči i pod najvišim otvorom pećine ugledala predivnu žensku Pojavu, Djevicu, ne višu od nje, u bijeloj haljini s plavim pojasom, ruku sklopljenih u molitvi, s krunom oko glave, plavih očiju, prekrasna izgleda lica. U šesnaestom susretu - a bilo ih je svega 18 - Bernardica je 4 puta priupitala Pojavu kako joj je ime, da zna s kim razgovara, i da zna što

će drugima kazati. Na to je Pojava spustila ruke prema zemlji, podigla oči prema nebu sklapajući ruke na prsima i odgovorila: "Ja sam Bezgrješno Začće!".

Bernardice se osobito dojmla pobožnost u molitvi i ljepota u licu te nebeske Pojave. Zato je vidjelica toliko puta rekla: "Gospa je tako lijepa, kada je netko jednom vidi, poželio bi umrijeti da je opet vidi".

Nakon četiri godine komisijskog ispitivanja (1858.-1962.) mjesni je biskup u Lurdu proglasio ukazanja autentičnima, vjerodostojnima. Bernardica je otišla u samostan, postala časna sestra, preminula 1879. proglašena je sveticom 1933. godine. Hodočasnici počeli u Lurd dolaziti, a čudesa se množiti. Neka je svake godine bilo oko 5 milijuna hodočasnika, kako kažu, eto u ovih 170 godina 850 milijuna hodočasnika. A velim čudesa za čudesima, kako narod vjeruje. Do sada upisanih više od 600.000 čudesa, a strogi Liječnički ured u Lurdu priznaje da ih ima nekoliko desetaka kojima se ne može dati nikakvo medicinsko i naravno tumačenje.

Zašto Bezgrješno Začće? Samo Bog može birati Majku iz koje će se roditi njegov Sin na ovome svijetu. I izabrao je Djevicu Mariju iz Nazareta. Izabrao je onu koja je po njegovu srcu: Bog je želio da ta njegova majka bude bez grijeha, bez ikakva grijeha, ni prirođenoga, ni stečenoga, ni iskonskoga ni osobnoga. I zato je uredio da nazaretska Djevica bude začeta bez istočnoga grijeha, a u svome života ona nikada nije ničim ni u

čemu Boga naljutila. Ni svoga Sina Isusa Krista. U svemu ga uvijek slušala. I kao što je Otac nebeski rekao: "Njega slušajte!" tako je i Majka zemaljska uvijek govorila: "Što vam god rekne, učinite!" - kao što smo danas pročitati u svetom Evanđelju (Iv 2,1-12).

Blažena Djevica Marija, kada je vidjela da je Isus odlučio napustiti kuću, obitelj, i poći propovijedati Kraljevstvo Božje po Palestini, rekla je da će i ona za njim. Pošla je za Sinom svojim kao prva sljedbenica i prva učenica njegova. Ona je u Evanđeljima prikazana i u početku Isusova javnoga života, u Kani Galilejskoj, i na kraju trogodišnjega Isusova puta, na Kalvariji Jeruzalemskoj. Marija je pokazala da ima majčinskoga srca, oka i osjećaja kada je u Kani primijetila da nedostaje jedna od bitnih sastavnica na svadbenoj svečanosti: "Nemaju vina". I otišla je kazati Isusu. Isus razumije njezino zauzimanje, razumije nevolju mladoga bračnog para. I na Majčin zagovor čini svoje prvo čudo s mnogim posljedicama: izbavio dvoje mladenaca iz neprilike, razveselio staroga svata i svatove novim vinom; učenici, koje je počeo skupljati, povjerovali u njega. I Gospa vidjela da Isus na njezino zauzimanje čini čudesa.

Duboko smo uvjereni da će i nas Bog dragi uslišati po svojoj svetoj volji, po svojoj Providnosti i vječnome svome planu ako mu se obraćamo preko Blažene Djevice Marije moleći u prvome redu za spasenje duše a onda i za zdravlje tijela.

Neka nas uvijek, svuda i u svemu prati Gospin zagovor i Gospodinov blagoslov!

OD DOBRA DOBRO, OD ZLA ZLO

Stolac, 3. ožujka 2019. - U nedjelju uoči korizme, 3. ožujka 2019., kao i prethodnih godina oko ovih doba, biskup je Ratko, u dogovoru sa župnikom don Rajkom Markovićem, pastoralno pohodio župu i slavio sv. Misu u župnoj crkvi u Stocu. Župnik je pozdravio vjernike i najavio da će poslije sv. Mise biti predavanje bračnim parovima svake životne dobi, uključujući i one kojima je bračni drug preminuo.

U koncelecijaciji bili su župnik i tajnik don Pero. Biskup je u početku podsjetio da će kroz korizmu odzvanjati tri evanđeoske riječi: *molitva* koja se uzdiže Bogu, *milostinja* koja se pruža potrebnima i *post* koji nas najviše duhovno pročišćava.

U propovijedi govorio je na temu Lukina Evanđelja (6,39-45) i Isusovih kratkih usporedbi:

- "Može li slijepac slijepca voditi? Neće li obojica u jamu upasti", primijenio je na roditelje: ako oni ne poštuju Božjih zapovijedi, ne će ih poštovati ni njihova djeca. Ako laže mati, lagat će i kći; ako krade otac, krast će i sin. Ako učitelji naučavaju naopak nauk, učenici će zajedno s učiteljima u jamu upasti; ako vjeroučitelji naučavaju pravu istinu, učenici će pamtiti pravu istinu. I tako redom.

- "Licemjere! Izvadi najprije brvno iz oka svoga, pa ćeš onda dobro vidjeti izvaditi trun, što je u oku bratovu", znači, polazeći od sebe samih, lakše

vidimo i najmanji grješuljak u drugoga negoli veliki i teški grijeh u sebe; bratov grijeh raznosimo po selima i gradovima, a svoj skrivamo i nijećemo da ga uopće imamo.

- Nema "stabla nevaljala koje bi rađalo dobrim plodom", znači od zla oca i od gore matere ne dolazi uzoran dječak ili djevojčica! A od dobra oca i još bolje majke možeš se nadati i dobro odgojenoj djeci. I tako dalje s primjenom na učitelje, vjeroučitelje, odgojitelje i druge staleže.

- "S trnja se ne beru smokve, niti se s gloga grožđe trga", znači ne možeš očekivati od loša učenika prvoklasna gradonačelnika. I slično. Najprije stavi sebe u red, pa onda pokušaj staviti u red one za koje si moralno zadužen: kao roditelj, učitelj, izbornik, vladar.

Poslije sv. Mise biskup je, u ključu Isusovih evanđeoskih riječi, održao predavanje bračnim parovima kojih je bilo više od šezdeset (oko 125 osoba). Govorio o Barbari, majci koja je molitvom i postom odgajala svoga sina Alojzija Stepinca za svećenika. Od njegova krštenja u svibnju 1898. do svoje smrti u prosincu 1947., eto pedeset godina, ona je, po nekom svom unutarnjem nadahnuću, propostila svaku srijedu kao da je čista srijeda, svaki petak kao da je veliki petak i

sve subote u čast Blažene Djevice Marije prateći svoje osobne žrtve žarkom molitvom. Život joj se odvijao između opipljivih čudesa i teških kušnja upravo u odnosu na život i uspon svoga sina Alojzija, kojemu je istom kada se vratio sa studija iz Rima kao svećenik, 1931. godine, kazala svoj tajni zavjet. Ali je i ona sama bila nepokolebljiva u vjeri, puna nade koja ne postiđuje. Biskup je zaključio: Plemenita li sina od plemenite majke! Dobra li ploda od dobra stabla! Eto postao je Alojzije ne samo svećenik, što je ona molila i domolila, nego i nadbiskup koadjutor, i nadbiskup ordinarij, i metropolita, i kardinal, i blaženik, i mučenik, što joj nije ni padalo na pamet, a Bog preobilno u svojoj Providnosti darovao! Vjerujemo da je po Božjoj dobroti i majka Barbara uza svoga sina našla u nebu "mjesto osvježenja svjetlosti i mira".

Svaka je nazočna obitelj na predavanju mogla primiti knjigu "Sjeti me se kada u raj dođeš", u kojoj su nanizane, između ostaloga, sve propovijedi na Veliki petak od 1993. do 2017. godine. Duhovno štivo kroz korizmu.

Poslije predavanja priređen je susret svih sudionika u dvorani kod crkve uza stolne darove koje su pojedine obitelji donijele.

GODIŠNJI SUSRET PRIJATELJA MALOGA ISUSA

Prisoje, 23. ožujka 2019. - Društvo Prijatelja Maloga Isusa (PMI) privatno je vjerničko društvo laika i klerika, suradnika Družbe sestara Služavki Maloga Isusa, koji u svijetu nastoje ostvarivati Evanđelje i teže prema kršćanskom savršenstvu u duhu utemeljitelja Družbe sluga Božjega Josipa Stadlera. Prijatelji su osnovani 1994. godine na inicijativu ondašnje vrhovne poglavarice Družbe, s. Mirjam Dedić. Članovi PMI-a u svojim životnim okolnostima proširuju poslanje Družbe služenja potrebnima. Statuti, koje je 2009. godine odobrila Hrvatska biskupska konferencija, jasno određuju duhovnost, ciljeve i služenje Društva. Tako duhovnost Društva na poseban način očituje se u ovim smjerovima:

- Aktivnu sudjelovanju na liturgijskim slavljenjima;

- Po mogućnosti, članovi Društva, idu svake nedjelje i zapovijedane svetkovine na sv. Pričest kao i svakoga 25. u mjesecu, na spomen Isusova rođenja;

- Njegovanju i širenju pobožnosti prema Malomu Isusu, Euharistiji i Blaženoj Djevici Mariji;

- Svakodnevnom moljenju molitve Prijatelja Maloga Isusa;

- Moljenju za duhovna zvanja u Svetoj Crkvi i

- Sudjelovanju na liturgijskim susretima PMI-a.

Uz ovu duhovnu dimenziju Statuti određuju i ciljeve Društva. A to su:

- Biti u samom prijateljstvu s Malim Isusom,

- Imati srca za najmanju braću: napuštene, bolesne, osamljene, siromašne...

- Moliti za duhovna zvanja,

- Živjeti od Euharistije i Božje riječi.

A u služenju na poseban način moraju biti osjetljivi prema onima najugroženijima. To ostvaruju:

- Posjetom napuštenima, starijima, siromašnima ...

- Radom za napuštenu djecu,

- Pomaganjem bolesnoj djeci (Projekt NAŠE-GA SRCA)

- Pomaganjem siromašne djece u misijama (Božićne misijske izložbe).

Društvo Prijatelja Maloga Isusa Sarajevske provincije svake godine organizira svoje godišnje susrete u nekoj od župa na području Vrhbosanske metropolije. Ove godine, u subotu 23. ožujka, održao se XXI. susret. Domaćin slavlja bila je župa Prisoje u Duvanjskom dekanatu u Mostarsko-duvanjskoj biskupiji. Organizatori slavlja, župnik i sestre Služavke Maloga Isusa, pozvali su mjesnoga biskupa, msgr. Ratka Perića, da predvodi Euharistijsko slavlje i uputi pastirsku riječ. Na ovom slavlju okupilo se oko 300 članova i članica Društva koji su došli iz osam župa u kojima pastoralno djeluju sestre Služavke Maloga Isusa (Gromiljaka, Livna, Neuma, Prozora, Viteza, Voćina, Zavidovića i, naravno, iz Prisoja, iako tu ne djeluju sestre. U koncelecijaciji s Biskupom sudjelovalo je desetak svećenika iz svih be-ha biskupija.

Na početku Misnoga slavlja sve je prisutne na čelu s ocem Biskupom pozdravio mjesni župnik don Ivan Bebek i s. Anđelina Perić, vrhovna savjetnica i koordinatorica Društva na razini Družbe iz Zagreba. Misna čitanja i molitve vjernika pročitale su članovi Društva koji su prinijeli i prigodne darove. Liturgijsko pjevanje predvodili su zborovi župe Prisoje, mali - dječji "Ancora" i veliki - mješoviti "Regina Coeli."

Prije završnoga Misnoga slavlja s. Danica Bilić, pročelnica Povjerenstva Društva u Sarajevskoj provinciji iz Neuma, pozvala je nove članove i članice - njih petnaestak - da pristupe ispred oltara i izreknu svoja obećanja kojima postaju punopravni članovi Društva. Biskup je blagoslovio njihove statute, medaljice sluge Božjega Josipa Stadlera i kronicu Maloga Isusa koji su im tom prigodom uručeni.

Nakon okrijepe, slijedio je drugi dio zajedništva. Najprije se u župnoj crkvi, u sklopu duhovno-meditativna programa predstavilo više zborova iz raznih župa koji su otpjevali pjesme duhovnoga sadržaja po vlastitom izboru, a zatim je u sportskoj dvorani osnovne škole otvorena prigodna izložba o životu i djelu sluge Božjega Josipa Stadlera.

Iz propovijedi biskupa Ratka izdvajamo:

Gospodin je Isus u dva maha nahranio više tisuća ljudi u Kafarnaumu. To mu je bila prilika da upozori učenike i slušatelje na Božji plan da

će njegovo Tijelo i njegova Krv postati duhovna hrana i piće za život vječni. Već odatle mnogi učenici odstupiše od njega, a neki pokazahu radikalnu nevjeru. Isus takva nevjernika naziva đavlom.

Na Posljednjoj večeri događa se proroštvo i obećanje iz Kafarnauma. Isus svoje posvećeno Tijelo i Krv predaje apostolima da blaguju. Juda, izdajnik, napušta Isusovu družbu i odlazi u vlastitu avanturu. Ubrzo će završiti na vješalima. Izdati Sina Božjega i ostati normalan, kako je moguće! Isus nam ne ostavlja svoju sliku ni neku tjelesnu relikviju nego svoje Presveto Tijelo i Presvetu Krv, sama sebe.

Evo nas na Kalvariji. Nakon što je izgovorio riječi Ocu nebeskomu: Oče, oprosti im jer ne znaju što čine, Isusu se obraća desni raskajani razbojnik i moli ga za oprostjenje. Isus mu obećaje da će iste večeri biti s njime u raju. Lijevi se razbojnik ne kaje, niti se obraća Isusu. Isus dostojanstveno šuti, puštajući da čovjek svojom slobodom preuzme odgovornost za svoju sudbinu. Vjerujemo u Božje milosrđe da stotine tisuća i milijuni vjernika uživaju u nebeskoj slavi. A samo je malen broj onih koje Bog želi uzdići na oltar da ih štuju kao blažene i svete i da nas svojim zaslugama ili mučeništvom zagovaraju kod Boga. Mi najbolje znamo da Bog to želi dajući fizičko čudo na zagovor dotična blaženika.

Biskup je prigodom otvaranja Izložbe u školi Stjepana Radića pozvao sve nazočne da pročitaju stranicu na zidu o Stadlerovu djetinjstvu. Ostavši bez roditelja i četvero braće i sestara, plemeni te obitelji preuzele su brigu za preostalo petero djece Stadlerovih. Providnost je Božja okrenula Josipa na put duhovnoga zvanja prema svećeništvu, 1868. i biskupstvu, 1881. Kroz čitav život imao je temeljita osjećaja za siromašne i zapuštene. S tom je nakanom osnovao u Sarajevu Družbu sestara Služavki Maloga Isusa 1890., koje danas u tri Provincije - Sarajevu, Splitu i Zagrebu - oživljavaju Stadlerovu karizmu, a Sestre preko Prijatelja Maloga Isusa unose istu karizmu u svakodnevni kršćanski život. Tako je Stadler ostavio ne samo svoju sliku ili tekst, nego žive osobe koje već 130 godina svjedoče veliki dar Božji darovan Josipu Stadleru, kojemu je 2002. otvoren biskupijski proces u Sarajevu, a 2008. prenesen je na Kongregaciju za kauze svetih. Dao Bog da ovoga Slugu Božjega što prije ugledamo ovjenčana čašću oltara.

PREDSTAVLJANJE KNJIGA *NADA KOJA NE POSTIĐUJE*

Nada koja ne postiđuje - nova je knjiga mostarsko-duvanjskog biskupa msgr. Ratka Perića. Knjigu, koja je izdana u povodu 120. obljetnice rođenja i 20. obljetnice beatifikacije kardinala Alojzija Stepinca, potkraj 2018. godine, objavila je mostarska biskupijska izdavačka kuća Crkva na kamenu, kao 153. publikacija u nizu. Do sada (1. travnja 2019.) organizirana su tri predstavljanja: u Zagrebu - dvorana Vijenac, 22. siječnja 2019.; u Mostaru - Velika dvorana Hrvatskoga doma herceg Stjepan Kosača, 7. veljače 2019. i u Splitu - Dvorana Milesi, 22. veljače 2019. Planirana su još neka predstavljanja.

U **Zagrebu** organizatori predstavljanja bili su Nadbiskupijski pastoralni institut Zagreb i Biskupski ordinarijat Mostar. *Prezentaciji su prisustvovali iz crkvenih redova: apostolski nuncij Svete Stolice u Hrvatskoj, nadbiskup Giuseppe Pinto s tajnikom Nuncijature msgr. Januszom S. Blachowiakom; kardinali Josip Bozanić, zagrebački nadbiskup, koji je u početku uputio Pozdrav auditoriju i Poruku blaženoga Alojzija; i Vinko Puljić, vrhbosanski nadbiskup; brojni biskupi, članovi HBK i BK BiH; svećenici, redovnici, redovnice. A iz društvenih redova predsjednica RH, gospođa Kolinda Grabar Kitarović s pratnjom; u ime predsjednika Vlade RH državna tajnica za politička pitanja u Ministarstvu vanjskih i europskih poslova; zastupnik gradonačelnika Zagreba; brojni članovi Generalskoga zbora, aktivni i umirovljeni, i brojni vjernici laici. Uglavnom su sva mjesta bila punjena.*

O knjizi su govorili msgr. Želimir Puljić, *zadarski nadbiskup i predsjednik Hrvatske biskupske konferencije, pod duhovnim vidom, a prof. dr. Jure Krišto, hrvatski povjesničar, o dijelu koji opisuje*

odnos nadbiskupa Stepinca prema Nezavisnoj Državi Hrvatskoj, napose o dvama pismima Svetom Ocu, jedno, od 24. svibnja 1943., koje je autentično Stepinčevo, i drugo, od 18. svibnja 1943., koje se pripisuje Nadbiskupu, a on mu je zanijemao autentičnost na sudskom procesu u Zagrebu 1946.

Voditeljica je bila Diana Tikvić, urednica s Hrvatskoga katoličkog radija. Glazbene točke izveo je bogoslovski oktet s Kaptola. Priređen je i domjenak

Na kraju auktor je prikazao odnos nadbiskupa Stepinca i maršala Josipa Broza Tita u razdoblju od 1945. do 1960.

U **Mostaru** u režiji Biskupskog ordinarijata predstavljanje je upriličeno 7. veljače, tri dana uoči Blaženikova liturgijskoga blagdana. Bila je to Stepinčeva večer u Mostaru. Slikovito kazano, njegovo "ugošćenje" u Hrvatskom domu. Posljednji put nadbiskup je Stepinac bio u Mostaru na blagdan sv. Franje Asiškoga 1942. prigodom biskupskoga ređenja novoimenovanoga mostarskog biskupa dr. Petra Čule. Bio je to svečan dan u župnoj crkvi sv. Petra i Pavla, 4. listopada.

Velika dvorana "Kosača" s 500 mjesta bila je popunjena posjetiteljima. Za glavnim stolom u Hrvatskome domu bili su domaćin biskup Ratko Perić, auktor knjige; vojni ordinarij Republike Hrvatske dr. Jure Bogdan, postulator blaženoga don Mire Bulešića (beatificiran 2013.); urednik Crkve na kamenu dr. don Božo Goluža, profesor povijesti na Filozofskom fakultetu; te dr. Ivica Šarac, također profesor povijesti na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Mostaru.

Voditeljica, radio-novinarka, Ana Marija Deđić živo je pratila program od 19.00 do 20.30. Prva dva predstavljanja knjige imali su biskup Bogdan o karakteristikama svetosti nadbiskupa

Stepinca, i prof. Šarac o drugom dijelu knjige: o nadbiskupu Stepincu u vrtlogu ratnih zbivanja. Prof. Goluža govorio je o piscu i njegovim knjigama u nakladi Crkve na kamenu, a biskup Ratko govorio je o Stepinčevu pogledu i rječnika s obzirom na fenomen bizantinizma, o temi koja u knjizi nije ni dotaknuta. Na kraju biskup je izrazio zahvalnost svima koji su radili na tome da se knjiga priredi, objavi i javnosti predstavi te zaželio svima da ih prati Božji blagoslov po zagovoru Blaženika i Mučenika.

U početku ženska skupina "Narenta" otpjevala je marijansku pjesmu "*Ljiljane bijeli nebeskog kraja*", koja se osobito sviđala nadbiskupu Stepincu. Nakon prva dva predstavljanja ista je osmočlana "Narenta" izvela pjesmu "*Zemlja dida mog*" i na kraju je pjevala Nadbiskupovo biskupsko geslo "In te, Domine, speravi - U Tebe se, Gospodine, uzdam, ne daj da se postidim ikada", koje je uglazbio maestro don Dragan Filipović. Poslije prezentacije priređen je domjenak, plod plemenitih dobrotvora.

Splitsko predstavljanje izvedeno je u palači "Milesi", u svečanoj dvorani Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Splitu, u petak, 22. veljače. Domaćin predstavljanja bio je akademik Davorin Rudolf. On je na početku pozdravio auktoru i predstavljače: msgr. Marina Barišića, splitsko-makarskoga nadbiskupa i splitskoga metropolita, i msgr. Antu Ivasa, šibenskoga biskupa u miru, te među mnogobrojnom publikom: župana splitsko-dalmatinskoga Blaženka Bobana, splitsku dogradonačelnicu Jelenu Hrgović Tomaš i rektora Sveučilišta u Splitu prof. Dragana Ljutića.

Nije to bila samo prilika predstavljanja još jedne knjige o hrvatskom Blaženiku i Mučeniku, nego večer u kojoj je svima, jednako akademikima, profesorima, političarima, svećenicima, redovnicama i svima nazočnima pokazano zašto se bl. Alojzije katoličkom svijetu, i za svoga života i danas, ukazuje ne samo dostojan divljenja - *admirandus*, nego i vrijedan nasljedovanja - *imitandus*. I nimalo slučajno, nego Božjim promislom vođeno, u Akademiji znanja i umjetnosti - Zavodu za znanstveni i umjetnički rad.

Nakon što je nadbiskup Barišić donio dosad široj javnosti nepoznate podatke o tijesnoj vezi Stepinca i Splita, prisjetio se njegove pobožnosti i poklonstvena stava kao mladoga svećenika koji je u svojstvu izaslanika nadbiskupa Bauera

bio na blagoslovu kamena temeljca župne crkve u Dicmu; posjeta samostanu u Sinju, sudjelovanja u sprovodnim obredima don Frane Bulića u Zagrebu, Splitu i Manastirinama (1934.); brige za prognane i izbjeglice iz Dalmacije u vihoru rata; njegovih donacija za gradnju crkava na području Splita i okolice; izbora biskupa Bonefačića kao suposvetitelja na svome biskupskom redanju (1934.). Ali i zahvalnosti vjernika Splitsko-makarske nadbiskupije očitovane u hodočašću u Krašić i zagrebačku katedralu na Blaženikov grob, gdje je održana praizvedba oratorija "Slobodan u istini - blaženi Alojzije Stepinac", za koji je libreto napisao dr. don Ante Mateljan, a uglazbio mo don Šime Marović (2018.).

Biskup Ivas, koji je na poziv da bude predstavljatelj rekao: "Ja sam dužnik bl. Alojziju", vratio se u svoju mladost kada se po prvi put susreo s Blaženikom. Taj njegov "susret" bio je u prikazu ondašnje režimske propagandne mašinerije koja je na Mučenika iznosila toliko klevete i laži. Kroz sjemenište, posebno bogosloviju, kada je živio u njegovoj svetoj sjeni, sve je te laži pobjeđivala istina koja ga je oduševljavala i punila ponosom, poštovanjem i ljubavlju te ga učvršćivala u svećeničkom zvanju. Osvrćući se na knjigu, posebno na njezin prvi dio s podnaslovom "Duhovne vježbe svećenicima", biskup je Ivas rekao da je cio Stepinčev "život i svi događaji u kojima je sudjelovao kruh istiniti koji nam jako treba pogotovo u ovom današnjem vremenu" te zaključio da je Kardinal "sveta osoba kojoj se treba diviti i još više ga treba nasljedovati. On je svojom svetošću ispit savjesti svima nama, čitavom hrvatskom narodu te cijeloj Crkvi i svijetu".

Pisac knjige, biskup Ratko, zahvalan organizatorima i nazočnima, u svoj je osvrt, naslovljen "Rimski Pape i nadbiskup Stepinac", uključio brojne citate i epizode iz života blaženoga Stepinca u odnosu na Rimske prvosvećenike: Pija XI. (1922.-1939.), koji ga je imenovao nadbiskupom koadjutorom 1934.; Pija XII. (1939.-1958.), koji ga je imenovao kardinalom 1953., i Ivana XXIII. (1958.-1963.), kojemu Stepinac nije mogao doći na konklave, a Papa je u bazilici sv. Petra služio Misu zadušnicu za pokojnoga kard. Stepinca 1960., što nije uobičajeno za kardinale izvan Rima.

Biskupski ordinarijat u Mostaru nakan je prirediti knjigu o blaženom Alojziju u kojoj bi bila složena cjelovita izlaganja biskupa Ratka, ali i recenzenta i svih predstavljača na raznim mjestima.

Naime, interventi auktora na raznim predstavljajima ne zadržavaju se na opisu nastanka knjige i nekim naglascima iz same knjige, nego bira teme koje nisu obrađene u knjizi; slušatelja upoznaje s vremenom, prostorom i osobama s kojima je Blaženik živio i s kojima se trebao nositi i odgovorno pastirski iznijeti i kao veličina evanđeoske malenosti izići. Isto tako i predstavljači, svaki na svoj

način, u središte svoga promišljanja i govora nisu stavili samu knjigu - iako ih je ona nadahnjivala - nego sama Blaženika. Stoga držimo da bi takva publikacija bila kvalitetan doprinos boljem upoznavanju ovoga svetačkoga lika, ali i izvrstan odgovor onima koji na sve načine pokušavaju to osporiti više neuvjerljivom pričom negoli uvjerljivim dokazima.

USNUŠE U NADI USKRSNUĆA

FRA MATE DRAGIĆEVIĆ

U ponedjeljak, 25. veljače 2019., u Sveučilišnoj kliničkoj bolnici Mostar, okrijepljen sv. sakramentima, blago je u Gospodinu preminuo svećenik fra Mate Dragićević u 70. godini života, 52. godini redovništva i 45. godini svećeništva.

Svetu Misu zadušnicu, u crkvi sv. Petra i Pavla u Mostaru, u utorak, 26. veljače 2019., u 13 sati predvodio je mjesni biskup Ratko Perić. U koncelecijaciji bili su provincijal fra Miljenko Šteko, fra Marko Dragićević (fra Martin brat), mostarski gvardijan fra Danko Perutina, generalni vikar don Željko Majić, župnik fra Bože Milić, humački gvardijan fra Dario Dodig i još 70 svećenika. Homiliju je izrekao provincijal fra Miljenko. Gvardijan fra Danko na kraju svete Mise pročitao je fra Martin životopis i pristigle izraze sućuti. Sprovodne obrede i ukop na Novom groblju na Humcu predvodio je provincijal fra Miljenko.

Fra Mate je rođen 23. listopada 1949. u Miletni, župa Međugorje. Osnovnu je školu pohađao u Miletni i Jablanici, a gimnaziju u sjemeništu u Visokome.

Filozofsko-teološki studij pohađao je od 1970. do 1975. godine na Franjevačkoj bogoslo-

viji u Sarajevu i u njemačkom gradu Würzburgu.

Franjevački habit obukao je 14. srpnja 1967. na Humcu, a doživotne zavjete položio 31. ožujka 1974. u Tomislavgradu.

Za svećenika je zaređen 29. lipnja 1974. u Königssteinu.

Svećeničku službu započeo je kao odgojitelj bogoslova u Fuldi od 1974. do 1975. godine. Nakon toga djeluje kao duhovni pomoćnik u župama Ploče-Tepčići, Blankenau i u Hosenfeldu. Župničku službu u Müsu vrši od 1980. do 1988., a od 1988. do 2000. godine magistar je novaka na Humcu. Kroz to vrijeme izabran je za provincijskog vikara i definitora. Od 2000. do 2005. župni je upravitelj na Čerinu, zatim gvardijan u Mostaru do 2010. godine. U Gradničima službuje kao župnik i broćanski dekan do 2013., kada se vraća u Mostar za tajnika i ekonoma Provincije. Uza svoje redovite službe od 2016. upravitelj je samostana Badija i voditelj radova na obnovi toga samostana. Do svoje smrti živi i djeluje kao župni vikar i ekonom Provincije u Mostaru.

Pokoj vječni daruj mu, Gospodine!

FRA ILIJA ŠARAVANJA

U nedjelju, 10. ožujka 2019., u Sveučilišnoj kliničkoj bolnici u Mostaru, okrijepljen svetim sakramentima, blago je u Gospodinu preminuo svećenik fra Ilija Šaravanja u 71. godini života, 52. godini redovništva i 44. godini svećeništva.

Sveta Misa zadušnica slavila se u crkvi Velike Gospe na Širokom Brijegu, u utorak 12. ožujka 2019. Misno slavlje predvodio je provincijal fra

Miljenko Šteko. U koncelecijaciji bili su generalni vikar don Željko Majić, generalni vizitator fra Mijo Džolan, gvardijan fra Tomislav Puljić i još 60 svećenika. Homiliju je izrekao provincijal fra Miljenko. Svoje zahvale i sućut izrekli su fra Petar Topić u ime misionara u hrvatskoj pastvi u inozemstvu, fra Dane Karačić i fra Mijo Džolan. Gvardijan fra Tomislav na kraju svete Mise

pročitao je fra Ilijin životopis i spomenuo imena i njihove izraze sućuti. Sprovodne obrede i ukop na groblju Mekovac predvodio je provincijal fra Miljenko.

Fra Ilija Šaravanja rođen je 2. veljače 1948. u Crnču. Osnovnu je školu pohađao u Crnču i na Širokome Brijegu, a gimnaziju upisao na Širokome te nastavio u sjemeništu u Visokom.

Filozofsko-teološki studij pohađao je od 1970. do 1975. godine na Franjevačkoj bogosloviji u Sarajevu i Luzernu.

Franjevački habit fra Mate je obukao 14. srpnja 1967. godine na Humcu, a doživotne zavjete položio 31. ožujka 1974. u Tomislavgradu.

Za svećenika je zaređen 15. lipnja 1975. u Zürichu.

Svećeničku je službu fra Ilija obavljao kao duhovni pomoćnik u Mostaru od 1975. do 1978. godine. Zatim odlazi u Hrvatsku katoličku misiju u Švicarsku u kojoj ostaje do 2015. godine. Svećeničko djelovanje započinje u Hrvatskoj katoličkoj misiji St. Gallen od 1978. do 1987., a nastavlja u Zürichu do 1994. godine. U istoj godini osniva Hrvatsku katoličku misiju Aarau gdje djeluje do povratka u franjevački samostan na Širokome Brijegu 2015. godine.

Pokoj vječni daruj mu, Gospodine!

IN MEMORIAM

BISKUPU PAVLU ŽANIĆU

Mostar, 11. siječnja 2019. - U petak, 11. siječnja 2019., u 18.00 sati, mostarski biskup Ratko Perić predvodio je koncelebriranu sv. Misu za dušu pokojnoga biskupa Pavla Žanića, svoga prethodnika, koji je preminuo na današnji dan 2000. godine u Splitu. U koncelebraciji bila su šestorica svećenika: s Ordinarijata generalni vikar don Željko, kancelar don Ante i tajnik don Pero, a iz Katedrale župnik don Luka i njegovi pomoćnici don Ante i don Ilija. Okupilo se "oko sto i dvadeset duša", kao ono u Jeruzalemu uoči silaska Duha Svetoga, kada je izabran sv. Matija apostol (Dj 1,15). Misno su slavlje pjesmom pratili pjevači katedralnoga zbora. Nakon završna misnoga blagoslova biskup je sa svećenicima i vjernicima sišao u katedralnu kriptu sv. Josipa, gdje su izmolili uobičajene molitve za svu trojicu pokojnih biskupa kojih zemni ostatci počivaju u grobnicama iza oltara: nadbiskupa Petra Čule, biskupa Pavla Žanića i kotorskoga biskupa Marka Perića.

Poslije pročitana Evanđelja biskup je Ratko izgovorio ove riječi:

Crkva određuje da se aktivni mjesni biskup jedne biskupije svake godine sjeti u svetoj Misi svoga neposredna prethodnika o njegovoj obljetnici smrti. Tako smo se i mi svih ovih dosadašnjih 18 godina svakogodišnje sjećali pred Gospodinom pokojnoga biskupa Pavla Žanića na današnji dan u ovoj Gospinoj katedrali. Kroz prošlu godinu nastojali smo učiniti i nešto malo više zahvaljujući raspoloživosti nesebičnih suradnika. Odlučili smo da blagopokojnomu biskupu posvetimo ne samo jedan dan molitve s komemoracijskom sv. Misom, nego i svih 12 mjeseci, tj. cijelu Jubilarnu godinu spomena na ono što je on poduzimao i provodio u ovoj Crkvi za duhovno dobro vjernika. Kako i zašto?

Od svibnja 2017. do svibnja 2018. navijestili smo "Godinu biskupa Žanića" i crkveno obilježili Stoljetnicu njegova rođenja, s posebnim osvrtom na njegovo biskupsko djelovanje. Željeli smo to učiniti na način dostojan poštovanoga biskupa koji je 1971. - po Papinu izboru i dekretu - došao iz mirna Splita u nemirnu Hercegovinu, zamijenivši rektorsku službu nad 124 sjemeništarcima s biskupsko-koadjutorskom službom nad 180.000 vjernika. Najprije kao koadjutor do 1980., zatim

kao ordinarij hercegovačkih biskupija do 1993. godine. Tek kada smo napravili program kako bismo obilježili taj Stoljetni jubilej, vidjeli smo kolik je bio raspon njegova crkvenoga planiranja i djelovanja u Hercegovini. Zato smo i mi nastojali, osobito dvama pothvatima, označiti njegov biskupski staž i rad u okviru slavlja te jubilarne Stoljetnice.

Prvi pothvat: svakoga mjeseca objavili smo poseban prilog od 12 stranica o Biskupovu crkvenom djelovanju u Hercegovini. Zamolili smo petnaestoricu proučavatelja njegova djela, koji su na temelju arhivske i druge građe, provjereno i pouzdano, u *Crkvi na kamenu*, iz broja u broj, prikazivali određeno zadano područje: njega kao dobrog pastira, osnivatelja Crkve na kamenu, promicatelja kršćanske obitelji, zauzimatelja za misijsko poslanje Crkve, za duhovna zvanja, kao utemeljitelja Biskupijskoga caritasa, Teološkoga instituta, graditelja crkvenih institucija, čovjeka neustrašiva duha prema komunizmu i angažirana rješavatelja hercegovačkoga slučaja i proučavatelja međugorskoga fenomena. Ono što ga je posebno obilježilo u rasplitanju zauzlana stanja u ovim posljednjim dvjema temama jest njegova

neumorna borba i požrtvovna potraga za Božjom istinom koja čovjeka oslobađa i čini ga sretnim. Sve je bio spreman žrtvovati za to, ne žaleći ni vlastita života.

Sve smo te priloge sabrali, neke i proširili i priredili Zbornik pod Žanićevim svećeničkim i biskupskim geslom *U vjeri, nadi i ljubavi*, koji je izišao iz tiska prošloga svibnja. Zbornik je na svetkovinu Marije Majke Crkve, 21. svibnja 2018., nakon sv. Mise slavljenе ovdje u katedrali, predstavljen u katedralnoj dvorani u nazočnosti 11 biskupa, brojnih svećenika, redovništva i vjerništva. Isti je Zbornik predstavljen prošle godine u Studencima (5. X.), u Zagrebu (13. X.), u Stocu (13. XII.) i u biskupovoj rodnoj župi Kaštel Novom (18. XII.). Vrijedan spomenik njegove istinske ljubavi prema ovoj Crkvi i naše iskrene zahvalnosti na njegovu pastirskom djelovanju.

S početkom toga obilježavanja sretne Stoljetnice u svibnju 2017., napasnik nije spavao, nego se digao da svojim otrovom okuži medijsku atmosferu: oči gledatelja i uši slušatelja, da ozloglasi i okleveće biskupa Pavla filmom "From Fatima to Medjugorje" koji biskupa optužuje s nemorala i suradnje s Udbom. I na to je valjalo odgovarati, sustavno i argumentirano, i tako zatvoriti usta kleveticima koji se goste za stolom "lašca i oca laži" (Iv 8,44).

Druga je nakana bila da tijekom Jubilarne godine poduzmemo akciju i prenesemo zemne ostatke Biskupove iz Kaštel Novoga s otvorena groblja u kriptu katedrale u Mostaru. To smo učinili lani, 2. svibnja, točno na godišnjicu njegova biskupskoga ređenja u Mostaru 1971. Obrazložili smo i iznijeli Biskupove nekadašnje osobne razloge zašto je bio usmeno zaželio da bude pokopan u obiteljskoj grobnici u Kaštel Novom, i dodali današnje crkvene razloge zašto smo, uz pristanak njegove najuže rodbine, prenijeli njegove zemne ostatke u katedralnu kriptu sv. Josipa. Sve je obavljeno kako je bilo dostojno i pravedno, pravo i crkveno, zakonito i časno. Istina, mi jednako prikazujemo sv. Misu za dušu pokojnoga biskupa Pavla bio on pokopan u obiteljskoj grobnici ili u biskupskoj grobnici, bio on u Kaštel Novom ili u Mostaru, ali drago nam je da imamo prilike, ulazeći u kriptu sjetiti se u molitvi i njega i pokojnoga nadbiskupa Petra i biskupa Marka, koji su u

neka doba, sva trojica, od 1971. do 1980., zajednički služili ovim biskupijama, svaki prema svojoj crkvenoj ulozi i stupnju.

Spomenica. Sve što se događalo u vezi s "Godinom biskupa Žanića" nakon izlaska Zbornika, smatrali smo uputnim i korisnim sastaviti, u riječi i slici, i objaviti Spomenicu biskupu Pavlu u čast - *In memoriam* - u studenome prošle godine. Učinili smo što smo bili dužni učiniti, svjesni da ostajemo "beskorisni sluge" (Lk 17,10), a da biskup Pavao, po milosrđu Gospodnjem, uživa u vječnoj domovini kako je zaslužio kao častan i odan sluga Božji na zemlji.

Pokazalo se i u samim radovima da smo - Bogu hvala - imali izvanredno duhovno zdrava, intelektualno marljiva i koordinacijski nadprosječna Pastira, pozvana i poslana u pravo vrijeme i na pravo mjesto, koji je odgovorio biskupskoj zadaći naučavanja, posvećivanja i upravljanja kako je od njega očekivala Sveta Stolica i Crkva u Hercegovini. Stoga vjerujemo u Božju dobrotu da je na pragu i sudu vječnosti čuo evanđeoske riječi: Valjaš, slugo dobri i vjerni! Uđi u radost Gospodara svoga! (Mt 25,21).

Složit ćete se da se ovdje ne može i ne smije stati. Valja i dalje raditi na tome da ovaj uzorni lik biskupa Pavla i njegovo crkveno veledjelo budu upoznati i na druge komunikacijske načine u našoj Hercegovini i u hrvatskom narodu. Hvala Bogu za dar Žanićeva 23-godišnjega biskupskoga služenja ovoj Crkvi na slavu Božju i na spasenje duša.

Zahvalnica. Mi se, puni istinske zahvalnosti Bogu i kršćanskoga pijeteta, u ovoj sv. Misi sjećamo svega onoga što je blagopokojni biskup Pavao činio u *vjeri, nadi i ljubavi* u ovoj našoj Crkvi. Smrću njegovom prestala je njegova vjera i nada, a ljubav, veza savršenstva, ne prestaje nikada (1 Kor 13,8). Molimo za njegovu dušu, koja je na ovome svijetu Boga doživljavala "u zrcalu i zagonetki", da u toj ljubavi svega vijeka vjekovječnoga gleda milosrdnoga Gospodina "licem u licem" (r. 12), za kojim je on čeznuo i druge u tome predvodio na ovoj mukotrpnoj zemlji. Neka Svemogući milostivo pogleda na njegove zemaljske patnje strpljivo podnesene te i onima koji mu se privatno preporučuju, udijeli milosrdni Gospodin svoju spasonosnu pomoć i trajan blagoslov.

BISKUPOVA KRATKA KRONIKA

DIJECEZANSKI BISKUP RATKO PERIĆ

PROSINAC 2018.

2. prosinca, I. nedjelja Došašća, u dogovoru sa župnikom don Ivanom Perićem, slavio danju sv. Misu i propovijedao u crkvi Dobroga Pastira za župe Sv. Marka i Sv. Luke u Mostaru.

6. prosinca slavio jutarnju sv. Misu, zornicu, s propovijedi u župnoj crkvi Srca Isusova u Čeljevu u čast sv. Nikole biskupa. Čestitao imendan bratu Nikoli i njegovu unuku Nikoli.

8. prosinca slavio sv. Misu i propovijedao u kapelici sv. Ivana Krstitelja u Rodoču u povodu 25. obljetnice utemeljenja 2. gardijske brigade iz koje su poginula 163 vojnika i časnika.

9. prosinca, nedjelja, slavio sv. Misu s propovijedi u Rehabilitacijskom centru "Sveta Obitelj" u Mostaru. Koncelebrirao don Slavko Maslač, koji je na intenzivnoj njezi u Centru.

11. prosinca, u 9.00 h primio fra Miju Džolana, generalnoga vizitatora Hercegovačke franjevačke provincije.

13. prosinca, na poziv župnika don Bernarda Marijanovića, pod sv. Misom blagoslovio kapelicu u Domu za starije i nemoćne osobe u Ravnu i naslovio je na Sv. Josipa Radnika, po želji donatora Doma.

- Uvečer sudjelovao u prezentaciji Žanićeva zbornika *U vjeri, nadi i ljubavi* u Sarsenterum u Stocu. Predstavljajući Zbornika bili su mjesni biskup, generalni vikar don Željko Majić, koji je priredio i Zbornik i Spomenicu, te biskupski vikar za Trebinjsku biskupiju, don Ivo Šutalo.

15. prosinca, u biskupskoj kapelici Duha Svetoga prikazao sv. Misu u čast pet Drinskih mučenica, dnevnih slavljenica, koje su beatificirane 2011. godine.

16. prosinca, nedjelja, slavio sv. Misu s propovijedi u Caritasovu Rehabilitacijskom centru u Mostaru. Koncelebrirao i pacijent-gost Doma don Slavko Maslač.

18. prosinca u 18.00 h predvodio koncelebriranu sv. Misu s propovijedi u Kaštel Novom. Nakon Misnoga slavlja govorio vjernicima o Žanićevu zborniku i Spomenici, koje je priredio generalni vikar don Željko. I sam je uzeo udjela.

19. prosinca slavio sv. Misu u Caritasovu Rehabilitacijskom centru i potom prisustvovao priredbi koju su izvela djeca pod vodstvom sestara Služavki Maloga Isusa.

20. prosinca priredio Božićno primanje za svećenike, redovnike i redovnice na Ordinarijatu. - Poslije podne odaslao Božićnu čestitku i poruku preko medija.

- U 16.00 h, zajedno s generalnim vikarom, pohodio i čestitao Božićne blagdane nadbiskupu Henryku Hoseru, papinskom vizitatoru s posebnim karakterom za župu Međugorje.

23. prosinca, nedjelja, na poziv župnika don Vinka Raguža u crkvi Velike Gospe u Dračevu pod sv. Misom krstio djevojčicu Niku Rajič i dječaka Andreja Obada i čestitao njihovim roditeljima i obiteljima.

24./25. prosinca u mostarskoj katedrali predvodio koncelebriranu sv. Misu polnoćku s propovijedi. Pozdravio predstavnike Eparhije zahumsko-hercegovačke i primorske.

25. prosinca slavio poldanju sv. Misu u katedrali s propovijedi. Navratio se kod sestara Služavki Maloga Isusa i čestitao im "Maloga Isusa".

27. prosinca biskupa posjetili bivši tajnici, don Dražen Kutleša, porečki i pulski biskup, i don Ivan Kovač, službenik Kongregacije za biskupe u Vatikanu.

28. prosinca, na poziv župnika don Ivana Štironje u crkvi u Studencima predvodio koncelebriranu sv. Misu i potom blagoslovio župnu dvoranu.

29. prosinca predvodio godišnji susret svećeničkih kandidata: 9 sjemeništara i 18 bogoslova. Svima dao jednaku "domaću zadaću": *Što znam o blaženom Alojziju Stepincu?* Pod sv. Mi-

som biskup je pripustio među kandidate za đakonat i prezbiterat hercegovačkih biskupija Svena Skendera i Nikšu Pavlovića, podijelio službu lektorata Ivanu Aničiću, Branimiru Bevandi, Vinku Nenadiću i Goranu Žabčiću, a službu akolitata Anti Jukiću, Antoniju Krešiću i Mati Peharu.

30. prosinca, nedjelja, Sveta Obitelj, slavio jutarnju sv. Misu u samostanskoj kapelici i za doručkom čestitao provincijalki Školskih sestara franjevnika i svim sestrama naslov njihove Mostarske provincije.

- U 11.00 h u Rehabilitacijskom centru "Sveta Obitelj" slavio sv. Misu i ostao kod sestara na objedu.

31. prosinca zahvalio sv. Misom Bogu za sve njegove milosti i darove u ovoj mjesnoj Crkvi.

SIJEČANJ 2019.

1. siječnja, Bogorodica, slavio sv. Misu u katedrali Majke Crkve i propovijedao o Gospi i o miru kao nebeskom daru.

3. siječnja, Ime Isusovo, naslovnik župe Mostarski Gradac, prikazao sv. Misu za sve župljane.

6. siječnja, nedjelja, Sveta Tri Kralja, sv. Misa u mostarskoj katedrali i propovijed o bogoobjavljenju svim narodima.

10. siječnja na Biskupskom ordinarijatu primio nadbiskupa Henryka Hosera, papinskoga vizitatora za župu Međugorje.

11. siječnja slavio sv. Misa u katedrali za pokojnoga biskupa Pavla Žanića u povodu 19. obljetnice njegove smrti. U nagovoru rekapitulirao što se učinilo za vrijeme Godine biskupa Žanića.

13. siječnja, nedjelja, predvodio koncelebriranu Misu u katedrali s propovijedi o Krštenju Gospodnjem.

14.-18. siječnja na Ordinarijatu bio na raspolaganju, zajedno sa suradnicima, za primanje svećenika-župnika koji su podnosili izvješća za prošlu godinu.

18. siječnja prvoga dana Molitvene osmine slavio sv. Misu u kapelici Duha Svetoga za jedinstvo kršćana.

20. siječnja, nedjelja, zajedno s kancelarom don Antom Luburićem pošao u Zagreb. Svratio se u Zadar pozdraviti nadbiskupa Želimira Puljića, rektora sjemeništa don Rolanda Jelića i šestoricu sjemeništara iz Hercegovine. Uvečer pozdravio rektora Kolegija o. Blaženka Nikolića na Jordanovcu i hercegovačke bogoslove.

21. siječnja slavio sv. Misu u čast blaženoga Alojzija Stepinca u kapelici Kolegija na Jordanovcu.

22. siječnja na poziv rektora Nikolića slavio sv. Misu u kapelici Kolegija i propovijedao o potrebi jedinstva kršćana.

- Uvečer u dvorani Vijenac Nadbiskupijskoga pastoralnog centra sudjelovao u predstavljanju *Nade koja ne postiđuje*, knjige o blaženom Alojziju Stepincu. Govorili: kardinal Josip Bozanić, msgr. Želimir Puljić, dr. Jure Krišto.

23. siječnja, pod vodstvom dr. Mate Škegre obavio uobičajene godišnje liječničke pretrage na Kliničkom centru na Rebru.

24. siječnja vratio se iz Zagreba u Mostar.

VELJAČA 2019.

2. veljače, Svijećnica, slavio sv. Misu u katedrali za redovnike i redovnice. Održao propovijed o biblijskim sestrama, sv. Marti i sv. Mariji. Bogu zahvalio na sedamdeset i pet godina života.

7. veljače sudjelovao u predstavljanju knjige *Nada koja ne postiđuje* u Kosači u Mostaru s temom: *Stepinac i bizantinizam*. Govorili: msgr. Jure Bogdan, vojni ordinarij RH; prof. Ivica Šarac i prof. don Božo Goluža.

22. veljače, Katedra sv. Petra, sudjelovao u predstavljanju *Nade koja ne postiđuje* u Splitu u organizaciji HAZU - akademika Davorina Rudolfa. Govorili: msgr. Marin Barišić, splitsko-makarski nadbiskup, i msgr. Ante Ivas, šibenski biskup u miru.

24. veljače, nedjelja, slavio sv. Misu u Rehabilitacijskom centru.

25. veljače, susreo se s dr. Marinkom Marićem iz Dubrovnika.

26. veljače predvodio koncelebriranu Misu zadušnicu za pokojnoga fra Matu Dragičevića u župnoj crkvi sv. Petra i Pavla u Mostaru.

28. veljače predsjedao Vijeću za katehezu i novu evangelizaciju u Mostaru.

OŽUJAK 2019.

3. ožujka, nedjelja, na poziv župnika don Rajka Markovića, slavio sv. Misu u župnoj crkvi u Stocu s propovijedi, potom održao predavanje bračnim parovima Stepinac i njegova majka. Podijeljena knjiga: *Sjeti me se kada u raj dođeš*.

4. ožujka s don Antom Luburićem pošao u Zagreb. Odsjeli na Jordanovcu. Uvečer bio kod kardinala Josipa Bozanića, nadbiskupa.

5. ožujka u 9.00 h posjetio don Anđelka Koščaka, rektora Bogoslovnoga sjemeništa na Kaptolu gdje borave dvojica hercegovačkih bogoslova.

- U 14.00 odgovarao na pitanja Diane Tikvić, urednice na Hrvatskom katoličkom radiju o blaženom Stepincu.

- U 17.00 razgovarao s dr. Jurom Krištom.

6. ožujka, Čista srijeda, obavio potrebne pretrage na Rebru. Uvečer slavio sv. Misu u župnoj crkvi na Jordanovcu i propovijedao o milostinji, molitvi i postu. Prenosio Radio Marija.

7.-11. ožujka boravio u bolnici na Rebru. Podvrgao se manjem zahvatu koji je izveo dr. Škegro.

8. ožujka, posjet bolničkoga kapelana don Zdenka Perije i dr. Branka Maočevića, liječnika na Rebru.

10. ožujka, nedjelja, slavio sv. Misu kod sestara sv. Križa na Rebru u 7.00. Popodne susret s msgr. Stjepanom Kožulom.

11. ožujka, nakon jutarnjega pregleda vratio se u Mostar.

15.-17. ožujka, na poziv don Ante Sorića, ravnatelja Nadbiskupske klasične gimnazije u Zadru, s blagoslovom mjesnoga ordinarija msgr. Franje Komarice, održao djelatnicima Gimnazije trodnevnu duhovnu obnovu u samostanu sestara Služavki Maloga Isusa u Livnu. Tema: Isus - svećenik, prorok, učitelj.

19. ožujka, sv. Josip, zaštitnik Mostarsko-duvanjske biskupije, u 18.00 h sudjelovao u koncelebraciji koju je u katedrali predvodio nadbiskup kard. Vinko Puljić. Propovijedao o očinstvu sv. Josipa.

20.-21. ožujka sudjelovao na zasjedanju BK BiH. Podnio sudionicima sugestije članova Vijeća za katehezu i za kler.

23. ožujka, u dogovoru sa župnikom don Ivanom Bebekom, slavio sv. Misu u župnoj crkvi Velike Gospe u Prisoju za Prijatelje Maloga Isusa, kojih je bilo oko 300. Poslije podne u mjesnoj školi otvorio Izložbu o Slugi Božjemu nadbiskupu Josipu Stadleru.

- Uvečer, na poziv župnika don Ivana Štironje, u Studencima govorio o ulozi majke Barbare u ostvarenju svećeničkoga zvanja bl. Stepincu.

26. ožujka u kapelici Ordinarijata slavio sv. Misu za biskupa Alojzija Mišića koji je preminuo na današnji datum 1942.

29. ožujka uvečer, na poziv don Ive Šutala, biskupskoga vikara Trebinjske biskupije, govorio zaručnicima u Stocu. Bilo ih više od 60. Uručio im knjižicu *Smisao ženidbenoga života* i knjigu o Mojsiju.

